

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI

ISPARTA MÜZESİ ENVANTERİNE KAYITLI DÜZ DOKUMA
ÇUVALLAR

Bayram DEMİRAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
DOÇ. N. RENGİN OYMAN

Isparta 2014

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI

ISPARTA MÜZESİ ENVANTERİNE KAYITLI DÜZ DOKUMA
ÇUVALLAR

Bayram DEMİRAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
DOÇ. N. RENGİN OYMAN

Isparta 2014

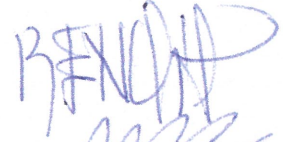
T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANATDALI

Bu tez 21/04/2014 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından Oy Birliği/~~Oy~~
~~Çokluğu~~ ile Kabul Edilmiştir.

DANIŞMAN

Doç. N. Rengin OYMAN

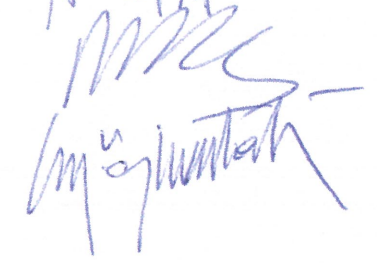
İmza:

ÜYE

Doç. Yüksel ŞAHİN

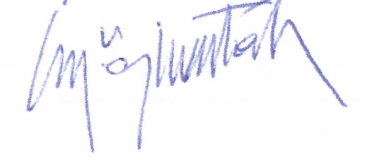
İmza:

ÜYE

Doç. Dr. Mehmet ÖZKARTAL

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

İmza ve Mühür

SDÜ Güzel Sanatlar Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Abdullah Şevki DUYMAZ

T. C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları aldığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim (21/04/2014).

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Bayram DEMİRAL

İmzası

SUNUŞ

Isparta’da yerleşim Üst Paleolitik Dönem ile başlar. Akdeniz Bölgesi’nin batısında, Göller Bölgesi’nde yer alan Isparta 1300 yılında Hamitoğulları ile Türk egemenliğine girmiştir. Türk egemenliğine girdiği dönemden bu güne kadar bu bölgede Türk sanatlarının birçok çeşidi üretilmiştir. Geleneksel el sanatlarından halıcılık, kilimcilik, oya ve nakış işlemleri yörede yaygındır. Dericilik, keçecilik, saraçlık, semercilik ve nalbantlık, Yalvaç ilçesinde devam ettirilmektedir.

Bu araştırmada Isparta Müzesi’nde bulunan ve satın alma yoluyla müzeye kazandırılmış olan, düz dokuma çuvallar ele alınmıştır. Bu örneklerin; boyut, malzeme, motif, kompozisyon yönlerinden incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma kapsamında ele alınan örnekler daha önce herhangi bir araştırmacı tarafından motifler ve kompozisyon yönlerinden incelenmemiştir. Burdur ve Isparta yörelerinden satın alma ile müzeye kazandırılmış olan düz dokuma çuvallar, katalog halinde incelenerek literatüre kazandırılmaya çalışılmıştır.

Bu araştırma konusunda beni yönlendiren ve her aşamasında fikirleriyle çalışmanın şekillenmesini sağlayan danışmanım Sn. Doç. N. Rengin OYMAN’a, bu güne gelmemde büyük katkıları olan hocalarıma, müzede çalışmam sırasında göstermiş oldukları kolaylıklardan dolayı Kültür Bakanlığı Isparta Müzesi İdaresi ve personeline, araştırma ve yazım aşamasındaki yardımlarından dolayı Sn. Cemalettin YAVUZ’a, Sn. Deniz ÇELİKER’e ve Sn. M. Sibel ODA’ya her zaman yanımda olan eşim Tuğba DEMİRAL’a ve aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bayram DEMİRAL

Nisan, 2014

ÖZET

Isparta Müzesi Envanterine Kayıtlı Düz Dokuma Çuvallar

Bayram DEMİRAL

Süleyman Demirel Üniversitesi,

Güzel Sanatlar Enstitüsü, Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalı, Yüksek Lisans
Tezi, Yıl: Nisan 2014, Sayfa: 119

Danışman: Doç. N. Rengin OYMAN

Bu araştırmanın amacı Isparta müzesi envanterine kayıtlı olan düz dokuma çuvalların yöre, dokunduğu tarih, nitelik, malzeme, teknik, kalite, renk, kullanılan motifler ile kompozisyon özelliklerinin belirlenmesi, eserlerin restorasyon görüp görmediği, müzeye kazandırılma şeklinin tespit edilmesi ve bu bilgilerin literatüre kazandırılmasıdır.

Bu çalışma için öncelikle; müzede kayıtlı düz dokuma çuvallarla ilgili ön bilgi toplamak için müze envanterleri taranmış ve bu çalışma için yeterli eserin müzede bulunup bulunmadığı tespit edilmiştir. Daha sonra tespit edilen 30 düz dokuma çuvalın analiz ve incelemelerinin yapılabilmesi için gerekli izinlerin alınması sürecinde, Isparta Müzesine resmi başvuru yapılmış ve gerekli izinler alınmıştır.

Tez kapsamında bu dokumalar, genel anlamda, tanımları, yapılış şekilleri ve kompozisyon özellikleri gibi yönlerden ayrıntılı bir şekilde verildikten sonra, ilgili koleksiyonda yer alan örnekler, fotoğrafları çekilerek, dijital ortama aktarılmış, eserlerin yüzey şemaları, motifleri, kompozisyon özellikleri belirlenmiş, katalog düzeninde nitelik, malzeme, renk, boyut, motif ve kompozisyon yönleriyle belgelendirme yapılmıştır.

Değerlendirme ve karşılaştırma bölümünde ise, incelenen örnekler, farklı yörelere ait düz dokuma çuvallar ile karşılaştırılmış ve bu dokumaların Anadolu dokumaları içindeki yeri, kullanım özellikleri ve kullanım alanlarıyla birlikte belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Düzdokuma, Çuval, Müze,

ABSTRACT

Flat Weaving Bags Registered To Isparta Museum's Inventory

Bayram DEMIRAL

Suleyman Demirel University

Fine Arts Institute

Department of Traditional Turkish Arts, Master of Art Thesis,

Pages: 119 April 2014

The purpose of this research is to determine the locality, date of weaving, characteristics, materials, technique, quality, color, motifs and composition properties of the flat-weaving bags which are registered to the inventory of Isparta museum, to determine if these work pieces have been subjected to restoration or not, and the type of its acquisition by the museum and to allow this information to be included in the literature.

For this study, first of all the museum inventories have been scanned in order to collect preliminary information with regard to the flat-weaving bags registered in the museum and it was determined if the museum had sufficient amount of workplaces required for this working. Then, during the stage of obtaining the necessary permits for the analysis and examinations to be carried on 30 flat-weaving bags, an official application was made to Isparta Museum and necessary permits were obtained.

Under the scope of thesis, these weavings has been given in general means in terms of details such as form of manufacturing and composition and the surface schemes and motifs. Properties of the work pieces have been determined and documentation has been made on catalogue order in terms of characteristics, material, color, size, motif and composition.

In the assessment and comparison section, the samples examined has been compared with the flat-weaving bags of different localities in terms of the above mentioned aspects and we are try to determine the place of these weavings in Anatolian weavings, the properties and areas of usage.

Key words: Flat-weaving, Bag, Museum,

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	i
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ	x
EKLER DİZİNİ.....	xii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiii
GİRİŞ	1
I.BÖLÜM	3
1.ISPARTA’NIN COĞRAFI KONUMU, TARİHÇESİ ve MÜZESİ	3
1.1. Coğrafi Konum ve Tarihçe.....	3
1.2. Isparta Müzesi	6
II. BÖLÜM.....	9
2. DÜZ DOKUMA ÇUVALLAR.....	9
2.1 Düz Dokuma Çuval Tanımı ve Tarihçesi.....	9
2.2. Düz Dokuma Çuvallarda Kullanılan Malzeme, Araç ve Gereçler.....	12
2.2.1 Düz Dokuma Çuvallarda Kullanılan Malzemeler.....	12
2.2.2. Düz Dokuma Çuval Dokumacılığında Kullanılan Araç ve Gereçler.....	13
2.3. Düz Dokuma Çuvallarda Kullanılan Dokuma Teknikleri	15
2.3.1. Bezayağı Dokuma (Düz Bez Dokuma).....	15
2.3.2. Düz Atkı Yüzlü Dokuma	16
2.3.3. Kilim	17
2.3.4. Cicim.....	18
2.3.5. Zili	19
2.3.6. Sumak.....	21
2.4. Düz Dokuma Çuvalların Motif ve Kompozisyon Özellikleri.....	24
2.4.1. Düz Dokuma Çuvallarda Görülen Motifler	24

2.4.1.1. Eli Belinde Motifi	25
2.4.1.2. Koçboynuzu Motifi	25
2.4.1.3. Bereket Motifi	26
2.4.1.4. Göz Motifi	26
2.4.1.5. İmler	27
2.4.1.6. Çengel Motifi	27
2.4.1.7. Pıtrak Motifi	27
2.4.1.8. Suyolu Motifi	28
2.4.1.9. Yıldız Motifi	28
2.4.1.10. Muska Motifi	29
2.4.1.11. Heykel (Devetabanı)	29
2.4.1.12. Akrep motifi	30
2.4.1.13. Hayat Ağacı Motifi	30
2.4.2. Düz Dokuma Çuvalların Kompozisyon Özellikleri	31
2.4.2.1. Zeminin Yatay Bantlara Ayrılmasıyla Oluşturulan Kompozisyonlar	31
2.4.2.2 Zeminin Dikey Bantlara Ayrılmasıyla Oluşturulan Kompozisyonlar	33
2.4.2.3. Zeminin Sonsuz Kaydırma İlkesine Göre Oluşturulan Kompozisyonlar	34
2.5. Düz Dokuma Çuvalların Yörük Yaşamındaki Yeri	35
III. BÖLÜM	37
3. ISPARTA MÜZESİ ENVANTERİNE KAYITLI DÜZ DOKUMA ÇUVALLAR	37
3.1. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvalların Müzedeki Yeri Müzeye Geliş Şekli Yöresi ve Dönemi	98
3.2. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Kullanılan Dokuma Teknikleri	99
3.3. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Kullanılan Malzemeler	100
3.4. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Görülen Renkler	101

3.5. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Görülen Motifler	102
3.6. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Görülen Kompozisyonlar	103
IV. BÖLÜM	104
4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	104
KAYNAKÇA	114

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Isparta Haritası.....	3
Şekil 2. Isparta Müzesi.....	6
Şekil3.Isparta Müzesi Etnografya Bölümü	8
Şekil 4. Isparta Müzesi Halı Bölümü.....	8
Şekil 5. Bezayağı Dokuma.....	16
Şekil 6. Bezayağı Dokuma Çuvaldan Detay.....	16
Şekil 7. Düz Atkı Yüzlü Dokuma.....	17
Şekil 8. Düz Atkı Yüzlü Dokuma Kullanılmış Çuval Detayı.....	17
Şekil 9. İlikli Kilim	18
Şekil 10. İliksiz Kilim.....	18
Şekil 11. Seyrek motifli cicim dokuma.....	19
Şekil 12. Sık motifli cicim dokuma ayrıntı	19
Şekil 13. Düz Zili.....	20
Şekil 14. Çapraz Zili	20
Şekil 15. Seyrek Zili	21
Şekil 16. Damalı Zili.....	21
Şekil 17. Düz Sumak	22
Şekil 18. Balıksırtı Sumak Tekniği.....	23
Şekil 19. Çapraz Alternatif Sumak	23
Şekil 20.Çapraz Alternatif Sumak Tekniğinde Dokuma Detay.....	24
Şekil 21. a ve b. Eli Belinde Motifi Örnekleri	25
Şekil 22. a. ve b. Koç Boynuzu Motifi Örnekleri	26
Şekil 23. Bereket Motifi.....	26
Şekil 24. Göz Motifi	26
Şekil 25. İm Motifi	27
Şekil 26. Çengel Motifi	27
Şekil 27. Pıtrak Motifi	28
Şekil 28. Suyolu Motifi.....	28
Şekil 29. Yıldız Motifi.....	29
Şekil 30. Muska Motifi	29
Şekil 31. Deve Tabanı Motifi	30

Şekil 32. a. ve b. Akrep Motifi	30
Şekil 33. Hayat Ağacı Motifi	31
Şekil 34. Zeminin yatay bantlara ayrılmasıyla oluşturulan kompozisyonlar	32
Şekil 35. Zeminin aynı motiflerle yatay bantlara ayrılmasıyla oluşturulan kompozisyonlar	33
Şekil 36. Zeminin dikey bantlara ayrılmasıyla oluşturulan kompozisyon	33
Şekil 37. Zeminin dikey bantlara ayrılmasıyla oluşturulan ve kalın bant motifinin tamamının kullanıldığı kompozisyon	34
Şekil 38. Zemini sonsuz kaydırma ilkesine göre oluşturulan kompozisyonlar	35
Şekil 39. 1 Nolu Örnek ve Örneğe ait Çizimler.....	38
Şekil 40. 2 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler.....	40
Şekil 41. 3 Nolu Örnek ve Örneğe ait çizimler.....	42
Şekil 42. 4 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler.....	44
Şekil 43. 5 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler.....	46
Şekil 44. 6 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler	48
Şekil 45. 7 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler	50
Şekil 46. 8 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler.....	52
Şekil 47. 9 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler	54
Şekil 48. 10 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler.....	56
Şekil 49. 11 Nolu örnek ve Örneğe ait çizimler.....	58
Şekil 50. 12 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler	60
Şekil 51. 13 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler.....	62
Şekil 52. 14 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler	64
Şekil 53. 15 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler.....	66
Şekil 54. 16 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler.....	68
Şekil 55. 17 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler	70
Şekil 56. 18 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler	72
Şekil 57. 19 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler	74
Şekil 58. 20 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler	76
Şekil 59. 21 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler.....	78
Şekil 60. 22 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler	80
Şekil 61. 23 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler.....	82

Şekil 62. 24 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler.....	84
Şekil 63. 25 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler.....	86
Şekil 64. 26 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler.....	88
Şekil 65. 27 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler.....	90
Şekil 66. 28 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler.....	92
Şekil 67. 29 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler	94
Şekil 68. 30 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler	96

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1. 1 Nolu Örnek Envanter Bilgileri.....	39
Çizelge 2. 2 Nolu Örnek Envanter Bilgileri.....	41
Çizelge 3. 3 Nolu Örnek Envanter Bilgileri.....	43
Çizelge 4. 4 Nolu Örnek Envanter Bilgileri.....	45
Çizelge 5. 5 Nolu Örnek Envanter Bilgileri.....	47
Çizelge 6. 6 Nolu Örnek Envanter Bilgileri.....	49
Çizelge 7. 7 Nolu Örnek Envanter Bilgileri.....	51
Çizelge 8. 8 Nolu Örnek Envanter Bilgileri.....	53
Çizelge 9. 9 Nolu Örnek Envanter Bilgileri.....	55
Çizelge 10. 10 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	57
Çizelge 11. 11 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	59
Çizelge 12. 12 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	61
Çizelge 13. 13 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	63
Çizelge 14. 14 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	65
Çizelge 15. 15 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	67
Çizelge 16. 16 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	69
Çizelge 17. 17 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	71
Çizelge 18. 18 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	73
Çizelge 19. 19 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	75
Çizelge 20. 20 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	77
Çizelge 21. 21 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	79
Çizelge 22. 22 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	81
Çizelge 23. 23 Nolu Örnek Envanter Bilgileri.....	83
Çizelge 24. 24 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	85
Çizelge 25. 25 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	87
Çizelge 26. 26 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	89
Çizelge 27. 27 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	91
Çizelge 28. 28 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	93
Çizelge 29. 29 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	95
Çizelge 30. 30 Nolu Örnek Envanter Bilgileri	97

Çizelge 31. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvalların Müzedeki Yeri Müzeye Geliş Şekli Yöresi ve Dönemi.....	98
Çizelge 32. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Kullanılan Dokuma Teknikleri	99
Çizelge 33. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Kullanılan Hammaddeler	100
Çizelge 34. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Görülen Renkler.....	101
Çizelge 35. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Görülen Motifler	102
Çizelge 36. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Görülen Kompozisyonlar	103

EKLER DİZİNİ

EK I. S.D.Ü Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 3. Sınıf öğrencileri tarafından Isparta Müzesi'ndeki çuval örneklerinden esinlenerek yapılmış zili tasarımı.	109
EK II. S.D.Ü Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 3. Sınıf öğrencileri tarafından Isparta Müzesi'ndeki çuval örneklerinden esinlenerek yapılmış çapraz zili tasarımı.	110
EK III. 3-6-83 envanter nolu çuval restitüsyonu.....	111
EK IV. 3-8-84 envanter nolu çuval restitüsyonu.....	112
EK V. 7-4-87 envanter nolu çuval restitüsyonu	113

KISALTMALAR DİZİNİ

S.D.Ü.....	Süleyman Demirel Üniversitesi
D.....	Dolap
R.....	Raf
MÖ.....	Milattan Önce
No.....	Numara
Vb.....	ve benzeri
yy.....	Yüzyıl
t.y.....	tarih yok
Bkz.....	bakınız

GİRİŞ

Bu araştırmanın konusu “Isparta Müzesi Envanterine Kayıtlı Düz Dokuma Çuvallar”dır. Araştırma kapsamında incelenen düz dokuma çuvallar, satın alma yoluyla müzeye gelmiş eserlerden oluşmaktadır. İncelenen eserlerin, sadece Isparta ve yöresine ait olmadığı aynı zamanda Burdur iline ait olduğu envanter kayıtlarından tespit edilmiştir.

Araştırmada Isparta ilinin tarihine ve coğrafyasına kısaca değinildikten sonra, Isparta Müzesi hakkında bilgi verilmiş, düz dokuma çuvallarda kullanılan dokuma teknikleri, kullanılan malzemeler, kompozisyon özellikleri, motifleri ve düz dokuma çuvalların Yörük yaşamındaki yeri ve önemi hakkında tespitlerde bulunulmuştur.

Araştırmanın katologlama bölümünde düz dokuma çuvallar; müzeye geliş tarihi/biçimi, müzedeki yeri, bugünkü durumu, envanter kayıtları ve yapılan incelemeye göre adı, cinsi, boyutları, dokumada uygulanan teknik, dokumanın kalitesi (10 cm²), malzeme, motif ve kompozisyon yönlerinden ele alınarak ayrıntılı bir şekilde aktarılmıştır.

Kuşaktan kuşağa aktarılarak günümüze gelen geleneksel ürün örneklerinden olan düz dokuma çuvallar, Türk halkının sanat zevkini ve yaratıcılık özelliğini bünyesinde barındıran örnekler olması ve unutulmaya yüz tutmuş olması bakımından önem taşımaktadır. Bu araştırma, kaybolmakta olan sanat ürünleri örneklerinin derlenmesi ve belgelenmesi, daha sonraki çalışmalara kaynak oluşturması ve bu sanat eseri türlerinin unutulup yok olmasını engellemek açısından önemlidir.

Bu Araştırma, Isparta Müzesi envanterine kayıtlı düz dokuma çuvallar ile sınırlıdır. Tez kapsamında incelenen, düz dokuma çuvallar, 1982–2004 yılları arasında Isparta Müzesi’ne kazandırılmış olan otuz (30) adet düz dokuma çuval örneğinden oluşmaktadır. Araştırma; Isparta Müzesi envanterindeki düz dokuma çuvalların malzeme, teknik, kalite, kompozisyon özelliklerinin belirlenmesi ve diğer ulaşılabilen düz dokuma çuval örneklerinin karşılaştırılması ile sınırlıdır. Teşhirdeki çuval örnekleri, Isparta Müze’si tarafından izin verilmemesi (teşhir düzeninin bozulacağı) nedeniyle sadece fotoğraflar üzerinden incelenmiştir. Ayrıca örnekler üzerinden numune ip örneği alınamadığı için dönem belirlemeleri envanter

kayıtlarına bağlı kalınarak yapılmıştır. Araştırmanın bulguları yazılı kaynak, elektronik ortamda ulaşılabilen veriler ve Isparta Múzesi'ndeki çuvalların envanter bilgileri ve bu eserler úzerinde yapılan incelemelerdir.

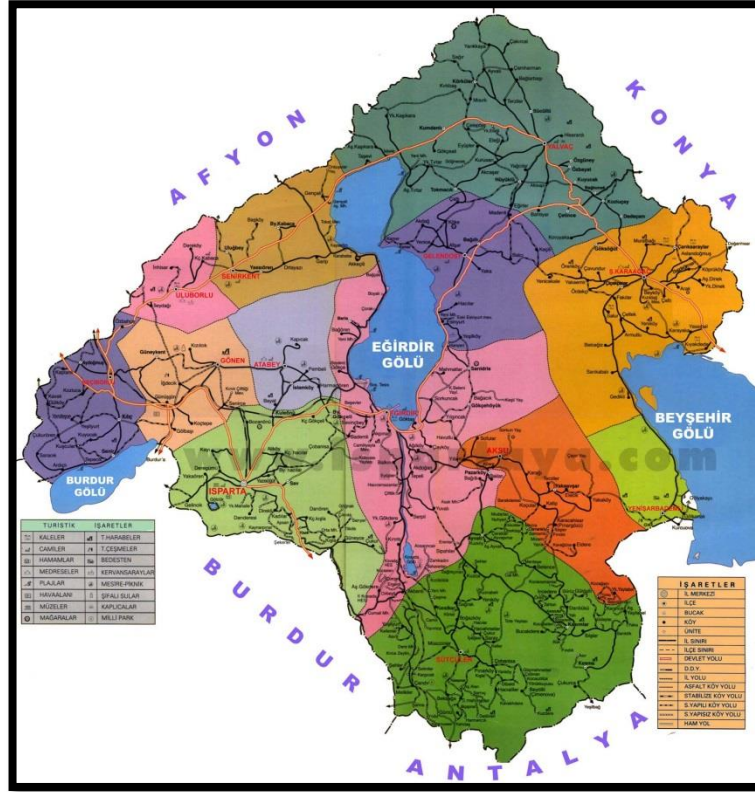
Araştırma kapsamında ilk olarak Isparta Múzesi ile temasa geçilmiş, múdeze tez kapsamına girecek sayıda düz dokuma çuval örneğinin olup olmadığı öğrenilmiştir. Yeterince örneğin múdeze bulunduğu tespit edildikten sonra SDÜ Güzel Sanatlar Enstitüsü aracılığıyla ilgili múdezen bu konuda çalışma yapılabilmesi için gerekli yasal izin alınmıştır. Daha sonra müze çalışanlarının belirlediği koşul ve günlerde múdeze gidilerek düz dokuma çuvallar boyut, teknik, kalite, renk ve kompozisyon gibi yönlerden incelenmiş, örnekerin fotoğrafları çekilmiş, lup ile özęü ve atkı sıklıklarına bakılmış, yüzey şemaları ve motiflerin çizimleri yapılmıştır. Envanter kayıtları incelenerek múdeze geliş tarihleri, múdeze kazandırılma biçimleri, múdeze saklanma şekilleri belirlenmiştir.

I.BÖLÜM

1.ISPARTA’NIN COĞRAFİ KONUMU, TARİHÇESİ ve MÜZESİ

1.1. Coğrafi Konum ve Tarihçe

Bu bölümde ilk olarak, Isparta’nın coğrafi konumu, coğrafi özellikleri, demografik yapısı hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra Isparta adının kökeni ve kurulduğu günden bu güne kadarki tarihi hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

Şekil 1.Isparta Haritası (<http://www.turkiye-rehberi.net> [05.04. 2014])

Akdeniz Bölgesi'nin batısında, Göller Bölgesi'nde yer alan Isparta 30 derece 20 dakika ve 31 derece 33 dakika doğu boylamları ile 37 derece 18 dakika ve 38 derece 30 dakika kuzey enlemlerinde yer almaktadır (Şekil 1). Yüz ölçümü 8933 km²'dir. Isparta arazisi III. Jeolojik zamanda oluşmuş daha sonra tektonik ve volkanik hareketlerle şekillenmiş, paleotektonik dönemde kıvrımlı yapılar meydana gelmiştir. Neo tektonik dönemde oluşmuş volkanizma izleri de görülmektedir. Isparta kuzey doğuda ve doğuda Sultan Dağları, Beyşehir Gölü ve Dedegül Dağları'nın uzantıları, güneyde Antalya Havzası'nın yüksek kesimleri, batıda ve

güneybatıda Karakuş Dağları, Söğüt Dağları, Burdur Gölü Ağlasun ve Bucak yaylaları ile sınırlıdır (Anonim, 1996:7-8). Isparta merkez ilçesi doğuda Davraz Dağı güneyde Kundaklıbe, Sidre, Karatepe, batıda Hisar Tepesi ve Gölcük Tepeleri, kuzeyde Kayı ve Çünür Tepecikleri ile çevrilidir ve güneyden kuzeye doğru meyilli bir arazi üzerinde kuruludur (Böcüzade, 1983:3).

Isparta göller bölgesinde yer aldığı için sınırları içinde birçok göl bulunmaktadır. Eğirdir kovada ve Gölcük Gölü'nün yanında Beyşehir ve Burdur göllerinin bir bölümü de il sınırları içerisinde kalır. Eğirdir Gölü 517 km² yüz ölçümüyle Türkiye'nin dördüncü büyük gölüdür (Akdemir, 2008:7).

Isparta'nın nüfusu 448,298 rakımı 1050 metredir. Isparta'nın merkez ilçesi hariç on iki ilçesi 38 beldesi ve 174 köyü vardır. Okuryazarlık oranı % 91,5 şehirleşme oranı % 69 dur ([http://isparta.gov.tr\[27.11.2013\]](http://isparta.gov.tr[27.11.2013])). Isparta'da Avşar, Bayat, Beydili, Büydüz, Çavındır, Döğer, Eğmür, Iğdır, Kayı, Kargın, Karaevli, Kınık, Peçenek, Salur, Yazır, Yüreğir gibi oymaklar yaşamaktadır (Koç, 1983:14).

Isparta adı geçmişte Sabarta, İs.Barita, Baris, Eis Barida, Sporada, Saport, Hamidabad, Isparta, İsparta, Manrta, Asparyat gibi değişik isimlerle adlandırılmıştır (Demirgil, 2007:13). Böcüzade Süleyman Sami Isparta adının kökeni hakkında değişik rivayetler olduğunu belirterek; Isparta'ya Isparta denmesinin bir nedeninin Yunanistan'daki Isparta şehrinin sakinlerinin kötü hava koşulları nedeniyle bu bölgeye geldiğini buraya da Isparta adını verdiklerini söylemiştir. Bir diğer rivayete göre de Yunancada dağınık anlamına gelen Sporadan türemiş olduğunu belirtmiştir (Böcüzade, 1983:6).

Isparta'da yerleşim Üst Paleolitik Dönem ile başlar. M.Ö. 2000'lerden sonra Luvî ve Arzava topluluklarının yerleşim alanı olmuştur. M.Ö. 690'da Lidya egemenliğine giren bölge M.Ö. 546 ile M.Ö. 334 yılları arasında Pers egemenliğinde kalmıştır. M.Ö. 323'te Büyük İskender'in ölümüne kadar onun egemenliği altında kalmıştır. Daha sonra bölge M.Ö. 395 ile M.S. 1204'te Selçukluların Batı Anadolu'yu denetim altına aldıkları yıla kadar Roma egemenliğinde kalmıştır. 1300 yılında Hamitoğulları egemenliğine giren Isparta, 1390 yılında Osmanlı egemenliğine girmiştir (Anonim, 1996:22-23).

Tanzimat'ın ilanından sonra eyalet sisteminde Hamitoğulları'nın merkezi olan Isparta eyalet sistemi yerine şehir sistemine geçiş ile Konya vilayetine bağlanmıştır. 1867'de yeniden sancak olan Isparta 1891'de Hamidabad adını almıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra Isparta adını alarak vilayet merkezi olmuştur (Akdemir, 2008: 24).

Isparta, Hamid sancağı olduğu 15. ve 16.yüzyıllardan beri Yörük yaşam alanlarından biri olmuştur. Türklerin bu bölgeye gelmesiyle Oğuz boy ve oymakları bu bölgeye yerleşmiş bir kısmı yerleşik hayata geçmiş bir kısmı ise göçebelik hayatını sürdürmüştür. Bu bölgede Yörükler özellikle Eğirdir, Uluborlu ve Anamas'da yaylamaktaydılar. Gebüz, Alaylı, Firkatlı, Serikli, Kesirli cemaatleri Hamid sancağına yaylamak üzere gelmekteydiler (Akdemir, 2008:118-119). Bu bölgede Yörükler bu dönemden günümüze kadar sanatsal açıdan değerli olan, özellikle düz dokuma örneklerinden oluşan birçok geleneksel el sanatı üretmişlerdir.

Geleneksel Türk el sanatlarının tarihi Orta Asya'ya kadar uzanmaktadır. Yapılan el sanatları ürünlerinde yaşam biçimi olan göçebe (yörük) yaşamının özellikleri gözlemlenebilmektedir. 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'ya gelen Türkler zengin sanat ve kültürlerini de buraya getirmişlerdir. Isparta bölgesine yerleşen Türk boyları da bu el sanatı ürünlerini buraya getirmiş ve halen bu bölgede yaşatmakta oldukları Türk el sanatı ürünleri mevcuttur.

Isparta'da dikiciler, mesciler, pabuççular, yemeniciler, çizmeciler, çarıkçılar, semerciler, mumcular, yağcılar, sabuncular, urgancılar, kendirciler, cezveciler, bakırcılar, demirciler, çilingirciler, oymacılar, marangozlar, bıçakçılar, hasırcılar, nalbantlar, saraçlar, keçeciler vb. gibi sanat kollarının olduğu bilinmektedir. Ancak bu sanatların çoğu günümüzde kaybolmuş durumdadır. Devam eden geleneksel el sanatlarından halıcılık, kilimcilik, oya ve nakış işlemleri yörede yaygındır. Dericilik, Keçecilik, Saraçlık, Semercilik ve Nalbantlık gibi el sanatlarının günümüzde sadece Yalvaç ilçesinde, Bıçakçılığın ise yalnızca İl merkezi ile Uluborlu ilçesinde yapıldığı görülmektedir. Isparta'da halıcılık 19. Yy sonuna kadar Türkmen, Hamitoğulları, Melli, Sarıkaralı, Sarıkeçili, Karakoyunlu gibi aşiretler tarafından geleneksel yöntemlerle sürdürülürken Şark Halı Kumpanyası ile birlikte gelenekselliğini yitirmeye başlamıştır. Isparta'da düz dokumaların en yaygın olduğu

yerler Yörük köyleridir. Kilim dokunan bu yörelerde heybe, çanta ve çuvalar da dokunduğu görülür. Isparta'da El sanatlarından yün ve kıldan imal edilen çuval, heybe, aba, çadır, kilim ve çulha gibi dokumalar zamanın gelişen ihtiyaçlarına ayak uyduramayarak ortadan kaybolmaya yüz tutmuşlardır (<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr> [23.12. 2013]).

Bu el sanatları ürünlerinden özellikle halılar bu gün Isparta Müzesi'nde sergilenmektedir. Düz dokumlardan kilim, cicim, zili, sumak teknikleri ile dokunan örnekler de müzede mevcuttur. Bunların az bir kısmı sergilenirken büyük çoğunluğu müzedeki depolarda korunmaktadır. Tez konumuz olan düz dokuma çuvalardan otuz örnek Isparta Müzesi'nde bulunmaktadır.

1.2. Isparta Müzesi

Bu bölümde ilk olarak, müze sözcüğünün tanımı ve tarihçesine değinilmiş. Daha sonra Türkiye'deki müzeciliğin tarihi ve bu günkü durumu hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Son olarak Isparta Müzesi hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

Şekil 2. Isparta Müzesi(<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr> [02.03. 2014])

Müze sözcüğünün köken olarak kabul Musalar, Yunan mitolojisinde, Zeus ve Mnemosyne'nin dokuz kızı olarak geçmektedir. Geç Helenistik dönemde Musa'lar belirli bir edebi, sanatsal ve bilimsel alanı temsil etmekteydi (Fink, 2004:285-286). Müze sözcüğü, Grekçe Mouseion kelimesinden türemiştir Yunan mitolojisinde

Musa'lar adı verilen tanrıçalara adanmış tapınak ve onlara ayrılan tepe anlamına gelmektedir. Bu kelime Museum olarak diğer batı dillerine geçmiştir. Bugünkü anlamında müze, insanların unutulmaya karşı nadir eşyaları toplamak, biriktirmek ve saklamak gayretiyle ortaya çıkmıştır. Yani insanlar kendi yaratıcı güçlerini ortaya koyan bu eserleri, korumak ve gelecek nesillere aktarmak istedikleri için bu eserleri toplamışlardır (Gerçek,1999:1-2).

İnsanlar eski çağlardan beri değer verdikleri eşyaları saklamak ve korumak gereksinimi duymuşlardır. Günümüzdeki anlamıyla halkın gezip görebileceği bir müze kurulması fikri ilk kez Fransız yazar La Font de Saint Yenne tarafından ortaya atılmıştır(Gerçek,1999:5). Bu fikri gerçekleştiren ise İngiliz koleksiyoner Elias Ashmole olmuştur (Yücel, 1999:25). İlk müze olarak kabul edilen Ashmolen Müzesi 1679-1683 tarihlerinde İngiltere'de Oxford Üniversitesi'nde kurulmuştur (Gerçek, 1999 :6).

Türkiye'deki müzecilik ise çok daha sonraları 1846 yılında, Ayasofya camiinde bulunan harbiye ambarı olarak kullanılan, Aya İrini Anıtı'nda kurulmuştur (Su,1965:1). İlk başlarda burası müzeden ziyade müze deposu idi (Gerçek, 1999:85).

Aya İrini'deki müze, yer ve koruma koşullarının yetersiz gelmeye başlamasıyla Çinili Köşk'e taşınmış ve buradaki müze 1880 yılında açılmıştır (Gerçek,1999:99). Osman Hamdi Bey'in İlk Türk müzesi Müze-i Hümayunu'nun başına geçmesiyle Türk müzecilerinin dönemi başlamıştır (Gerçek, 1999:107). Cumhuriyet döneminde Türkiye'de müzecilik gelişmeye başlamıştır. 1928 yılında Ankara'da 2, İstanbul'da 3, Edirne, Sivas, İzmir, Bursa, Konya, Antalya ve Adana'da birer tane olmak üzere 12 adet müze vardı (Gerçek, 1999:151).

Isparta'da müzecilik çalışmaları 1933 yılında arkeolojik eserler ve mezar taşlarından oluşan eserlerin halkevinde sergilenmesi ile başlamıştır. 1973 yılında Halil Hamit Paşa Kütüphanesi'nin bir odası müze deposu olarak kullanılmış ve müze memurluğu kurulmuştur. Bugünkü müze binası ise 1985'te ziyarete açılmıştır (Anonim, 1996:21) (Şekil 2).

Şekil 3. Isparta Müzesi Etnografya Bölümü (<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr>[02.03.2014])

1989 yılında müze binasına arkeoloji salonu eklenerek büyütülmüştür (Gerçek, 1999:470). Arkeoloji, Hazine, Etnografya (Şekil 3) ve Halı (Şekil 4) olmak üzere 4 ana bölümden oluşan müzede, 2002 yılı itibarıyla 2557 adet arkeolojik, 1961 adet etnografik, 11971 sikke olmak üzere toplam 16489 adet eser bulunmaktadır (Dedeoğlu vd, 2005:21). Isparta Müzesi'nde depo ve teşhirde 30 adet düz dokuma çuval bulunmaktadır.

Şekil 4. Isparta Müzesi Halı Bölümü (<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr> [02.03. 2014])

II. BÖLÜM

2. DÜZ DOKUMA ÇUVALLAR

Bu bölümde düz dokuma çuvalların tanımı ve tarihçesi, çuval dokumada kullanılan araç ve gereçler, çuval dokumalarda kullanılan dokuma teknikleri, çuvalların motif ve desen özelliklerine ve düz dokuma çuvalların Yörük yaşamındaki yerine değinilmiştir.

2.1 Düz Dokuma Çuval Tanımı ve Tarihçesi

Dokuma, Büyük Türkçe Sözlük'te İplikleri bez, kumaş vb. ürünlere dönüştürme işi. Bu işin sonunda elde edilen ürünlerin genel adı olarak tanımlanmıştır ([http://www.tdk.gov.tr\[05.12.2013\]](http://www.tdk.gov.tr[05.12.2013])). Daha geniş tanımıyla dokuma, iki veya daha çok iplik gurubunun çeşitli şekillerde, bir birlerinin altından ve üstünden geçerek birbirleriyle kenetlenmesi işlemi ve bu işlem sonucu ortaya çıkan ürünlerdir (Aytaç, 1997:1-2), (Acar, 1982:7).

Dokumalar, dokunuşlarındaki teknik farklılıklar, kullanılan tezgahlar ve bunların çalışma yöntemi bakımından; çarpana, kirkitli, mekikli, dokumalar olarak sınıflandırılır (Aytaç 1997:2). Araştırma konusu çuvallarda uygulanan dokuma tekniği olan 'düz dokuma tekniği' kirkitli dokumlar gurubunda yer alır. Kirkitli dokuma tekniği içinde yer alan Halı ise düğümlü olmasıyla düz dokumalardan ayrılır.

Düz dokumalar "düğümlü halı dışında kalan, enine ve dikey, iki veya daha çok iplik grubunun birbiri arasından değişik şekillerde geçerek meydana getirdikleri dokuma yaygı türleri" olarak tanımlanmaktadır (Acar,1982:7).

İlk dokuma şekli olan kilim, dik ve yatay ipliklerin bir birlerinin arasından geçmesiyle oluşan dokumadır. Daha sonra ise bu iki iplik gurubu arasına desen meydana getirmek için yatay olarak bir üçüncü iplik grubu girmesiyle oluşturulan cicim zili sumak gibi düz dokuma teknikleri geliştirilmiş ve daha sonra dik ipliklerin arasına düğüm atılmasıyla halı geliştirilmiş olmalıdır (Deniz, 2000:48). Halının düz dokuma yaygılardan daha sonra ortaya çıktığı tahmin edilmektedir (Acar, 1982:13).

Çuval ise Büyük Türkçe sözlükte; “Pamuk, kenevir veya sentetik iplikten dokunmuş büyük torba” olarak tanımlanmaktadır(<http://www.tdk.gov.tr>[06.12.2013]). Diğer tanımında ise “erzak, öteberi koymaya yarayan, kenevir, pamuk veya naylon iplikten yapılmış büyük torba” olarak tanımlanmaktadır (Ayverdi, 2006:). Bu tanımlamalar düz dokuma çuvalları tam olarak açıklamamaktadır.

Düz dokuma çuvallar kullanıldığı yere göre un çuvalı, yük çuvalı, asbab çuvalı (elbise çuvalı) gibi isimlerle adlandırılan, sumak, atkı yüzlü cicim veya çözümlü yüzlü cicim tekniği ile dokunan ve taşınabilmesini sağlayan kolon dokumadan yapılmış, kulpları olan dokumalardır (Deniz, 2000:86). Küçük boyutlu olanlarına çuval büyük boyutlu olanlarına haral adı verilir. Çuvallar genellikle üzerlerindeki motiflere göre adlandırılırlar (Deniz, 1998:72-73).

Povell (2007:15)’a göre çuvallar, dimi çuval ve ala çuval olarak iki ana grupta toplanabilir. Akan (2007:21)’a göre ise Çuvallar malzeme ve kullanıldıkları yere göre ala çuval, un çuvalı ve kıl çuval olarak üç grupta toplanmaktadır. Ala çuval: motifçe zengin, giyecek eşyalarının saklandığı yünden dokumalardır. Yörük kızlarının çeyizlerinin önemli bir parçasıdır. Kıl çuval: tahıl, yiyecek kapları gibi eşyaların taşınmasında ve saklanmasında kullanılan atkısı ve çözgüsü kıl olan motifsiz dokumalardır. Un çuvalı: yiyecek maddelerinin konulduğu ve taşındığı, basit ve küçük motiflerin kullanıldığı çuvallardır.

Ala çuvallar Yörük çadırlarının başköşelerine desenli süslü kısımları ön tarafa gelecek şekilde sıralanır üzerlerine cicimden dokunmuş yük örtüleri örtülürdü. Bu çuvallar göç esnasında da kullanıldığı için deve çuvalı adı da verilmektedir (Hidayetoğlu, 2007:321).

Çuvallar ayrıca dokundukları yörelere göre de isimler almaktadırlar. Isparta yöresinde çuvallara, göklü çuval, küflen çuval, karaburun çuval, kırbudak çuval adı verilmektedir. Antalya civarında kırbudak, göklü, zülüflü, alyanak, karagöz adları verildiği görülmektedir. Silifke civarında alaçuval, esvab çuvalı, oturgun çuval, altın tas çuval, sındı kulpu çuval, karagöz çuval gibi isimler alırken Ayvacık (Çanakkale) civarında ak kıvrunlu çuval, dolaşık asmalı çuval, güzüngü çuval, ala çuval, çakmak nakışlı çuval, eğri nakışlı çuval adlarını almaktadırlar. Aydın ve Söke yöresinde ala

çuval, sırt çuvalı ve psad çuvalı, İzmir civarında ise ala çuval, dimi-oturgan çuval isimleri verilmektedir (Deniz, 2007:1).

Düz dokuma çuvallar konargöçer yaşam biçiminin ürettiği ürünler olması ve düz dokumaların bir ürün çeşidi olması bakımından aşağıda açıklanan tarihsel süreç düz dokuma çuvallar için de geçerlidir. Anadolu'daki konargöçerlerin ürettiği dokumalardan en önemlilerinden biriside çuval dokumalardır. Çuval dokumalar bu yaşam biçiminin en önemli gereksinimlerinden biri olan taşıma eşyalarından biridir.

Düz dokuma yaygıların, ne zamandan beri dokunduğuna dair bilinen net bir tarih yoktur. Ancak yapılan kazılar sonucunda ele geçen iğ, ağırşak, kirman, öreke, kirkit, makas, iğne, şiş, tığ ve gergef gibi aletler ve hasır, keten, kendir, kıl ve yün gibi malzemeler, Anadolu'da Paleolitik Çağ'dan beri dokumalar üretildiğini kanıtlamaktadır (Uğurlu, 1997: 471).

Kilim cicim zili, sumak gibi dokumalar konargöçerlerin kullanım eşyalarıdır. Bu dokumalar nemden çabuk etkilendikleri için uzun süre sağlamlıklarını koruyamamışlar ve elimize çok az örnekleri geçmiştir (Aytaç 2006:91).

Anadolu'da bulunan, en erken tarihli düz dokuma yaygı örneği, M.Ö. 2300 yıllarına tarihlendirilen ve "Kraliçenin Örtüsü" olarak bilinen dokumadır. Ancak bu dokumanın bugün nerede olduğu bilinmemektedir. Truva (Çanakkale) kazılarında bulunan bu yaygının, ele geçen resimlerinden; yıpranmış, geometrik desenlerle oluşturulmuş kompozisyona sahip ve yaygıya açık yeşil, kahverengi, kırmızı renklerin egemen olduğu anlaşılmaktadır. Bu örnek dışında, Gordion kazılarında ortaya çıkarılmış M.Ö.7. yy' da dokunduğu kabul edilen sumak, cicim ve kilim dokumalarına benzer dokumalar bulunduğu söylenmektedir (Deniz, 2000:49).

Bu örneklerden başka Türklere ait olduğu kabul edilen, M.Ö. 5. y.y.'a ait Pazırık Kurganı'nda ortaya çıkarılan, bilinen en eski halı yanında keçe yaygı ve düz dokuma parçaları bulunmuştur. Başadar Kurganı'nda kuzey Moğolistan'da Noi-Ula'da atkı yüzlü dokuma, cicim, zili, sumak dokuma türleri bulunmuştur. Oğuz boyları tarafından Anadolu'ya getirilen ve bu boylar tarafından dokuması sürdürülen düz dokuma yaygılar, düğümlü dokumalar gibi dayanıklı olmadıklarından,

korunarak, nesilden nesile aktarılan eşyalar arasında yer almamıştır. Bu nedenle eski dönemlere ait örneklerine çok sık rastlanmamaktadır (Acar, 1982:13).

Dokumacılık, Türkler için önde gelen uğraşlardan biridir. Orta Asya'dan Anadolu'ya gelip yerleşen Türkler, geleneksel sanatlarını buraya getirmiş, günlük ihtiyaçları için dokuma üretmiş, Keçi kılı ve yünle dokudukları kalın dokumalar, keçe ve çarpana çeşitleriyle, dokuma mekânlar oluşturmuşlar ve bu mekânları halı ve kilim ile süslemişlerdir. Selçuklular döneminde bazı yerleşim merkezlerinin dokumalarıyla ün yaptığı çeşitli yazma eserlerden ve günümüze ulaşan örneklerden anlaşılmaktadır (Deniz, 2000:49). Selçuklulardan sonra Osmanlılarda dokumacılık geleneksel olarak ve öncekini yineleyerek devam ettirilmiştir (Uğurlu, 1997:471).

Osmanlı Dönemi düz dokuma yaygılarının en iyi bilindiği dönem 18. ve 19. yüzyıllardır. Günümüzde, Anadolu'da özellikle köy camilerinde, bu yüzyıllara ait olabilecek, kilim, cicim, zili, sumak teknikli, örnekler mevcuttur. Bu dokumaların birçoğu, konargöçer (yörük) yaşantısına uygun olarak dokunmuş namazlık, seccade, yer sergisi, duvar örtüsü, divan örtüsü, yük örtüsü, yastık, heybe, çuval ve torba gibi dokuma türleridir. Bu örneklerin Anadolu Düz Dokuma yaygılarının öncüleri olduğu sanılmaktadır (Deniz, 2000:56).

2.2. Düz Dokuma Çuvallarda Kullanılan Malzeme, Araç ve Gereçler

Çuval dokumalarda malzeme olarak yün, kıl ve pamuk kullanılmaktadır. Yörüklerde Kılı bükme yünü eğirmeden dokumaya kadar gerekli olan araç ve gereçler şunlardır. İpin dokumaya hazırlanmasında Yün tarağı ve kıl tarağı, kirmen ve iğ, çıkrık veya çark kullanılır. Dokuma aleti olarak ise ıstar ve çarpana kullanılır (Eröz, 1991:174-178). Çuval dokumda ise ıstar ve çuval kolanlarının dokunduğu, çarpana kullanılmaktadır.

2.2.1 Düz Dokuma Çuvallarda Kullanılan Malzemeler

Eröz (1991:171)'e göre Yörükler, dokumalarında kıl, yün ve pamuğu çeşitli aşamalardan geçirdikten sonra kullanmıştır. Yörükler diğer dokumalarda kullandıkları malzemeleri çuval dokumalarda da kullanırlar. Ayrıca kendi giyeceklerini ve kullanım araçlarını, konutlarını bu malzemelerden elde ederler.

2.2.1.1. Yün

Yün, ilkbahar ve sonbaharda koyunların karın, sırt ve kuyruk kısımlarından elde edilir. Canlı ve parlak olmalarından dolayı özellikle genç koyunların yünleri tercih edilir. Yün Esnek ve dayanıklıdır. Boyayı iyi emme ve kolay temizlenme gibi özelliklerinden dolayı değerli bir dokuma malzemesidir (Taş, 2009:49).

2.2.1.2. Kıl

Kıl, dünyada Akdeniz ülkeleri ve Orta Doğu'da yetiştirilen, ülkemizde de çok eski çağlardan beri yetiştirilen keçilerden elde edilmektedir. Pek çok türü bulunmakla birlikte, en çok ilgi göreni kıl keçileridir. Özellikle Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde karşılaşılan kıl keçilerinin et, süt ve derisinin yanı sıra dokuma üretiminde kollarından yararlanılmaktadır. Keçi kılı, özellikle Yörükler tarafından kullanılmaktadır. Kıl, çadır, battaniye ve farklı dokumalarda kullanılmaktadır (Taş, 2009:49).

2.2.1.3. Pamuk

Pamuk, koza biçimindeki meyvesi üç, dört, beş dilimli olan, sıcak bölgelerde yetişen bir tarım bitkisidir. Bu bitkinin tohumlarının çevresinde oluşmuş ince, yumuşak tellerin adıdır. Bu bitkinin işlenmiş biçiminden yapılmış ipliklidir (<http://www.tdk.gov.tr> [05.04.2014]).

Pamuğun oldukça eski dönemlerde Hindistan, Çin, Babil ve Meksika gibi ülkelerde işlenip, kullanıldığı bilinmektedir. Tarihçi Herodot koyun yününden daha ince bir malzeme ile dokumalar üretildiğini batıya bildirerek, Almanya, Rusya, Fransa, İngiltere gibi devletlerin bu maddeye ilgisini çekmiş ve gene bu devletlerin Amerika, Asya ve Afrika'da pamuk gereksinimlerini sağlamak için sömürgeler kurmalarına sebep olmuştur (Taş, 2009:50).

2.2.2. Düz Dokuma Çuval Dokumacılığında Kullanılan Araç ve Gereçler

Düz dokumalarda kullanılan araçlar, çuval dokumada da kullanıldığından düz dokumalarda kullanılan araçlar olan, Yün tarağı, kıl tarağı, kirmen, çıkırık veya çark ve tezgah (ıstar) çuval dokumalarda da kullanılmaktadır.

Dokumada kullanılan araçları, ipliklerin elde edilmesinde kullanılan araçlar ve dokuma sırasında kullanılan aletler olarak iki ana grupta toplanabilir.

2.2.2.1. Yün ve Kıl Tarağı

İpliklerin elde edilmesinde kullanılan yün ve kıl tarağı, kırkımı yapılmış yapağuların veya kılların temizlenmesi ve ip haline getirilmesi için ön hazırlık işlemlerinde kullanılmaktadır. Belirli mevsimlerde koyun, keçi ve develerin yünleri kırkıldıktan sonra bu yünlerin bir kısmı çadırlarda dokuma işlerine ayılır. Dokuma için ayrılan yapağular önce yün tarağında taranarak çepelleri temizlenir. (Çepel: yüne yapışan koyun pisliği ve ot dikenleri) Yün tarağında taramış ve temizlenen yapağular yün haline getirilip top haline getirilerek çuvallara doldurulmaktadır (Eröz, 1991:174).

2.2.2.2. Kirmen (Kirman)

Kirmen ipliklerin elde edilmesinde kullanılan, yün ve kılların eğrilip ip haline getirilmesi işlemi için kullanılan el yapımı araca denilmektedir. Üst üste geçme olup, ortaları delikli iki ensiz yatay ağaçla ortadan geçen bir çubuktan oluşmaktadır. Eğirme esnasında lifler elle bükülüp, okun ucundaki çıkıntılı kısma bağlanır. Sonra soldan sağa döndürülerek eğirme işlemi hep aynı kalınlıkta yapılır (Eroğlu, 2013:75).

2.2.2.3. Çıkrık

Çıkrık kirman veya iğ ile bükülmüş ipliklerin masura halinde sarılmasını sağlayan araca denir. Çıkrığa bazı yörukler çark adını vermiştir (Eröz,1991:178). İpliğin elde edilmesinde kullanılan araçlar olan yün ve kıl tarağı, kirman ve çıkrık yanında dokumada kullanılan aletler ise başta ıstar tezgahı olmak üzere, kirkit, çatal, makas, bıçaktır.

2.2.2.4. İstar Tezgahı

İstar tezgahı taşınması, kurulması kolay, pratik, dikey çözümlü sistemli dokuma tezgahıdır. Yan ağaçlar ya duvara dayanır veya toprağa gömülür. Belirli uzunluktaki çözümlerin gerginliği alt levent'in (bazı) sabitleştirilip, üst levendin burgu ağacı ile döndürülüp, istenilen gerginlik elde edildiğinde, yan ağaçlardaki dişlere iple bağlanarak sağlanır. Dokuma ağızlığı, çubukla çaprazlanan çözümlerin

gücülenmesiyle açtırılır. Dokuma ilerledikçe üstteki burgu ağacı gevşetilip dokuma aşıya doğru sarılmaktadır (Oyman, 2005:76). Düz dokuma yaygılar ıstar, üçayak ve çulfalık denilen, pedallı tezgâhlarda dokunur. Halının dokunduğu ıstar veya hana ile düz dokuma yaygılar da dokunmaktadır (Deniz, 2000:68).

2.2.2.5. Kirkit

Kirkit çok dişli bir alettir. Dokuma sırasında, halıda atkı, düz dokuma yaygılarda ise desen iplerini sıkıştırmak için kullanılır. Halk arasında tarak, ıstarın eli, ıstarın tarağı gibi isimlerle de anılmaktadır (Çenet, 2009:34).

2.2.2.6. Çatal

Dokumada atkılarını sıkıştırmaya yarayan 2, 3 ya da 5 dişli olan, ahşap, maden veya hayvanların diş ya da boynuzlarından yapılan çatal görünümülü alettir. Kirkitle aynı işlevi görür. Ancak diş sayısı daha az olduğu için bu adla anılmaktadır (Taş, 2009:51).

2.2.2.7. Bıçak ve Makas

Bıçak ve Makas ise dokuma sırasında, hav veya düz dokumada kullanılan desen ipliklerinden artan kısımların kesilmesinde kullanılır.

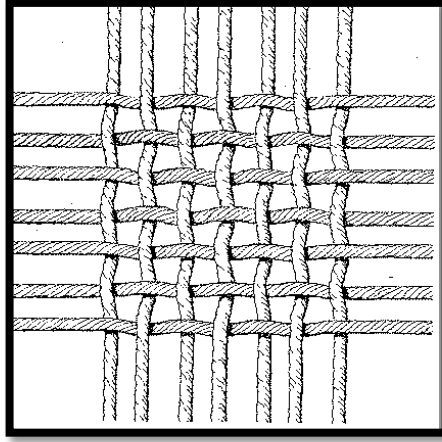
2.3. Düz Dokuma Çuvallarda Kullanılan Dokuma Teknikleri

Çuvalların yörelere göre teknik ve motif tipleri vardır. Çuvallar, İç Anadolu'da ve Doğu Anadolu'da cicim ve zili diğer bölgelerde zili en çok da sumak dokuma tekniğinde dokunur. Özellikle Toroslar, Göller Bölgesi, Batı Anadolu Bölgesi ile Konya, Kayseri civarında sumak tekniği kullanılır (Deniz, 2008:124).

Bu bölümde düz dokuma çuvallarda kullanılan dokuma teknikleri olan Bezayağı, Düz Atkı Yüzlü Dokuma, Kilim, Cicim, Zili ve Sumak tanıtılacaktır.

2.3.1. Bezayağı Dokuma (Düz Bez Dokuma)

Atkı ve çözgü iplerinin birbirlerinin altından ve üstünden eşdeğerli olarak geçirilmesiyle oluşturulan dokuma türleridir (Şekil 5). Sofra örtüleri, perdeler, torba ve çadırlar bu teknikle yapılmaktadır (Acar, 1982:43). Bu dokuma tekniği ile dokunan çuvallarda bulunmaktadır (Şekil 6).

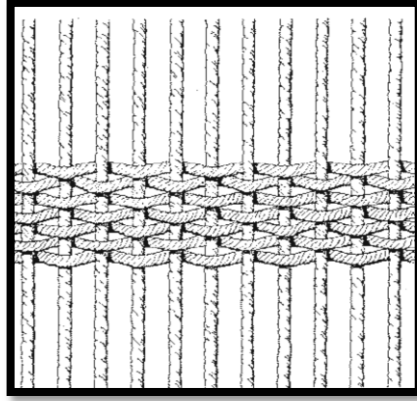
Şekil 5. Bezayağı Dokuma (Acar, 1982:43)

Şekil 6. Bezayağı Dokuma Çuvaldan Detay (Demiral 2013)

2.3.2. Düz Atkı Yüzlü Dokuma

Çözü iplerinin, atkı ipleriyle örülerek tamamen kapatılmasıyla oluşturulan dokuma türleridir. Çözü iplerinin arasından geçirilen atkı ipleri çok fazla gergin olmayacak şekilde atılır ve kirkitle sıkıştırılarak çözü iplerinin tamamen kapanması sağlanır. Çuval, heybe ve düz renkli veya enine bantlar halindeki yaygılar genellikle bu teknikle dokunmaktadır (Acar, 1982:43).

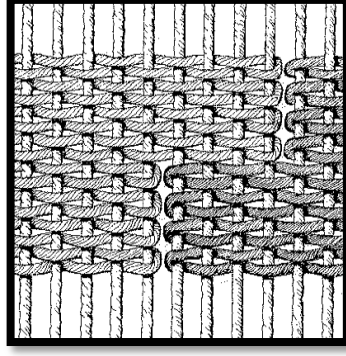
Şekil 7. Düz Atkı Yüzlü Dokuma (Acar, 1982, S:44).

Şekil 8. Düz Atkı Yüzlü Dokuma Kullanılmış Çuval Detayı (Demiral, 2013)

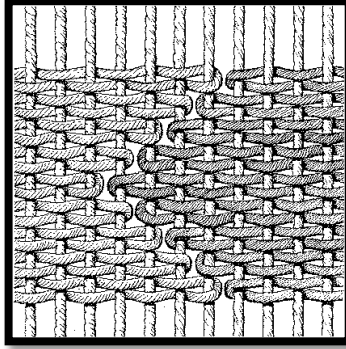
2.3.3. Kilim

Genellikle herhangi bir düz dokumayı tanımlamak için kullanılmaktadır. Ancak yapılan tüm düz dokumaları halk diliyle kilim olarak adlandırmak yanlıştır. Kilim; “atkı ve çözüğü iplik sistemleriyle dokunan iki iplik sistemli bir dokuma türüdür, desen ve motiflere bağlı olarak gelişir” şeklinde tanımlanır (Uğurlu 1997:1009). Bir başka tanımlama da ise, “halı dışında kalan, atkı iplikleri tarafından çözüğü ipliklerinin tamamen örtüldüğü atkı yüzlü veya atkı görünüşlü, kalın kıl ve yün ipinden dokunan, çoğunlukla yaygı olarak kullanılan dokumadır. Bu teknikle dokunan yastık heybe torba ve çuval dokumalarda vardır” (Aytaç 1997:35). Kilim dokumanın birçok çeşidi vardır ancak çuval dokumalarda genellikle iliksiz kilim kullanılır (Deniz 1998:72).

Şekil 9. İlikli Kilim (Acar, 1982: 47)

Kilim dokuma tekniklerini şu şekilde sıralayabiliriz; İlikli Kilim (Şekil 9), Desen Sınırları Eğik (iliksiz) Olan Kilimler(Şekil 10), Eğri Atkılı Kilimler, Normal Atkılı İpliklerinin Arasına Ek Atkılı İplikleri Sıkıştırılan Kilimler, Çift Kenetleme ile yapılan Kilimler, Atkılı İpliklerinin Aynı İplik Üzerinden Geri Dönmesi ile yapılan Kilimler, Sarma Konturlu Kilimler, Eğri Atkılı Kontur Kilimler (Acar, 1982:36).

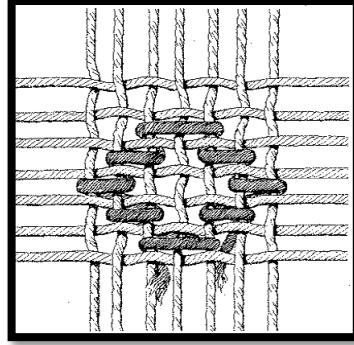
Şekil 10. İliksiz Kilim (Acar, 1982: 48)

2.3.4. Cicim

Kilimleri oluşturan atkılı ve çözgü sisteminin dışında renkli desen ipliklerinin kullanıldığı ve bu ipliklerin çapraz ve dikey çizgiler veya seyrek desenler halinde yaygının üzerinde, kabarta şeklinde görüldüğü dokumadır. Seyrek ve sık motifli cicim, atkılı yüzü cicim gibi çeşitleri vardır (Ölçer, 1988:18). Bu dokuma çeşitlerinden seyrek motifli cicim, atkılı yüzü seyrek motifli cicim ve sık motifli cicim çuval dokumalarda kullanılmaktadır (Acar, 1982:55-58).

Seyrek Motifli Cicimde dokumayı oluşturan çözgü ve atkılı ipliklerine, deseni oluşturan ve diğer çözgü ve atkılıdan daha kalın olan ipliklerinin sarılmasıyla

oluşturulmaktadır. Farklı kalınlıktaki desen ipi kullanılmasından dolayı, desen kabartmamış gibi ortaya çıkar (Acar, 1982:56).

Şekil 11. Seyrek motifli cicim dokuma (Acar, 1982:56)

Atkı Yüzlü Seyrek Motifli Cicim (Şekil 11), Seyrek Motifli Cicim tekniğinden farklı olarak, atkılarının çözümlerini gizleyecek şekilde gevşek bırakılmasıyla, atkı yüzlü bir zemin üzerine motiflerin dokunmasıyla oluşturulan bir dokumadır (Acar, 1982:57).

Sık Motifli Cicim, kalın yer yaygıları, heybe, çuval, hurç gibi dayanıklı olması gereken dokumalarda kullanılır (Şekil 12). Bezayağı zemin üzerine dokunanları da vardır. Bu dokumada motifler dokumanın sağlamlığını artırmak için birbirine daha yakın dokunur. Genellikle Zili ile karıştırılır (Acar, 1982:58). Zili dokumalarda, motifler daha sıktır. Ayrıca zili dokumalarda dokuma zeminin her yerinde aynı kurallara bağlı kalınarak dokuma yapılmaktadır.

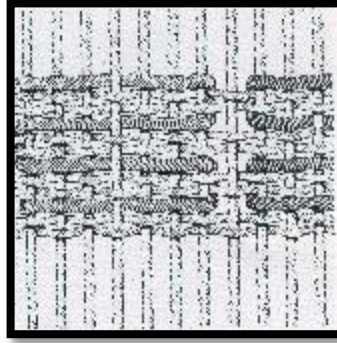
Şekil 12. Sık motifli cicim dokuma ayrıntı (Demiral, 2013)

2.3.5. Zili

Zili, cicim tekniğine benzese de teknik ve görünüş olarak farklıdır. Desen iplikleri kendi desen alanında, dokuma eni boyunca üç üstten bir alttan geçerek

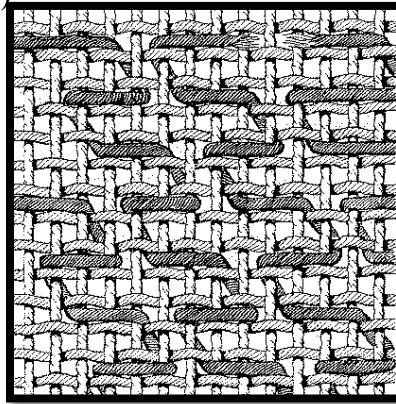
deseni oluştururlar. Dokumanın enine üç üstten bir alttan atlamalarla sıra tamamlandıktan sonra atkı atılır. Bu dokuma tekniği cicim ile beraber uygulanabilmektedir (Aytaç, 1997:50). Deseni oluşturacak olan ipler, çözüğü ipleri üzerine 3-1 atlamalar ya da 5-1 şeklinde atlamalar yapılabilmektedir ve bu şekilde motiflerin içi tamamen doldurulmaktadır. Düz zili, çapraz zili, seyrek zili, damalı zili, kontörlü zili gibi çeşitleri vardır (Acar, 1982:61-67). Zili çuval dokumalarda kullanılan bir dokuma çeşididir (Deniz, 1988:73).

Düz Zili desenleri oluşturacak olan desen iplikleri, çözüğülere 2-1, 3-1, 5-1 şeklinde atlamalar yaparak sarılır ve bunun sonucunda dokumanın yüzeyi, dikine çizgili bir görünüm kazanır (Şekil 13) (Acar, 1982: 63).

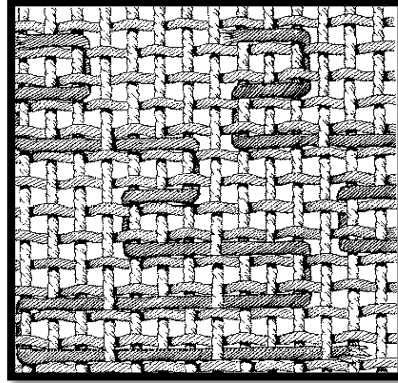
Şekil 13. Düz Zili (Acar, 1982: 63)

Çapraz Zili tekniğinde motiflerde kullanılan iplikler, dokuma sırasında bir üst sıraya geçirildiğinde, ilk çözüğü ipi boşta bırakılarak yanındaki çözüğüye sarılmaya devam edilmekte ve dokuma yüzeyinde çapraz çizgili bir görünüm oluşmaktadır (Şekil 14), (Acar, 1982:64)

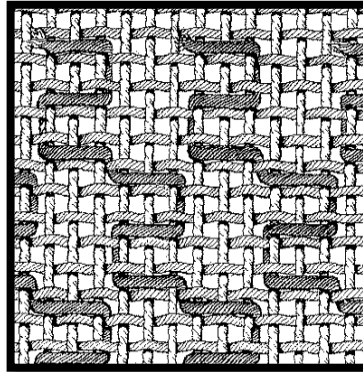
Şekil 14. Çapraz Zili (Acar, 1982:64)

Seyrek Zili bezayağı tekniği ile yapılan dokuma üzerine, desen iplerinin gene atlamalarla ancak birbirleriyle bağlantısız olarak dizilmesiyle oluşan dokumalardır (Şekil 15). Motifler tüm yüzeyi kaplamamaktadır ve küçük bir şekilde dokunmaktadır (Acar, 1982:65).

Şekil 15. Seyrek Zili (Acar, 1982:65)

Damalı Zili 2-1 ya da 3-1 atlamalar yapılarak yerleştirilen desen ipleri ile yüzeyde dama tahtası görünümlü zili türüdür (Acar, 1982:66).

Şekil 16. Damalı Zili (Acar, 1982:66)

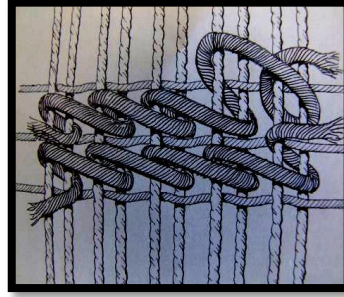
Konturlu Zili ise desenlerin, 2 veya 3'lü atlamalarla, kontur halinde dokunduğu türdür (Şekil 16). Konturlu görünümü elde etmek için her sırada normal atkılar atıldıktan sonra desen ipi çözgü ipleri üzerinden atlamalar yapılarak sarılmaya devam edilmektedir (Acar, 1982:67).

2.3.6. Sumak

Sumak dokuma, çözgü ve atkı iplikleri yanında üçüncü bir iplik gurubuyla dokunur. Bazı yörelerde araya atkı atılmadan da dokuması yapılmaktadır. Desen ipliklerinin çözgüye sarılmasıyla oluşturulur (Şekil 17). Kafkasya'dan Anadolu'ya

geldiği tahmin edilen bu dokuma türü daha çok doğu ve güney doğu Anadolu'da çuval ve bebek beşđi olarak, atkısız sumak ve atlamalı sumak türlerinde dokunmaktadır. Bazı cicim ve zili dokumlarında motiflerin içi bu dokumayla doldurulmaktadır (Acar, 1982:69).

Düz Sumak tekniğinde, desen iplikleri aynı yönde çözülgelere, üstten alta doğru veya alttan üste doğru sarılır ve motifi oluşturan motif ipinin arasına atkı atılmaktadır (Acar, 1982:70).

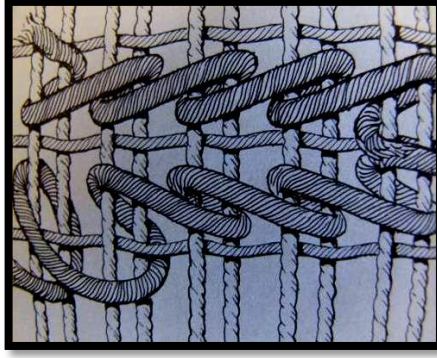

Şekil 17. Düz Sumak (MEGEP, 2007 s: 17)

Atkısız Düz Sumak tekniği, düz sumak tekniğiyle benzer şekilde yapılmaktadır, ancak deseni oluşturan nakış iplerinin arasına atkı atılmamaktadır (Acar, 1982:71).

Araya atkı atılmadan dokunan sumak dokumasıdır. Bazı bölgelerimizde (Malatya, Gaziantep, Diyarbakır, Elazığ yöresinde) çorap dokuması olarak bilinir. Daha çok çuvalın yüzünde uygulanan bir dokumadır. Desen ipliklerinin çözülgelere çiftler çiftler sarılması ile oluşturulur ve atkı atılmaz (MEGEP, 2007:18).

Balıksırtı Sumak tekniğinde deseni oluşturan iplikler her sırada, bir birlerine ters yönlerde çözülgelere sarılıp, araya atkı atılarak dokumaya balıksırtı görünüşü verilmektedir (Acar, 1982:72).

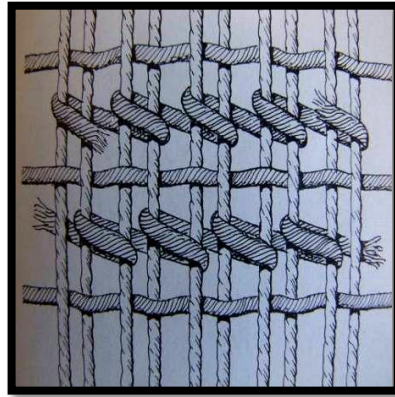

Şekil 18. Balıksırtı Sumak Tekniği(MEGEP, 2007: 18)

Balıksırtı Atkısız Sumak Dokuma tekniği; birinci sırada desen ipliği çözümlere sarılarak dokunur (Şekil 18). İkinci sırada desen ipi birinci desen ipinin tersi yönde sarılır, araya atkı atılmamaktadır (Acar, 1982:73).

Ters Sumak tekniğinde düz sumak tekniğinin tersine, motif ipleri çözümlerini içten dışa doğru sarmakta, dokumanın yüzünde daha kısa kabartılar meydana gelmektedir. Kullanışlı olmadığından fazla tercih edilmemektedir (Acar, 1982:74).

Çapraz–Alternatif Sumak tekniği, ters sumak tekniğine benzemektedir. Ancak motif ipi her sırada birer çözümler çifti kaydırılarak dokuma oluşturulmaktadır (Şekil 19-20). Motif iplerinin arasına atkı atılanları da, motif ipi arasına atkı atılmayan türleri de dokunmaktadır (Acar, 1982:75).

Şekil 19. Çapraz Alternatif Sumak(MEGEP, 2007: 18)

Şekil 20.Çapraz Alternatif Sumak Tekniğinde Dokuma Detay (MEGEP, 2007: 18).

2.4. Düz Dokuma Çuvalların Motif ve Kompozisyon Özellikleri

Çuval dokumalarda uygulanan motif ve kompozisyonlar, araştırma konusu örnekler ve ulaşılabilen diğer yayınlardaki örnekler üzerinden yapılmaya çalışılmıştır. Çuval dokumalarda, Yapılmış olan motif ve kompozisyon sınıflandırmaları dışında da örneklere rastlanabilir.

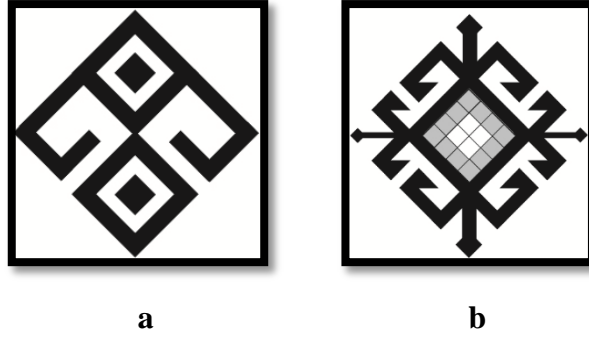
Bu bölümde öncelikle çuval dokumalarda kullanılan motifler ve anlamları açıklanmıştır. Daha sonra ise çuvalların desen ve kompozisyon özelliklerine değinilmiştir.

2.4.1. Düz Dokuma Çuvallarda Görülen Motifler

Anadolu dokumaları, konar-göçer yaşamın izlerini devam ettirmektedir. Dokumalarda kullanılan motifler ve isimleri dokundukları bölgenin sosyal yapısına göre değerlendirilmelidir (Durul, 1982:26-27). Anadolu dokumalarının en güzel örneklerini Yörük, Türkmen ve Avşarlar vermiştir. Türkmen, Yörük dokumalarındaki desen ve motifler görenek halinde devam ettirilmesinin yanında, dokuyucuların yenilik aradığı dokuma örnekleri de görülmektedir. Ancak aşiretin özel işaretleri (im) ile uğurlu veya uğursuz sayılan motiflerinin yerinde kullanmasına özel dikkat gösterilmiştir (Durul, 1956:92). Düz dokuma çuvallarda görülen başlıca motifler, Eli Belinde, Koçboynuzu, Bereket, Göz, İmler, Çengel, Pıtrak, Suyolu, Yıldız, Muska, Heykel, Akrep ve Hayat Ağacı'dır.

2.4.1.1. Eli Belinde Motifi

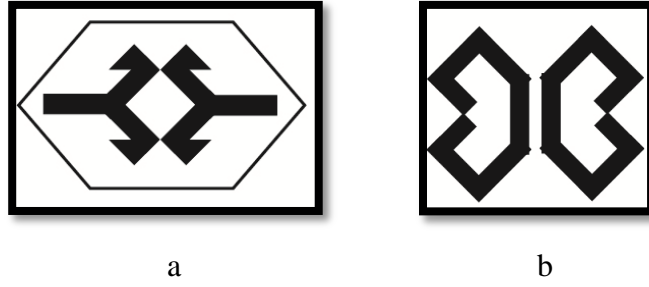
İnsanlığın erken dönemlerinde erkeğin üremedeki biyolojik rolü bilinmemekteydi ve dişilerin tek başlarına üreyebildiği sanılmaktaydı. Bu nedenle ilk insanlar kadını ana tanrıça olarak görmüş, onun heykellerini yapmış ve ona tapmışlardır. Anadolu kilim ve halı dokumalarında görülen “eli belinde” olarak adlandırılan motif, bu heykelciklerle benzer formdadır (Şekil 21a ve 22b). Günümüz dokumalarında kullanılan ve ana tanrıça inancının devamı niteliğindeki eli belinde motifi, ana tanrıça ile ilgili düşüncenin günümüzdeki yansımasıdır. Dişiliğin simgesi olarak kullanılan motif, analık ve doğurganlığı, uğur, bereket, kısmet, mutluluk ve neşeyi sembolize etmektedir. Eli belinde gelin kız, çocuklu kız, kâküllü kız, gibi isimlerle de anılmaktadır (Erbek, 2002: 16).

Şekil 21. a ve b. Eli Belinde Motifi Örnekleri (Demiral 2014)

2.4.1.2. Koçboynuzu Motifi

Kirkitli dokuma tekniğinde köşeli ve geometrik bir biçim alan bu motif, Anadolu dışındaki Türk topluluklarında “koçboynuzlu” olarak adlandırılmaktadır (Şekil 22a ve 22b). Anadolu’da ise koçboynuzu adının yanı sıra; “boynuzlu yarış, koçlu yarış, gözlü koç ve koçbaşı” olarak da adını alabilmektedir (Erbek, 2002:34). Bu motif tanrı simgesi olarak Sümerlerde, Akadlarda, Mısırlılarda, Helenlilerde, Hititlerde, ayrıca Oğuzlar, Avarlar, Kırgızlar, Kazaklar, Karakalpaklar, Çuvaşlar, Bulgarlar, Türkmenler ve Kürtlerde bereket ve erkeklik sembolü olarak dokumalara işlenmiştir (Erbek, 2002:32).

Şekil 22. a. ve b. Koç Boynuzu Motifi Örnekleri (Demiral 2014)

2.4.1.3. Bereket Motifi

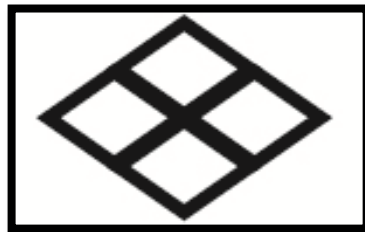
Genellikle koçboynuzu ve eli belinde motifleri ile bir arada kullanılan bu motif; evlilik, çiftleşme, üreme gibi kadın-erkek ilişkileriyle alakalı anlamlar içermekte, doğanın yeniden canlanmasını simgelemektedir (Şekil 23). Bu nedenle her dönemde Anadolu'da çeşitli örnekleri görülmektedir (Erbek, 2002:46).

Şekil 23. Bereket Motifi (Erbek, 1995:10), (Erbek, 2002:54)

2.4.1.4. Göz Motifi

Nazar denen zararlı ve öldürücü bakışların suçlusu göze karşı tedbir olan yine gözün kendidir (Ateş, 1992:43). En basit göz formu, geometrik üçgen motifidir. Anadolu dokumalarında göz motifi üçgen olmasının yanında, kare, eşkenar dörtgen, dikdörtgen, haç olarak da uygulanmaktadır (Şekil 24). En çok görülen göz motifi dörde bölünmüş eşkenar dörtgendir (Erbek, 2002:128).

Şekil 24. Göz Motifi (Demiral 2014)

2.4.1.5. İmler

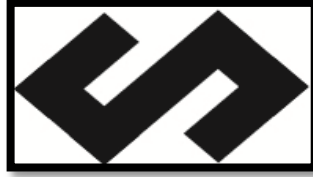
Her aşiretin halılarına kilimlerine kendilerine özgü bir tanınma işareti koyarlar (Şekil 25). Bu aşiretin birliğini güçlendirme, geliştirmeye yaradığı gibi, kaybolan halıların hangi aşirete ait olduğunu bulmaya da yarar (Ateş,1992:28).

Şekil 25. İm Motifi (Ateş,1992:28)

2.4.1.6. Çengel Motifi

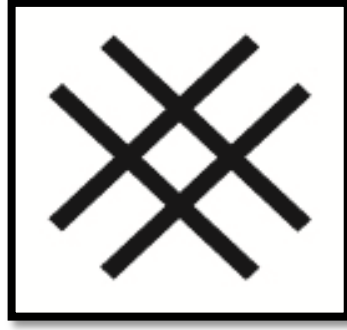
Çengel motifi Anadolu dokumalarında özellikle halı ve kilimlerde görülen bir motiftir (Şekil 26). Kötü göze karşı kullanılan motif aynı zamanda erkek ile kadın arasında birleştirici olarak görülmektedir. Oğuz boylarından bayındır aşiretinin imi olarak da kullanılmaktadır (Ateş, 1992:28).

Şekil 26. Çengel Motifi (Demiral 2014)

2.4.1.7. Pıtrak Motifi

Pıtrak, dikenleriyle insanların ve hayvanların tüyelerine yapışan bir bitkidir. Anadolu El Sanatlarında kullanılan pıtrak motifi, bu bitkinin stilize edilmiş şeklidir (Şekil 27). Anadolu insanı, pıtrağı nazarlık motifi olarak kullanmaktadır. Pıtrak, bereketli olmaları için un çuvallarında, tandır örtülerinde, ekmek üstüne kapanan cicim dokumalarında görülmektedir. Mersin Yörük dokumalarında Muğla, Bodrum, Adana, Karatepe kilimlerinde, Denizli, Afyon Türkmen dokumalarında çuval, heybe, at örtüsü, çocuk beşiği gibi eşyalarda da pıtrak motifine sıkça görülmektedir (Erbek, 2002:108).

Şekil 27. Pıtrak Motifi (Demiral 2014)

2.4.1.8. Suyolu Motifi

Suyolu motifi, ismini Ege Denizi'ne dökülen Menderes Nehri'nden almıştır. Yeniden doğuşun, bedensel ve ruhsal temizliğin, yaşamın akışkanlığının ve sürekliliğin, bereket, soyluluk, bilgelik, saflık ve erdemin sembolü olan suyolu motifi, zikzak şeklinde dokumalara yansımıştır (Şekil 28). Anadolu dokumalarında sıklıkla kullanılmıştır (Erbek, 2002:102-104).

Şekil 28. Suyolu Motifi (Demiral 2014)

2.4.1.9. Yıldız Motifi

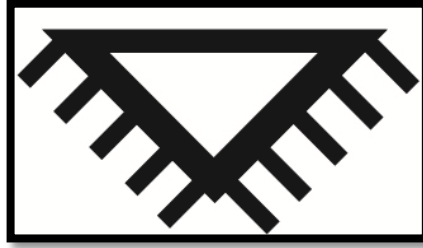
Erbek (2002:102-104)'e göre, Yıldız motifinin en basit formu iç içe geçmiş iki üçgenden oluşmaktadır. Bu form kare ve haç motifi ile birlikte anlamsal bir bütünlük oluşturarak, evreni simgelemektedir; yani dört dünya ve dört gök bölgesinin simgesel anlatımıdır. Ayrıca beş köşeli yıldız, bir açıdan yedi sayısının sembolizmini paylaşır, bir açıdan da küresel müziğin evrensel uyumunu, gökkuşağının renklerini, gezegenlerle ilgili yedi alanı ve bireysel bütünlüğü sembolize eder (Şekil 29). Altı köşeli yıldızlar ise zıtlıkları, evliliği ve evrenin yalnızlığını ve karmaşıklığını ifade edecek şekilde dokumalarda yer almaktadır.

Şekil 29. Yıldız Motifi (Demiral 2014)

2.4.1.10. Muska Motifi

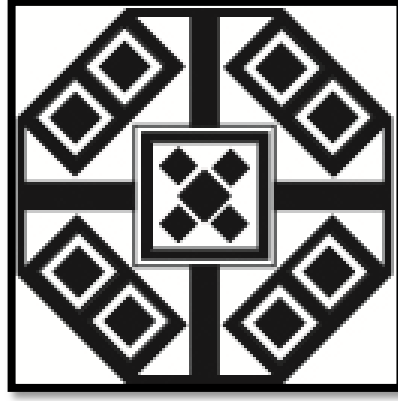
Muska ve nazarlık motifleri, belli özelliklere sahip kimselerde bulunduğu inanılan insanlara, evcil hayvanlara, eve, mala, mülke hatta cansız nesnelere zarar veren, bakışlardan kaynaklanan ve öldürücü bir etkisi olduğuna inanılan, nazara karşı kullanılan motiflerdendir. Bu nedenle rengi ve biçimi gözü andıran her nesne, nazarı uzaklaştırıcı motif olarak dokumalarda yer almıştır (Şekil 30). Muska motifi genellikle eşkenar üçgenle sembolize edilmektedir (Erbek, 2002:120).

Şekil 30. Muska Motifi (Demiral 2014)

2.4.1.11. Heykel (Devetabanı)

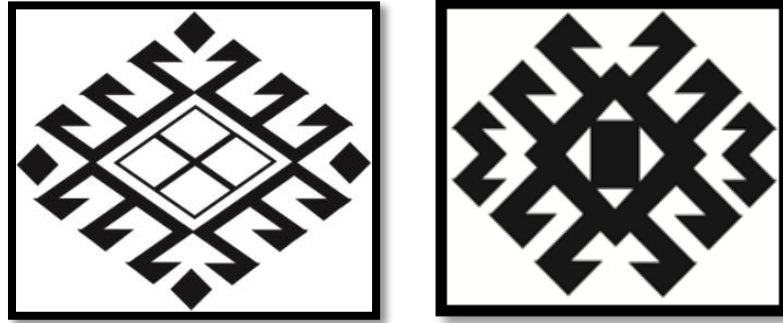
Devetabanı motifi genellikle çuval dokumalarda kullanılmaktadır (Şekil 31). Çuval dokumaların geniş bantlarında yan yana tekrar ederek kompozisyonu oluşturan bir motiftir. Bazı yörelerde devetabanı olarak isimlendirilir (Ülkü, 2013:135). Bazı yörelerde ise heykel olarak isimler almaktadır.

Şekil 31. Deve Tabanı Motifi (Demiral 2014)

2.4.1.12. Akrep motifi

Bu motif Anadolu dokumalarında, dışarıdan gelebilecek kötülöklere karşı korunma amacıyla kullanılan motiflerden biridir (Şekil 32a ve 32b). Sembolik olarak şeytanın ruhunu temsil eder, her türlü kötölüğü uzaklaştırdığına inanılmaktadır (Erbek, 2002:154).

a

b

Şekil 32. a. ve b. Akrep Motifi (Demiral 2014)

2.4.1.13. Hayat Ağacı Motifi

Hayat ağacı, sürekli gelişim, sürekli değişim ve gelişim içinde yaşayan evreni simgeler. Toprağın altında kalan kökleriyle yer altını, alt dalları ve gövdesiyle yeryüzünü, ışığa yükselen üst dallarıyla cenneti anlatır. Yeryüzü ve cennet arasındaki iletişimi sağladığına inanılır. Anadolu motiflerinde hayat ağacı “can ağacı” olarak da nitelendirilir; ölümsüzlüğün sembolüdür (Şekil 33). Özellikle selvi ağacı ölümsüzlüğü simgeler (Erbek, 2002:166-168).

Bu motif, Şamanizm kökenlidir. Orta Asya şaman kaynaklarına göre hayat ağacı, dünyanın merkezi olarak kabul edilmektedir. Şamanın yeraltı veya gökyüzü seyahatinde merdiven işlevi görür (Erbek, 2002:166-168).

Şekil 33. Hayat Ağacı Motifi (Demiral 2014)

2.4.2. Düz Dokuma Çuvalların Kompozisyon Özellikleri

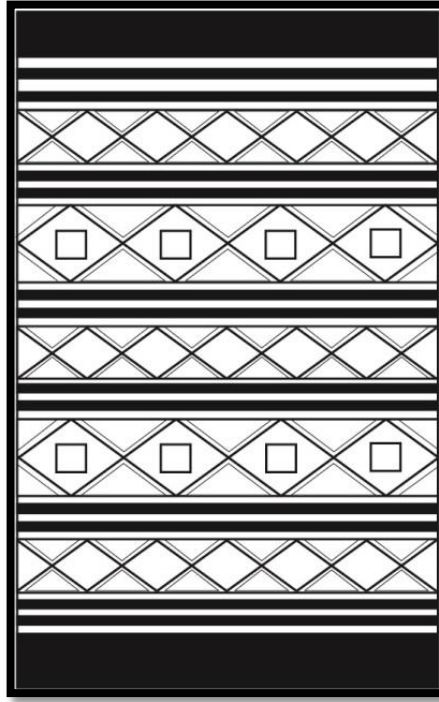
Çuval dokumalarda uygulanan kompozisyonlar, inceleme konusu örnekler ve diğer yayınlarda ulaşılabilen örnekler üzerinden yapılmaya çalışılmıştır. Çuval dokumalarda görülen kompozisyonlar, zeminin yatay bantlara ayrılmasıyla oluşturulan, zeminin dikey bantlara ayrılmasıyla oluşturulan, zemini sonsuz kaydırma prensibine göre oluşturulan kompozisyonlar olarak üç ana guruba ayrılmıştır.

2.4.2.1. Zeminin Yatay Bantlara Ayrılmasıyla Oluşturulan Kompozisyonlar

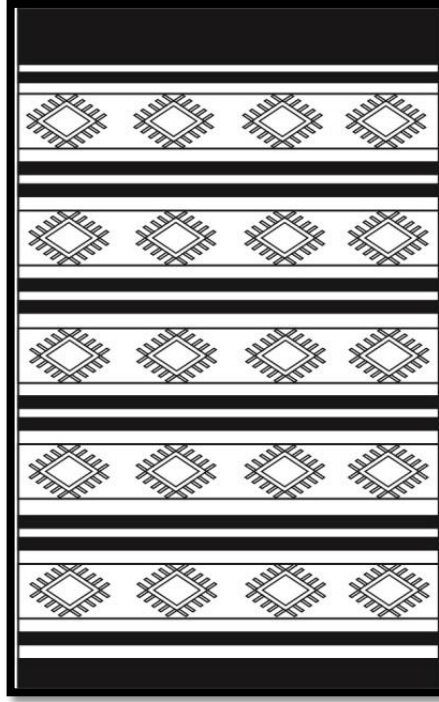
Bu kompozisyon zeminin motifli kalın bantlar, motifli ince bantlar ve motifsiz ince bantlar halinde, yatay olarak bölünmesiyle ile oluşturulur. Kalın bantlarda genellikle motif yan yana dizilir. Motifin tamamı ve yarısı bant içine yerleştirilmesiyle oluşturulan kompozisyonlar (Şekil 34) yanında, motifin yarısı kullanılmadan tamamının bant içerisine yerleştirildiği kompozisyonlarda vardır (Şekil 35).

Bu motifli kalın bantlar aynı kompozisyonda farklı motiflerden oluşan farklı kalınlıktaki bantlar olarak da bulunabilmektedir.

Motifli bantın alt ve üst kısımları ince motifli bantlarla oluşturulur. Kalın motifli bantlar ve bu bantların altında ve üstünde yer alan motifli ince bantlardan oluşan motif grupları dışında kalan motifli ince bantlar bu motifli bantlar arasına yerleştirilir.

Şekil 34. Zeminin yatay bantlara ayrılmasıyla oluşturulan kompozisyonlar (Demiral 2014)

Şekil 35. Zeminin aynı motiflerle yatay bantlara ayrılmasıyla oluşturulan kompozisyonlar (Demiral 2014)

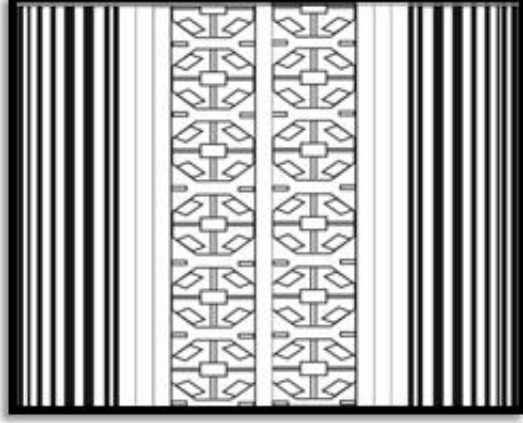
2.4.2.2 Zeminin Dikey Bantlara Ayrılmasıyla Oluşturulan Kompozisyonlar

Bu kompozisyonlar da yatay bantlara ayrılan kompozisyondaki gibi yatay olarak dokuması yapılan ancak kullanılacak hale getirildikten sonra çuvalın duruşuna göre bu hali alan kompozisyonlardır (Şekil 36).

Şekil 36. Zeminin dikey bantlara ayrılmasıyla oluşturulan kompozisyon (Demiral 2014)

Bu kompozisyon genellikle iki adet, kalın motifli bant, motifli ve motifsiz ince bantlardan oluşturulmaktadır. Kalın bantlarda motif yan yana dizilir. Motifin tamamı ve yarısı bant içine yerleştirilmesiyle oluşturulan (Şekil 36) kompozisyonlar yanında motifin sadece tamamının olduğu kompozisyonlarda vardır (Şekil 37).

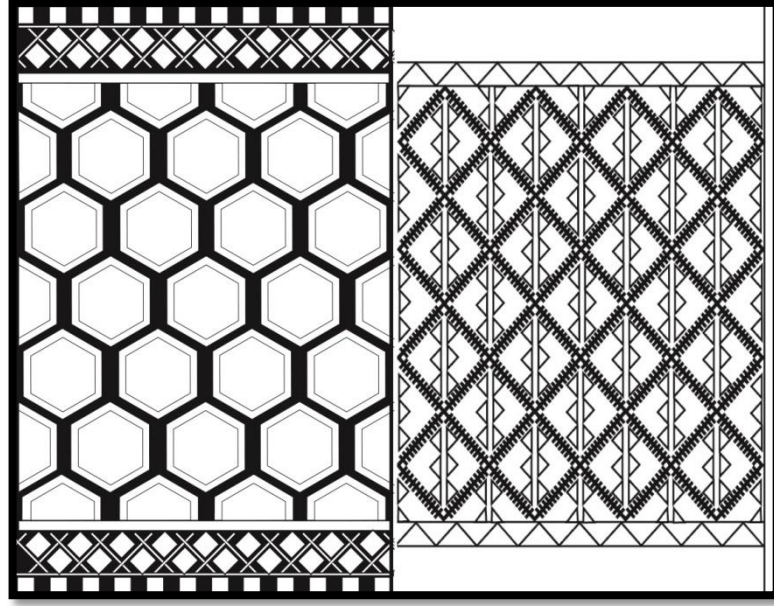
Şekil 37. Zeminin dikey bantlara ayrılmasıyla oluşturulan ve kalın bant motifinin tamamının kullanıldığı kompozisyon (Demiral 2014)

Motifli kalın bantların sağında ve solunda bazen tek, bazen birden çok motifli ince bantlar olabilmektedir. Bu kompozisyonlarda motifsiz ince bantlar çeşitli kalınlıklarda ve farklı renklerle olabilmektedir.

2.4.2.3. Zemini Sonsuz Kaydırma İlkesine Göre Oluşturulan Kompozisyonlar

Zeminin sonsuz kaydırma prensibine göre doldurulduğu kompozisyonlarda genellikle aynı motif diyagonal ekseninde sıralanarak zeminin tamamında tekrarlanır. Zeminin dışında dokuma alt ve üst kısımlarında genellikle motifli dar bantlar (bordür) bulunur. Bu bantların içi zemin motifi dışındaki başka bir motifle doldurulur.

Bu kompozisyon zemini baklava dilimleri gibi bölümlediği gibi altıgenlerle de bölümlenebilmektedir. Bu bölümlenmelerin ana hatları başka bir motifle oluşturulabilir.

Şekil 38. Zemini sonsuz kaydırma ilkesine göre oluşturulan kompozisyonlar (Demiral 2014)

2.5. Düz Dokuma Çuvalların Yörük Yaşamındaki Yeri

Yörükler, yazın serin yaylalarda, kışın sıcak olan kışlaklarda yaşayan, hayvancılıkla uğraşan büyüklü küçüklü guruplar halinde yaşayan Türkler olarak tanımlanmaktadır (Doğan, 2005:5). Yörükler Bu yaşam biçimi içerisinde kendi ihtiyaçları için dokumlardan yararlanmaktadırlar. Bu dokumaların en önemlilerinden birini de çuvallar oluşturmaktadır. Çuvalların çeyizlik, dekoratif, taşıma ve saklama amaçlı kullanımları görülmektedir.

Yörükler düz dokuma çuvalları hem çeyizlik hem de günlük kullanım aracı olarak dokunmaktadır. Yörükler kendi yiyeceklerini, kullanım eşyalarını çuvallarda saklamakta ve taşımaktadırlar. Çeyizlik olarak dokunanlara ala çuval denmektedir (Genç, 1999:147).

Yörükler göç sırasında eşyalarını taşımak için çuvalları kullanmaktadır. Göç hazırlığı sırasında her çuval sadece o çuval için belirlenmiş olan eşyalar ile dolu olduğu için kolaylık sağlamaktadır (Yılmaz ve Koyuncu, 2009:382).

Yörük çuvalları dokunurken işlevsellik daha ön planda kalmaktadır. Bu çuvallar çok çeşitli amaca hizmet etmeleri bakımından değişik isimler almaktadırlar.

Çuvalların içerisinde gündelik kullanım eşyalarının ve çeyizlik eşyalar, peynir, yağ, yoğurt gibi yiyecek maddeleri, bulgur, arpa, buğday gibi kuru gıdalar saklanmaktadır ve taşınmaktadır. Yörükler göçebe olarak yaşadıkları dönemde, çuval dokumalardan en süslü ve en güzel örnekleri olan ala çuvallara giysilerini, takılarını ve bunun gibi değerli eşyalarını koymaktaydılar. Bu çuvallar bu günkü gelin sandığının yerini tutmaktaydı (Yılmaz ve Koyuncu, 2009:387-388).

Çuvallar Yörük çadırlarında dekoratif olarak da kullanılmaktadır. Çuvallar sadece konargöçer yaşayanlar değil yerleşik düzene geçmiş Yörükler tarafından da evlerin süslenmesinde kullanılmaktadır (Povell, 2007:16). Bu çuvallar çadırların iç kısmında yan yana konarak bir dekor oluşturmaktadırlar. Aynı zamanda bu dizilmiş çuvallar, içeriye giren soğuğu engellemektedirler (Yılmaz ve Koyuncu, 2009:389). Bir Anadolu dokuması olan çuval, özellikle Yörük çuvalları evin ve çadırın süslenmesinde kullanılmaktadır (Önder, 1995:46).

III. BÖLÜM

3. ISPARTA MÜZESİ ENVANTERİNE KAYITLI DÜZ DOKUMA ÇUVALLAR

Bu bölümde sırasıyla, düz dokuma çuval örneğinin fotoğraf, bilgisayar ortamında yapılan yüzey şeması ve dokumada kullanılan motiflerin çizimleri verilmiştir. Daha sonra düz dokuma çuval örneğinin, Örnek No, Envanter No, Şekil No, İnceleme Tarihi, Müzedeki Yeri, Müzeye Geliş Tarihi, Müzeye Geliş Şekli, Boyutları, Dokuma Yöresi, Dokuma Dönemi, Dokuma Teknikleri, Dokuma kalitesi (10cm²), Kullanılan Malzeme, Kullanılan Renkler, Dokumanın Durumu, Motif ve Kompozisyon özellikleri hakkında bilgileri çizelgeler halinde verilmiştir. Bu sıralama diğer örneklerde de aynen tekrarlanmıştır.

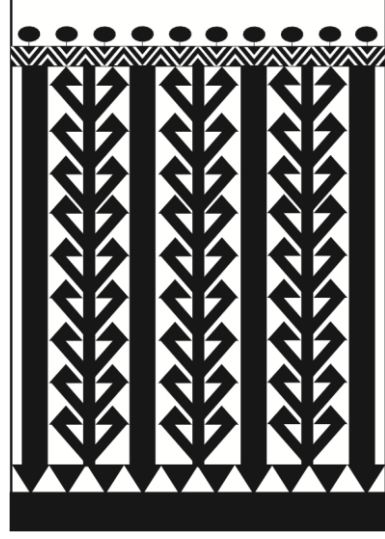
Resim, çizim ve tabloların bulunduğu bölümde sıralama, envanter numaralarının ilk ve ikinci rakamına göre yapılmıştır.

Envanter No, Müzedeki Yeri, Müzeye Geliş Tarihi, Müzeye Geliş şekli, dokuma dönemi gibi bilgiler, müze envanter kayıtlarına göre belirlenmiştir.

Son olarak Isparta müzesi envanterine kayıtlı düz dokuma çuvallar, yüzey şeması, kullanılan motifler ve çuvallar hakkında bilgilerin yer aldığı çizelgeler olarak sıralanmıştır.

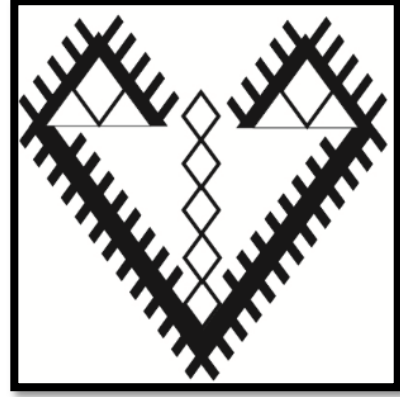
a

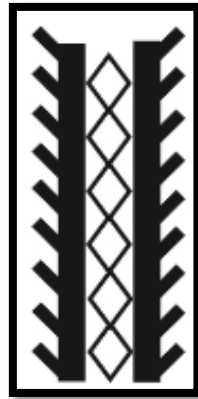
b

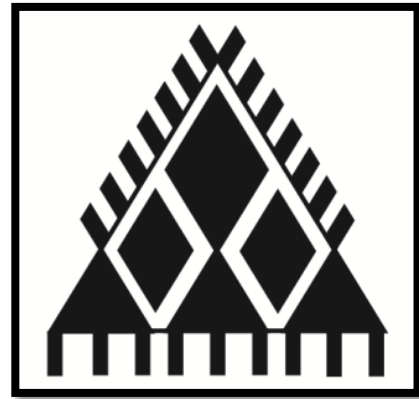
c

d

e

f

Şekil 39. 1 Nolu Örnek ve Örneğe ait Çizimler; a. 1 Nolu Örnek; b. 1 Nolu Örneğe ait Yüzey Şeması; c. Pıtrak; d. Hayat Ağacı; e. Tarak; f. Muska (Demiral 2014)

Çizelge 1. 1 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

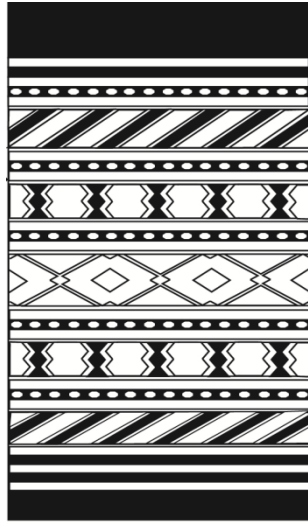
Örnek No	1
Envanter No	1-1-2004
Şekil No	39
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo
Müze Geliş Tarihi	01.01.2004
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları: (En x Boy)	95cm x 143cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Cicim, Bezayağı
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	5
Atkı Sayısı (Dokumanın atkı yüzü dokuma bölümünde)	5
Motif İpi Sayısı	4
Dokuma kalitesi (10cm²)	50x40
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Kıl
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Siyah
Çözgüde	Siyah
Motifte	Kırmızı, beyaz, sarı, turuncu
Dokumanın Durumu	Dokuma sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir. Çuvalın sadece ön yüzü vardır.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma biri altta biri üstte İki enine bant ve Dört adedi ince, üç adedi kalın olmak üzere yedi adet boyuna bantlardan oluşan bir kompozisyona sahiptir. Dikine kalın bantlar içinde hayatağacı motifi vardır. Dikine dar bantlar ise tarak motifleriyle oluşturulmuştur. Yatay bantlar içinde ise pıtrak ve tarak motifleri vardır.	

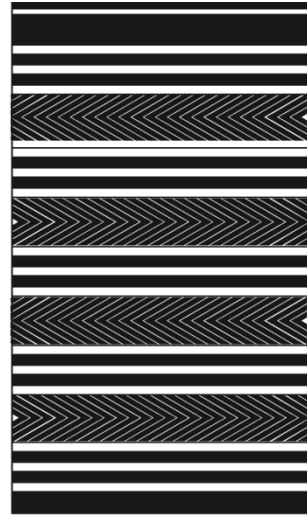
a

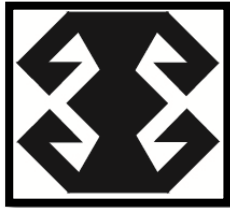
b

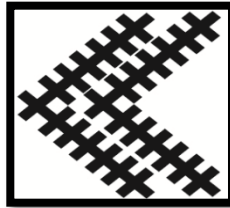
c

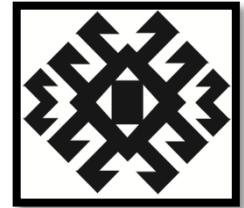
d

e

f

g

h

ı

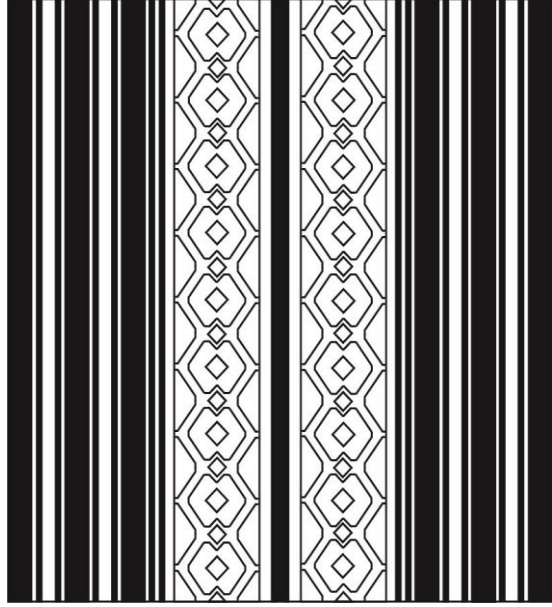
Şekil 40. 2 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler; a. Ön yüzü; b. Arka yüzü; c. ve d. Yüzey Şemaları; e. Elibelinde; f. Tarak; g. Akrep; h. Pıtrak; ı. Canavar Ayağı (Demiral 2014)

Çizelge 2. 2 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

Örnek No	2
Envanter No	2-12-91
Şekil No	40
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	D10/R3 Depo
Müze Geliş Tarihi	24.12.1991
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En x Boy)	65cm x 126cm
Dokuma Yöresi	
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Cicim, Sumak, Atkı Yüzlü Kilim Dokuma
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	5
Atkı Sayısı (Dokumanın atkı yüzlü dokuma bölümünde)	20
Motif İpi Sayısı	11
Dokumanın kalitesi (10 cm²)	50x110
Kullanılan Malzeme:	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Yün
Motifte	Pamuk, Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Beyaz
Çözgüde	Beyaz
Motifte	Beyaz, sarı, lacivert, yeşil, kırmızı
Dokumanın Durumu	Dokuma sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma ön ve arka yüzü enine bantlardan oluşmuş kompozisyonlara sahiptir. Ön yüzde; beş kalın bant yirmi iki ince bant vardır. İnce bantlardan beş tanesinin içinde pıtrak motifleri vardır. Diğer ince bantlarda herhangi bir motif bulunmamaktadır. Dokumanın üst ve alt kısmında yer alan kalın bantlar içerisinde akrep motifi vardır. Diğer iki kalın bantta ise koçboynuzu motifi vardır. Koçboynuzu motifi ile oluşturulmuş bu iki bant arasında kalan kalın bantta ise bereket motifi vardır. Arka yüzde; dört kalın bant, yirmi beş ince bant vardır. Kalın bantlar içerisinde yatay “V” şeklinde bir biri ardına sıralanmış tarak motifleri vardır. İnce bantlar değişik renklerde motifsizdir.	

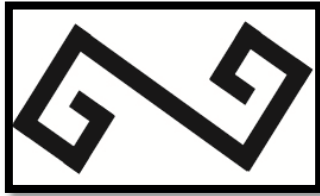
a

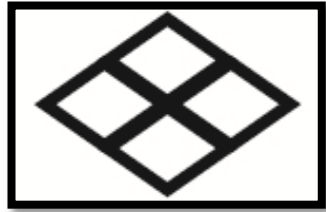
b

c

d

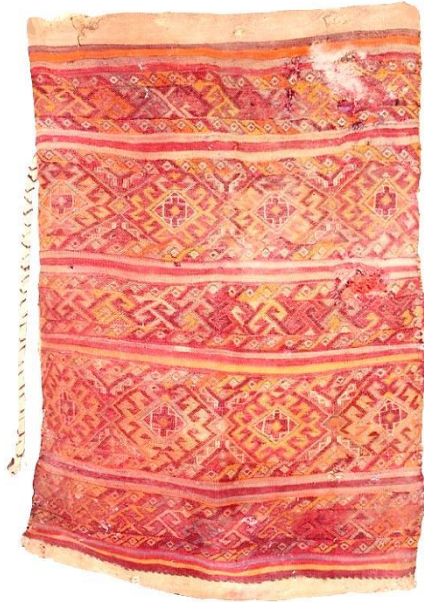

e

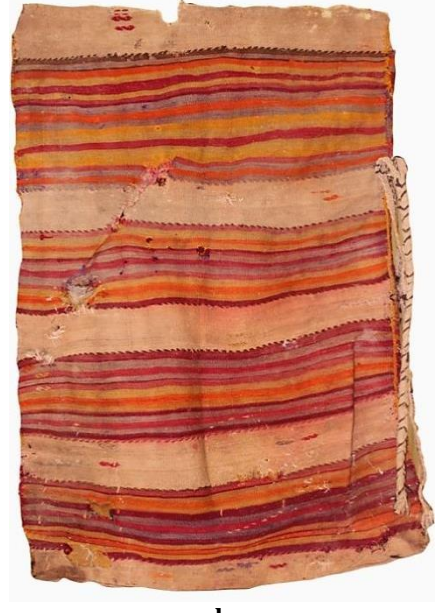
Şekil 41. 3 Nolu Örnek ve Örneğe ait çizimler; a. 3 Nolu örnek; b. Yüzey şeması; c. Eli belinde; d. Çengel; e. Göz (Demiral 2014)

Çizelge 3. 3 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

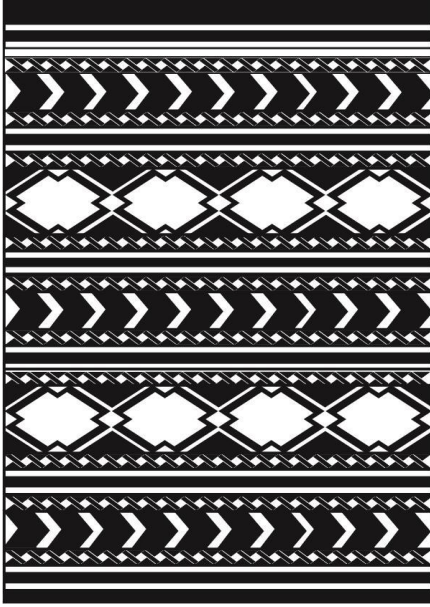
Örnek No	3
Envanter No	3-1-86
Şekil No	41
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	D10/R3 Depo
Müze Geliş Tarihi	13.03.1986
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları: (en x boy)	132cm X 127cm
Dokuma Yöresi	Isparta
Dokuma Dönemi	20. yy
Dokuma Teknikleri	Cicim, sumak, atkı yüzü kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	5
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzü dokuma bölümünde)	12
Motif İpi Sayısı	11
Dokuma kalitesi (10cm²)	50x110
Kullanılan Malzeme:	
Atkıda	Yün, Pamuk
Çözgüde	Yün
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Beyaz,
Çözgüde	Beyaz, kırmızı, yeşil, mavi, kahverengi
Motifte	Beyaz, kırmızı, yeşil, mavi, kahverengi
Dokumanın Durumu	Dokumanın motifli bandı üzerindeki motif ipleri dökülmüştür. Bu alanda yer yer sağlam bölgeler vardır. Her hangi bir onarım görmemiştir. Motifsiz bantlar üzerinde yer yer sökükler vardır. Bu söküklerin bir kısmı dikilmiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma kompozisyonu iki kalın bant ve on dokuz ince banttandır. İki kalın bant ince ve motifsiz bir bant ile birbirinden ayrılmaktadır. Kalın bantlar elibelinde motif ve bu motifler arasında göz motiflerinden oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bantların iki kenarında çengel motiflerinden oluşan iki ince bant vardır. Diğer ince bantlar değişik renklerde olup, üzerlerinde herhangi bir motif bulunmamaktadır.	

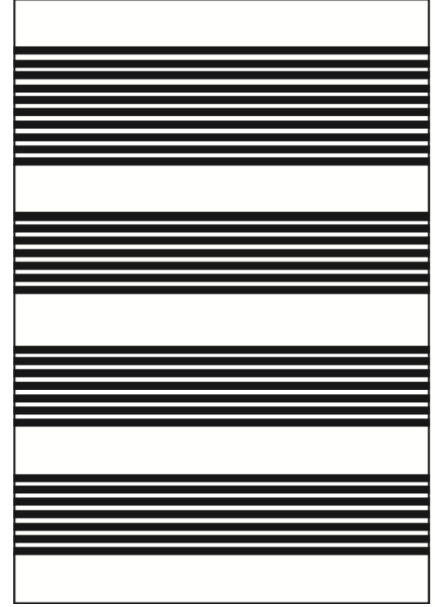
a

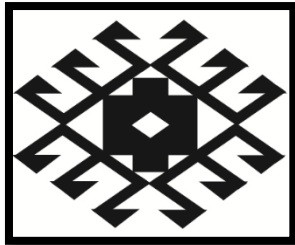
b

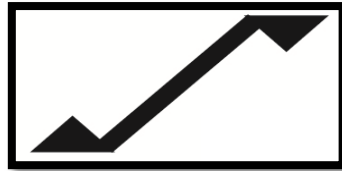
c

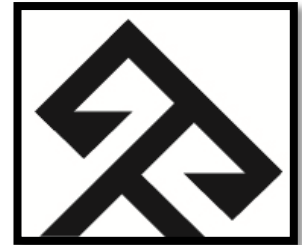
d

e

f

g

Şekil 42. 4 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler; a. Ön yüz; b. Arka yüz; c. Ön yüz yüzey şeması; d. Arka yüz yüzey şeması; e. Akrep; f. Çengel; g. Yedibela (Demiral 2014)

Çizelge 4. 4 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

Örnek No	4
Envanter No	3-6-83
Şekil No	42
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	14/5 Depo
Müzeeye Geliş Tarihi	21.04.1983
Müzeeye Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları: En x Boy	77cm x 116cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Zili, sumak, atkı yüzlü kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	5
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzlü dokuma bölümünde)	20
Motif İpi Sayısı	9
Dokuma kalitesi (10cm²)	50x90
Kullanılan Malzeme:	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Yün
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Kırmızı, sarı, krem rengi, yeşil
Çözgüde	Krem rengi
Motifte	Kırmızı, sarı, krem rengi, yeşil
Dokumanın Durumu	Dokumanın ön ve arka yüzünde yer yer yırtıklar vardır. Her hangi bir onarım görmemiştir. Bu yırtıklardan birinde dikiş vardır. Arka yüzdeki yırtıklarda yama vardır.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma beş adet kalın ve on dokuz adet dar ve motifsiz bantlardan oluşan bir kompozisyona sahiptir. Geniş bantlardan iki tanesinde bereket motifi vardır ve bu bantlar diğer motifli bantlardan biraz daha kalındır. Bu en geniş bantların altında ve üstündeki ince bantlar çengel motiflidir. Dar olan motifli bantlarda da altında ve üstünde ince bantlarda çengel motifi vardır. Dar bantlarda yedibela Motifi vardır. Dokuma arka yüzünde farklı renklerden oluşan motifsiz bantlar mevcuttur. Krem rengi bantlarda dağınık şekilde çengel motifleri vardır.	

Şekil 43. 5 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler; a. 5 Nolu örnek; b. Yüzey şeması; c. Pıtrak; d. Hayatağacı; e. Pıtrak; f. Tarak; g. Muska (Demiral 2014)

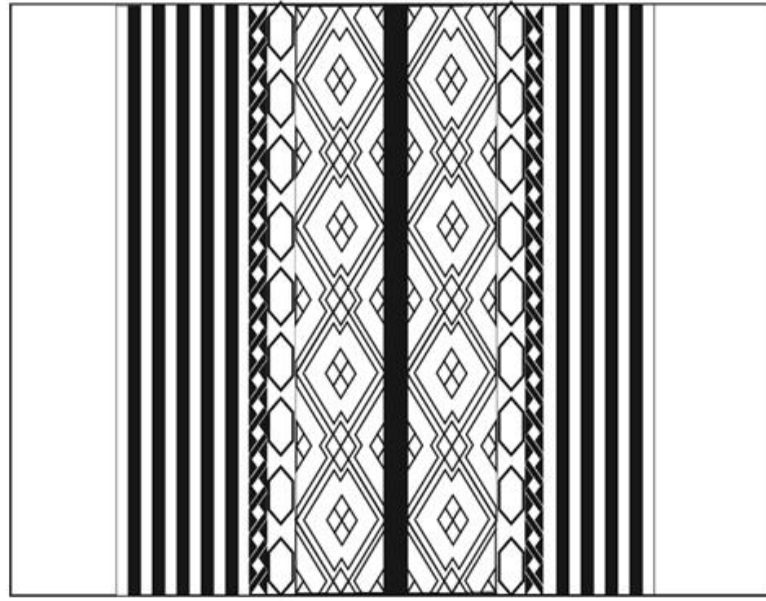
Çizelge 5. 5 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

Örnek No	5
Envanter No	3-7-83
Şekil No	43
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo 10/R5
Müze Geliş Tarihi	21.04.1983
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En Boy)	89x119
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Cicim, Bezayağı
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	5
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzü dokuma bölümünde)	5
Motif İpi Sayısı	5
Dokuma kalitesi (10cm²)	50x50
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Kıl
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Bordo
Çözgüde	Bordo
Motifte	Sarı, kırmızı, mavi, yeşil, pembe
Dokumanın Durumu	Dokuma sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir. Yalnızca ön yüzü mevcuttur.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma biri altta biri üstte İki enine bant ve Dört adedi ince, üç adedi kalın olmak üzere yedi adet boyuna bantlardan oluşan bir kompozisyona sahiptir. Dikine kalın bantlar içinde hayatağacı motifleri vardır. Dikine dar bantlar ise tarak motiflerinin çevrelediği koçboynuzu motiflerinden oluşturulmuştur. Yatay bantlar içinde ise pıtrak ve göz motifleri vardır.	

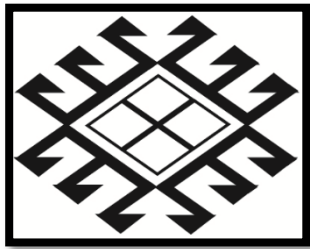

a

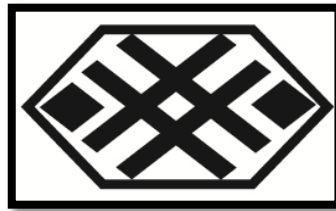
b

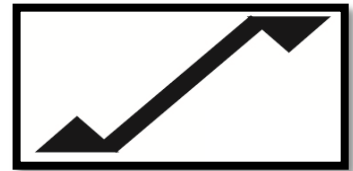
c

d

e

f

Şekil 44. 6 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler, a. ve b. Ön yüz sol ve sağ kanat; c. Yüzey şeması; d. Akrep; e. Pıtrak; f. Çengel (Demiral 2014)

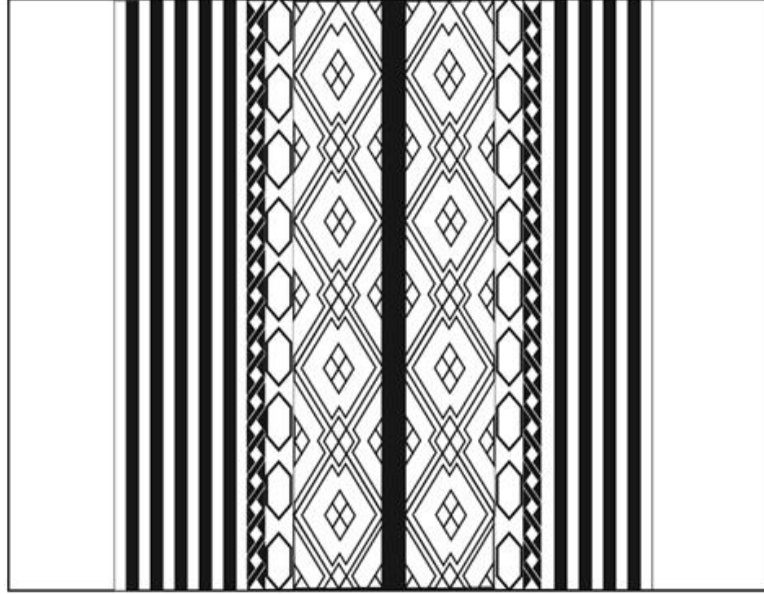
Çizelge 6. 6 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

Örnek No	6
Envanter No	3-8-84
Şekil No	44
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo 10/R1
Müze Geliş Tarihi	24.04.1984
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Ölçüleri (En X Boy)	105 cm X 140cm
Dokuma Yöresi	Isparta- Şarkikaraağaç
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Sumak, Atkı Yüzlü Kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	4
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzlü dokuma bölümünde)	15
Motif İpi Sayısı	8
Dokuma kalitesi (10cm²)	40x80
Kullanılan Malzeme:	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Yün
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Sarı, turuncu, mavi, krem
Çözgüde	Krem
Motifte	Sarı, turuncu, mavi, krem, gri, beyaz
Dokumanın Durumu	Dokuma sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma kompozisyonu iki kalın bant ve dördü motifli, yirmi dört ince banttandır. İki kalın bant ince ve motifsiz bir bant ile birbirinden ayrılmaktadır. Kalın bantlar akrep motifli ve bu motifler içerisinde göz motiflerinden oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bantların yanındaki motifli bant pıtrak motifleri ile oluşturulmuştur. Pıtrak motifli bantlar yanında çengel motiflerinden oluşan iki ince bant vardır. Diğer ince bantlar değişik renklerde olup, üzerlerinde herhangi bir motif bulunmamaktadır.	

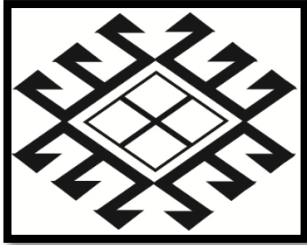

a

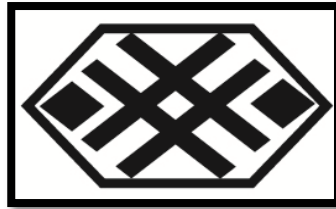
b

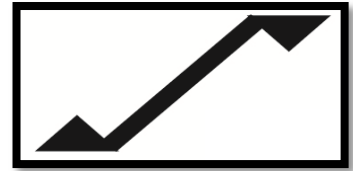
c

d

e

f

Şekil 45. 7 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler, a. ve b. Ön yüz sol ve sağ kanat; c. yüzey şeması; d. Akrep; e. Pıtrak; f. Çengel (Demiral 2014)

Çizelge 7. 7 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

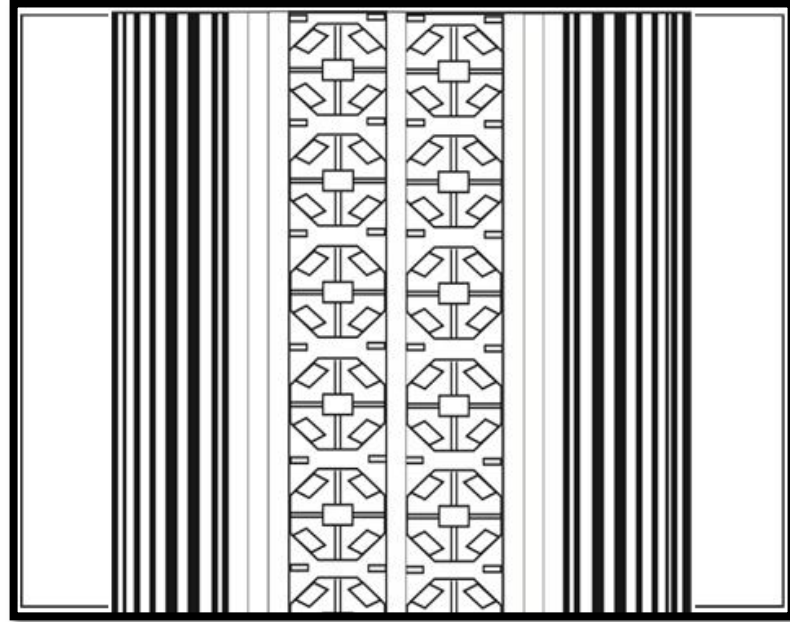
Örnek No	7
Envanter No	3-9-84
Şekil No	45
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo 10/R1
Müze Geliş Tarihi	24.04.1984
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları: En x Boy	116cm x 138 cm
Dokuma Yöresi	Isparta-Şarkikaraağaç
Dokuma Dönemi	20.yy 2.yarısı
Dokuma Teknikleri	Sumak, Bezayağı
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	4
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzü dokuma bölümünde)	16
Motif İpi Sayısı	9
Dokuma kalitesi (10cm²)	40x90
Kullanılan Malzeme:	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Yün
Motifte	Yün, Kıl
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Sarı, turuncu, mavi, krem
Çözgüde	Krem
Motifte	Sarı, turuncu, mavi, krem, gri, beyaz
Dokumanın Durumu	Dokuma sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma kompozisyonu iki kalın bant ve dördü motifli, yirmi bir ince banttandır. İki kalın bant, ince ve motifsiz bir bant ile birbirinden ayrılmaktadır. Kalın bantlar akrep motifli ve bu motifler içerisinde göz motiflerinden oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bantların yanındaki motifli bantlar pıtrak motifleri ile oluşturulmuştur. Pıtrak motifli bantlar yanında çengel motiflerinden oluşan iki ince bant vardır. Diğer ince bantlar değişik renklerde olup, üzerlerinde herhangi bir motif bulunmamaktadır.	

A

b

c

d

e

f

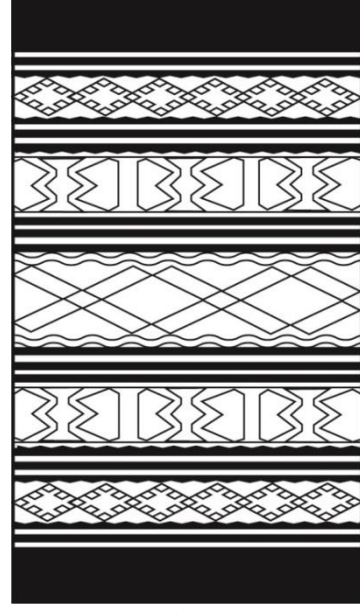
Şekil 46. 8 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler, a. ve b. Ön yüz sol ve sağ kanat; c. Yüzey şeması; d. Devetabanı; e. Pıtrak; f. Çengel (Demiral 2014)

Çizelge 8. 8 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

Örnek No	8
Envanter No	7-4-87
Şekil No	46
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo
Müze Geliş Tarihi	31.03.1987
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	120cm X 108cm
Dokuma Yöresi	Isparta
Dokuma YY'lı	20.yy
Dokuma Teknikleri	Cicim, sumak, atkı yüzlü kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	5
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzlü dokuma bölümünde)	16
Motif İpi Sayısı	6
Dokuma kalitesi (10cm²)	50x60
Kullanılan Malzeme:	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Yün
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Sarı kırmızı, mavi, yeşil, beyaz
Çözgüde	Beyaz
Motifte	Sarı kırmızı, mavi, yeşil, beyaz
Dokumanın Durumu	Dokuma sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma kompozisyonu iki kalın bant ve dördü motifli, otuz ince banttandır. İki kalın bant, ince ve motifsiz bir bant ile birbirinden ayrılmaktadır. Kalın bantlar Devetabanı motifinden oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bantların yanındaki motifli bantlar çengel motifleri ile oluşturulmuştur. Çengel motifli bantlar yanında pıtrak motiflerinden oluşan iki ince bant vardır. Diğer ince bantlar değişik renklerde olup, üzerlerinde herhangi bir motif bulunmamaktadır.	

a

b

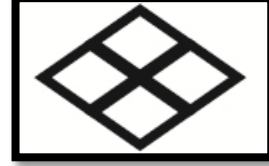
c

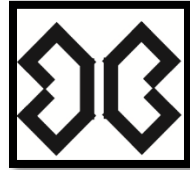
d

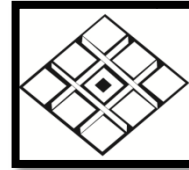
e

f

g

h

ı

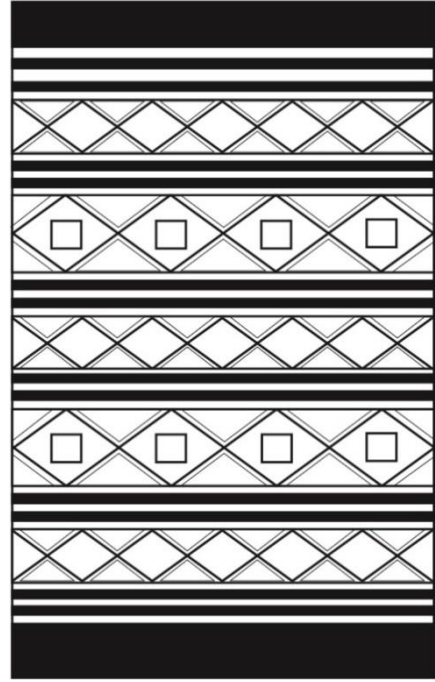
Şekil 47. 9 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler; a. 9 nolu örnek; b. Yüzey şeması; c. Pıtrak; d. Çengel; e. Suyolu; f. Göz; g. Koçboynuzu; h. Pıtrak; ı. Elibelinde (Demiral 2014)

Çizelge 9. 9 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

Örnek No	9
Envanter No	11-8-85
Şekil No	47
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo Eski Çadır İçi
Müze Geliş Tarihi	10.04.1985
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	60cm X 120cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma YY'lı	20.yy
Dokuma Teknikleri	Cicim, Bezayağı
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	4
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzü dokuma bölümünde)	15
Motif İpi Sayısı	7
Dokuma kalitesi (10cm²)	40x70
Kullanılan Malzeme:	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün, pamuk
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Siyah, beyaz
Çözgüde	Siyah
Motifte	Sarı, kırmızı, mavi, turuncu, yeşil, beyaz
Dokumanın Durumu	Dokumanın ön ve arka yüzünde birçok yerde yırtıklar vardır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokumanın ön yüzü; enine yirmi motifsiz ince bant ve enine motifli beş kalın bantlardan oluşan bir kompozisyona sahiptir. İnce motifsiz bantlar kalın bantlar arasında beşer adettir. Ortadaki en kalın motifli bantta pıtrak motifli vardır. Ortadaki en kalın bantın altında ve üstünde su yolu motifinden oluşan iki adet bant vardır. Bu bantın altında ve üstünde koçboynuzu ve göz motiflerinden oluşan iki adet kalın bant vardır. Bu kalın bantların altında ve üstünde Pekin (1976:136)'nin elibelinde olarak isimlendirdiği motiflerden oluşan ince bantlar vardır. Koçboynuzlu kalın bantların altında ve üstünde pıtrak motiflerinden oluşan iki adet kalın bant vardır. Dokumanın arka yüzü atkı yüzü kilim dokumadır.	

a

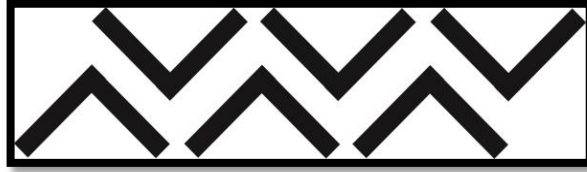
b

c

d

e

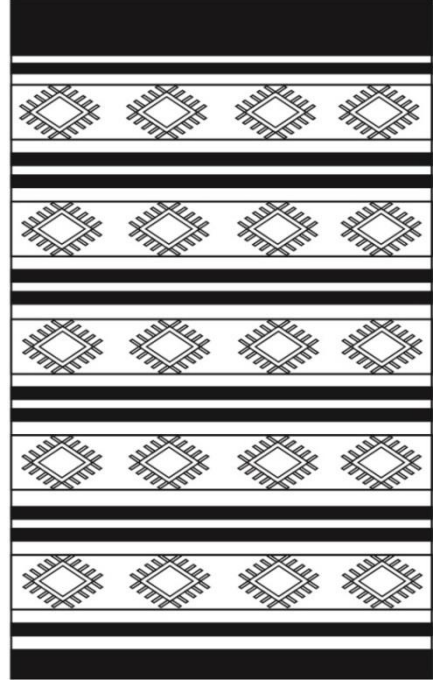
Şekil 48. 10 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler; a. 10 nolu örnek ön yüz; b. Yüzey şeması; c. Sandıklı; d. Elibelinde; e. Su yolu (Demiral 2014)

Çizelge 10. 10 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

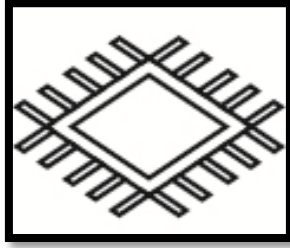
Örnek No	10
Envanter No	11-9-85
Şekil No	48
İnceleme Tarihi	08.12.2013
Müzedeki Yeri	Etnografya bölümü, bulgur eleyen kadın yanı
Müze Geliş Tarihi	10.04.1985
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	62cm X 111cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Cicim, Atkı Yüzlü Kilim Dokuma
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	4
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzlü dokuma bölümünde)	10
Motif İpi Sayısı	4
Dokuma kalitesi (10cm²)	40x40
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Siyah, beyaz
Çözgüde	Siyah
Motifte	Yeşil, kırmızı, beyaz, sarı, turuncu, mor
Dokumanın Durumu	Dokuma sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma enine beş kalın motifli bant ve bu bantlar arasındaki ince yirmi iki adet motifsiz, sekiz adet motifli otuz banttan oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bantların iki adedinde Seyirci (1997:58)'nin sandıklı olarak isimlendirdiği motif ve bu bant etrafındaki suyolu motiflerden oluşmaktadır. Diğer üç kalın bant içinde elibelinde motifleri ve etrafındaki suyolu motiflerinden oluşmaktadır. Bu kalın beş bant arasında ince motifsiz bantlar siyah ve beyaz renklerde beş adettir.	

a

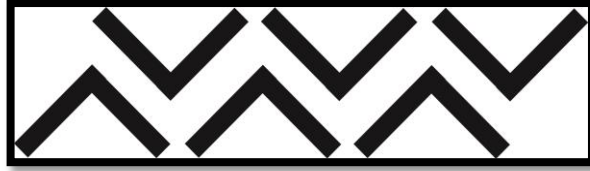
b

c

d

e

Şekil 49. 11 Nolu örnek ve Örneğe ait çizimler; a. 11 Nolu örnek ön yüz; b. Yüzey şeması; c. Pıtrak; d. Çengel; e. Suyolu (Demiral 2014)

Çizelge 11. 11 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

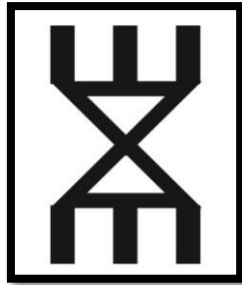
Örnek No	11
Envanter No	11-10-85
Şekil No	49
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Etnografya bölümü, bulgur eleyen kadının solunda
Müzeye Geliş Tarihi	20.04.1985
Müzeye Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	60cm X 128cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Cicim, Bezayağı
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	4
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzü dokuma bölümünde)	10
Motif İpi Sayısı	4
Dokuma kalitesi (10cm²)	40x40
Kullanılan Malzeme:	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Siyah, beyaz
Çözgüde	Beyaz
Motifte	Yeşil, mor, beyaz, turuncu
Dokumanın Durumu	Dokuma sağlam durumdadır sadece arka yüzde yırtık vardır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma enine beş kalın motifli bant ve bu bantlar arasındaki ince on altı adet motifsiz, on adet motifli yirmi altı ince banttan oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bantların hepsinde pıtrak ve çengel motifli ve bu bantların etrafındaki suyuolu motiflerden oluşmaktadır. Bu kalın beş bant arasında ince motifsiz bantlar siyah ve beyaz renklerde beş adettir.	

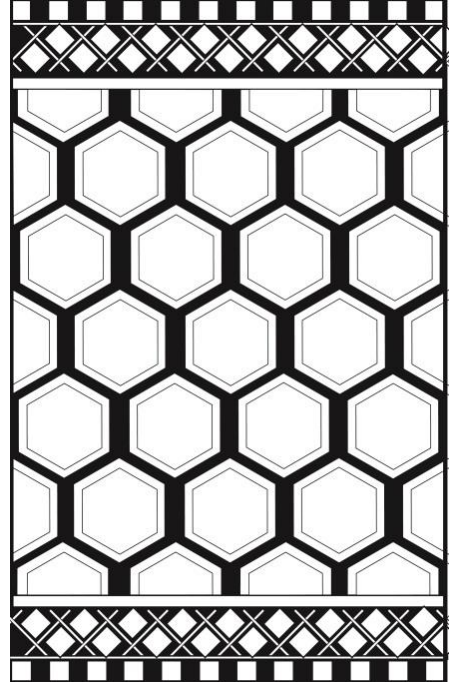
a

c

e

b

d

f

Şekil 50. 12 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler, a.12 nolu örnek; b. Yüzey şeması; c. Koçboynuzu; d. Göz; e. Küpe; f. Elibelinde (Demiral 2014)

Çizelge 12. 12 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

Örnek No	12
Envanter No	11-11-85
Şekil No	50
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Etnografya bölümü, bulgur eleyen kadının sağı
Müzeye Geliş Tarihi	10.04.1985
Müzeye Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	80cm X 108cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Cicim, zili,
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	4
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzü dokuma bölümünde)	10
Motif İpi Sayısı	7
Dokuma kalitesi (10cm²)	40x70
Kullanılan Malzeme:	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Siyah
Çözgüde	Siyah
Motifte	Siyah, beyaz, kırmızı, turuncu, yeşil,
Dokumanın Durumu	Eser sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma alt ve üst tarafında motifli enine dört bant ve zeminde sonsuzluk prensibinde altıgenler içerisine yerleştirilmiş, koçboynuzu motifinden oluşan bir kompozisyona sahiptir. Dar bantlar elibelinde, göz ve küpe motifi ile oluşturulmuştur. Zemine yakın ince bantlarda suyuolu motifleri vardır.	

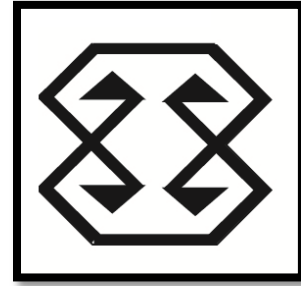
a

b

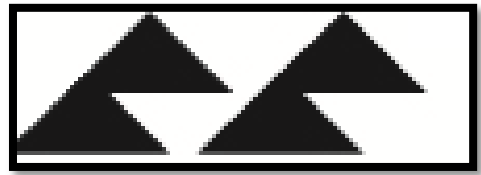
c

d

e

f

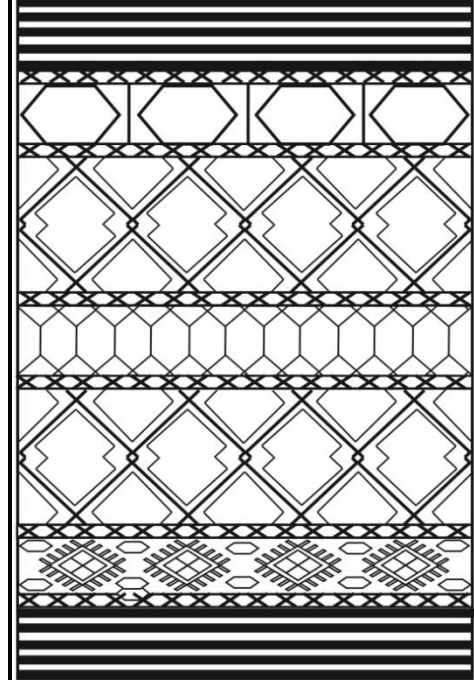
Şekil 51. 13 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler; a. 13 nolu örnek; b. Yüzey şeması; c. Kurtizi; d. Elibelinde; e. Koçboynuzu; f. Canavar Ayağı (Demiral 2014)

Çizelge 13. 13 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

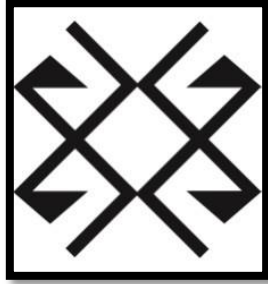
Örnek No	13
Envanter No	11-12-85
Şekil No	51
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo
Müze Geliş Tarihi	10.04.1985
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	78cm X 110cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Sumak, Cicim Atkı Yüzlü Kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	4
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzlü dokuma bölümünde)	15
Motif İpi Sayısı	8
Dokuma kalitesi (10cm²)	40x80
Kullanılan Malzeme:	
Atkıda	Yün, Kıl
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Siyah, kırmızı, beyaz
Çözgüde	Siyah
Motifte	Siyah, sarı, turuncu, beyaz, kırmızı, gülkurusu,
Dokumanın Durumu	Dokuma sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma enine beş kalın motifli bant ve bu bantlar arasındaki ince on altı adet motifsiz, on adet motifli yirmi altı ince banttan oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bantların iki adedinde kurt izi motifli ve bu bant etrafındaki canavar ayağı motifli ince bantlardan oluşmaktadır. Diğer üç kalın bant içinde koçboynuzu motifleri ve etrafındaki canavar ayağı motiflerinden oluşmaktadır. Bu kalın motifli beş bant arasında ince motifsiz bantlar kırmızı renkte dört adettir.	

a

b

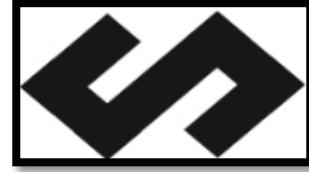
c

d

e

f

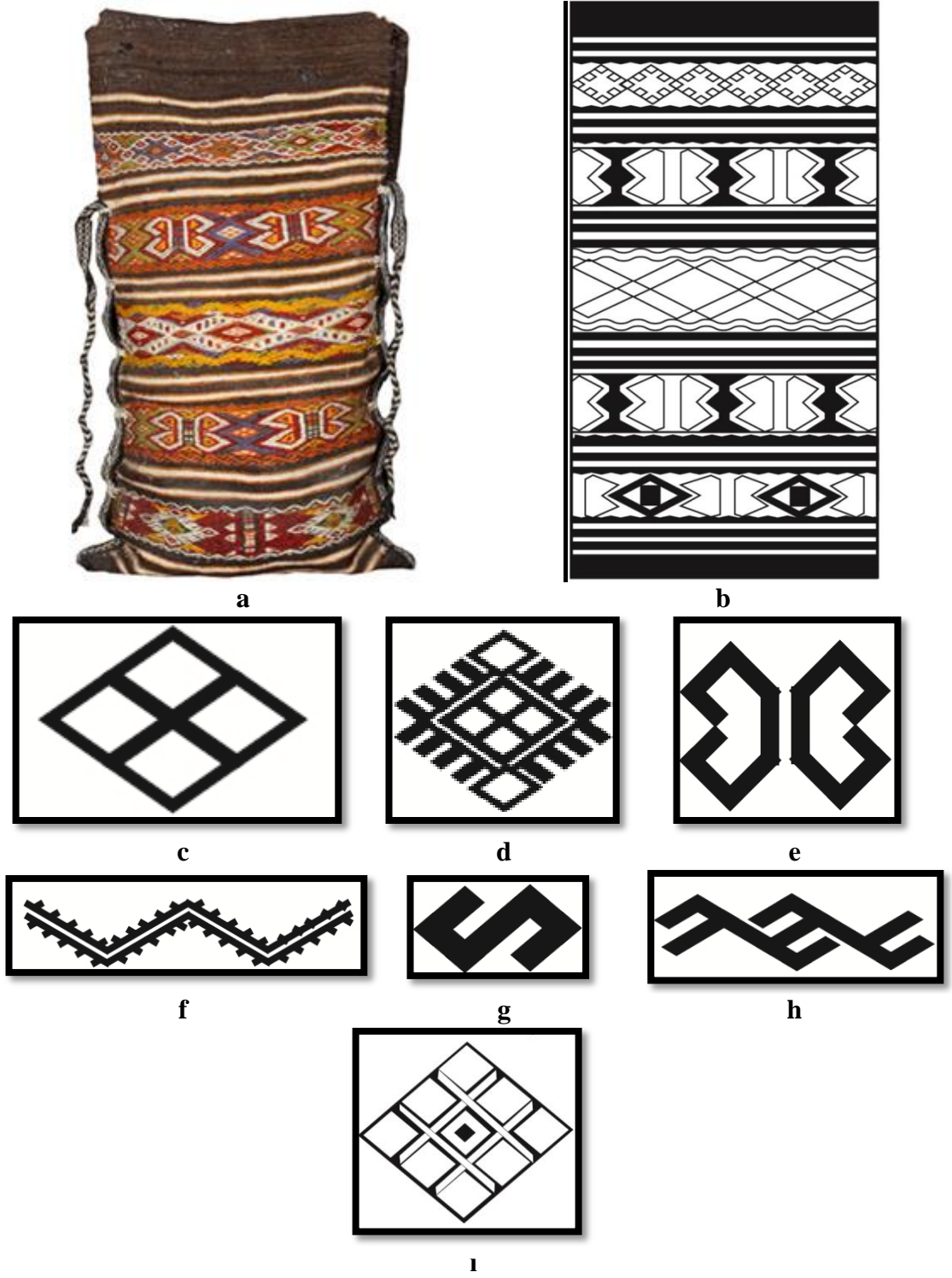

g

Şekil 52. 14 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler; a. 14 Nolu örnek; b. Yüzey şeması; c. Koçboynuzu; d. Koçboynuzu; e. Pıtrak; f. Çengel; g. Çarpı (Demiral 2014)

Çizelge 14. 14 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

Örnek No	14
Envanter No	11-13-85
Şekil No	52
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Etnografya bölümü, çadır içi
Müze Geliş Tarihi	10.04.1985
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	76cm X 107cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokumada Uygulanan Teknikler	Sumak, cicim, atkı yüzü kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	4
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzü dokuma bölümünde)	17
Motif İpi Sayısı	6
Dokuma kalitesi (10cm²)	40x60
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Yün, kıl
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün, kıl
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Mavi, kırmızı, beyaz, sarı
Çözgüde	Beyaz
Motifte	Mavi, kırmızı, beyaz, sarı, yeşil, turuncu
Dokumanın Durumu	Dokuma sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma enine beş kalın motifli bant ve yirmi üç adet motifsiz, on adet motifli otuz üç banttan oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bantların iki adedinde koçboynuzu motif ve bu bant etrafındaki Çarpı motiflerden oluşmaktadır. Diğer üç kalın bantın iki tanesinin içinde koçboynuzu motifleri ve etrafındaki Çarpı motiflerinden oluşmaktadır. Dokumanın alt kısmında kalan kalın bant içinde ise pıtrak ve çengel motifleri vardır. Bu kalın motifli beş bant arasında ince motifsiz bantlar on dört adettir.	

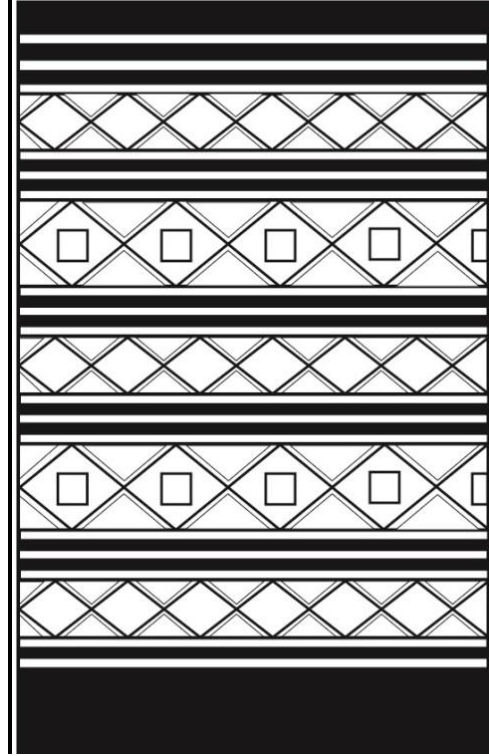
Şekil 53. 15 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler; a. 15 Nolu örnek; b. Yüzey şeması; c. göz; d. Pıtrak; e. Koç boynuzu; f. Su yolu; g. çengel; h. Elibelinde; i. Pıtrak (Demiral 2014)

Çizelge 15. 15 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

Örnek No	15
Envanter No	11-14-85
Şekil No	53
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Etnografya bölümü, çadır içi
Müze Geliş Tarihi	10.04.1985
Müze Geliş Şekli	Satın alınma
Boyutları (En X Boy)	60cm X 120cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Cicim, Atkı Yüzlü Kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipe sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	5
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzlü dokuma bölümünde)	20
Motif İpi Sayısı	8
Dokuma kalitesi (10cm²)	50x80
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Siyah, beyaz, turuncu
Çözgüde	Siyah
Motifte	Siyah, beyaz, sarı, mavi, turuncu, yeşil
Dokumanın Durumu	Dokuma sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon özellikleri: Dokumanın ön yüzü; enine yirmi motifsiz ince bant ve enine motifli beş kalın bantlardan oluşan bir kompozisyona sahiptir. İnce motifsiz bantlar kalın bantlar arasında beşer adettir. Ortadaki en kalın motifli bantta göz ve pıtrak motifli vardır. Ortadaki en kalın bantın altında ve üstünde suyolu motifinden oluşan iki adet bant vardır. Bu bantın altında ve üstünde koçboynuzu ve göz motiflerinden oluşan iki adet kalın bant vardır. Bu bantların altında ve üstünde pıtrak ve koçboynuzu motiflerinden oluşan iki adet kalın bant vardır. Dokumanın arka yüzü atkı yüzlü kilim dokumadır.	

a

b

c

d

e

f

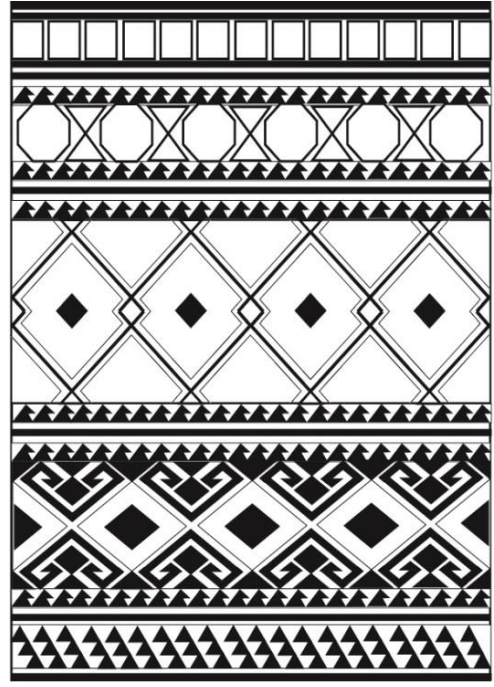
Şekil 54. 16 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler; a. 16 Nolu örnek; b. Yüzey şeması; c. Sandıklı; d. Elibeline; e. Elibeline; f. Çengel (Demiral 2014)

Çizelge 16. 16 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

Örnek No	16
Envanter No	11-15-85
Şekil No	54
İnceleme Tarihi	10.12.2013
Müzedeki Yeri	Etnografya bölümü, çadır içi
Müze Geliş Tarihi	-
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	63cm X 112cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Cicim, Atkı Yüzlü kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	5
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzlü dokuma bölümünde)	20
Motif İpi Sayısı	8
Dokuma kalitesi (10cm²)	50x80
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Siyah, beyaz, turuncu
Çözgüde	Siyah
Motifte	Yeşil, kırmızı, beyaz, sarı, turuncu, mor
Dokumanın Durumu	Eser sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon özellikleri: Dokuma enine beş kalın motifli bant ve bu bantlar arasındaki ince yirmi iki adet motifsiz, sekiz adet motifli otuz banttandır oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bantların iki adedinde sandıklı motif ve bu bant etrafındaki elibelinde motiflerinden oluşmaktadır. Diğer üç kalın bant içinde elibelinde motifleri ve etrafında Pekin (1976:136)'nin elibelinde olarak isimlendirdiği motiflerinden oluşmaktadır. Bu kalın beş bant arasında ince motifsiz bantlar siyah, beyaz, turuncu renklerde beş adettir. İnce bantların altı adedinde çengel motifleri dağınık şekilde bulunmaktadır.	

a

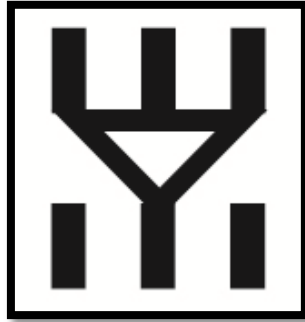
b

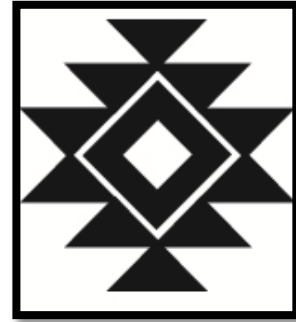
c

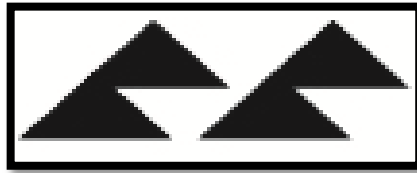
d

e

f

g

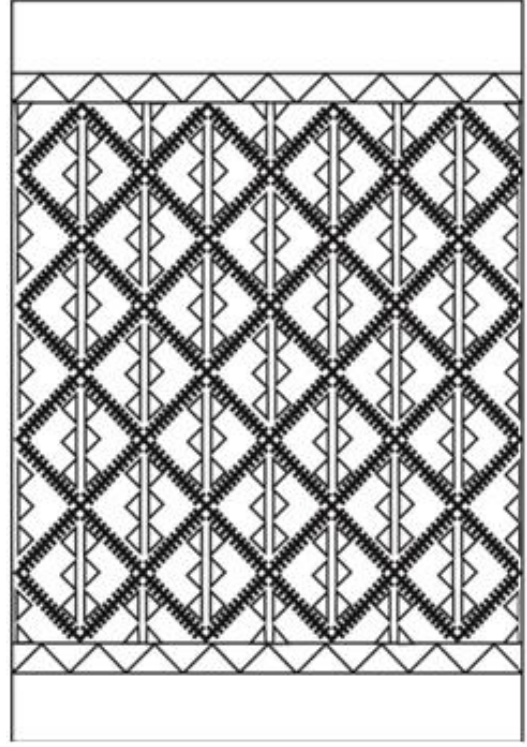
Şekil 55. 17 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler; a. 17 Nolu örnek; b. Yüzey şeması; c. Koç boynuzu; d. Akrep; e. El parmak; f. Yıldız; g. Canavar ayağı (Demiral 2014)

Çizelge 17. 17 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

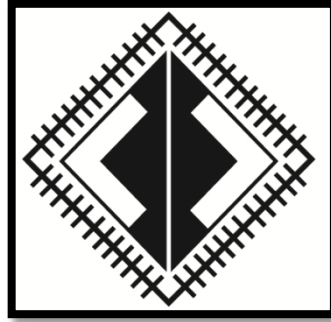
Örnek No	17
Envanter No	11-16-85
Şekil No	55
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo
Müze Geliş Tarihi	10.04.1985
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	75cm x 103cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Cicim, sumak, atkı yüzü kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipe sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	4
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzü dokuma bölümünde)	12
Motif İpi Sayısı	8
Dokuma kalitesi (10cm²)	40x80
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Siyah, beyaz, sarı, kırmızı, turuncu, yeşil
Çözgüde	Siyah
Motifte	Sarı, kırmızı, turuncu, yeşil, beyaz
Dokumanın Durumu	Çuval örneğinin kolanı kopmuş ve ön yüzde yer yer motif iplerinde dökülme vardır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma enine beş kalın motifli bant ve on iki adet motifsiz, altı adet motifli yirmi üç ince banttardan oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın Bantların her biri farklı motiflerle oluşturulmuştur. Kalın bantlardan, dokumanın üst kısmındaki bant, El Parmak motifinden oluşmaktadır. Onun altındaki kalın bandın içinde yıldız motifleri ve etrafındaki canavar ayağı motiflerinden oluşmaktadır. Dokumanın en kalın bandı içinde ise koçboynuzu motifleri vardır. Diğer kalın motifli bantlar içerisinde akrep ve canavar ayağı motifleri vardır.	

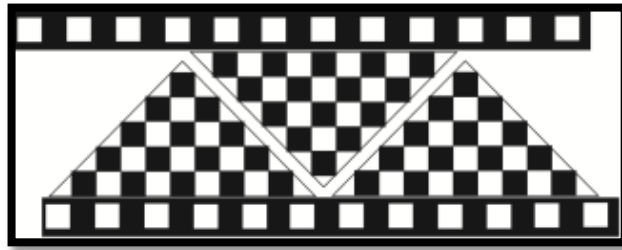
a

b

c

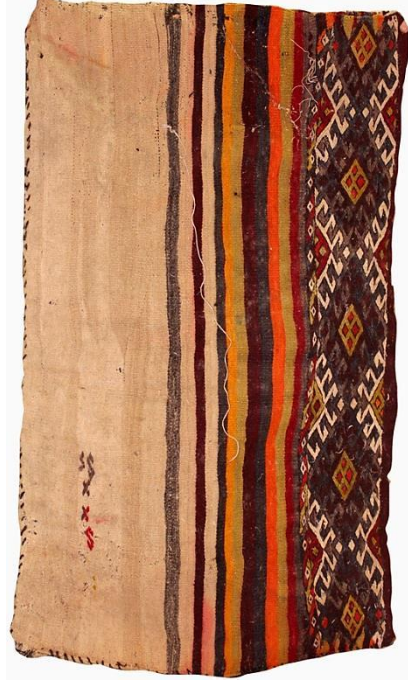

d

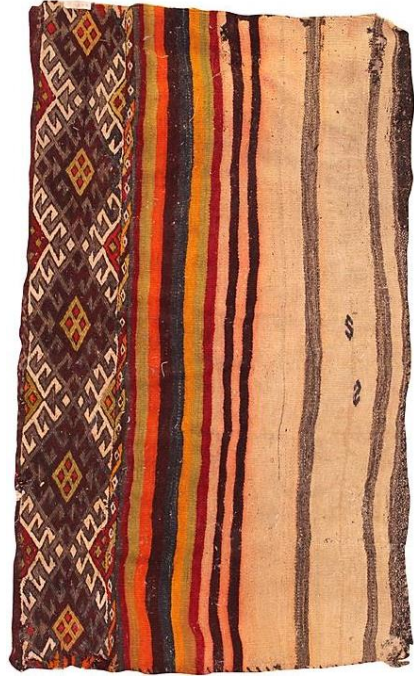
Şekil 56. 18 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler; a. 18 Nolu örnek; b. Yüzey şeması; c. Muska; d. Su yolu (Demiral 2014)

Çizelge 18. 18 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

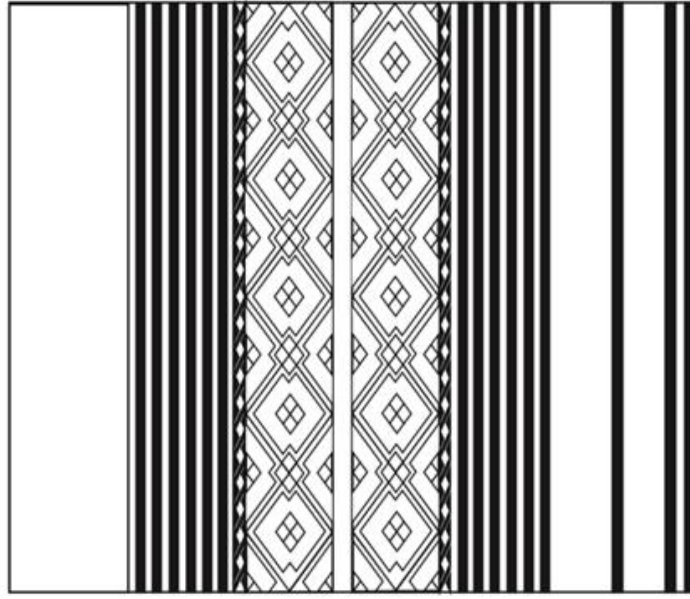
Örnek No	18
Envanter No	13-3-82
Şekil No	56
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo D11/R1
Müze Geliş Tarihi	06.10.1982
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	110×1167
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma YY'lı	20.yy
Dokumada Teknikleri	Cicim, Bezayağı
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	6
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzü dokuma bölümünde)	6
Motif İpi Sayısı	6
Dokuma kalitesi (10cm²)	60x60
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Kıl
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Siyah
Çözgüde	Siyah
Motifte	Sarı, kırmızı, lacivert
Dokumanın Durumu	Dokuma sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma; muska motiflerinin etrafını çevreleyen parmak motifi ile oluşan baklava motiflerinin, sonsuz kaydırma prensibiyle yerleştirildiği bir zemin ve bu zeminin alt ve üst kısımlarında birbirinin aynı, su yolu motifi ile oluşturulmuş iki ince banttı oluşturulmuş bir kompozisyona sahiptir.	

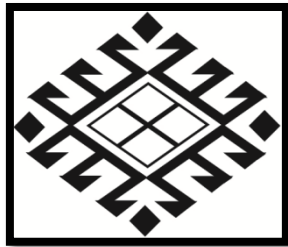
a

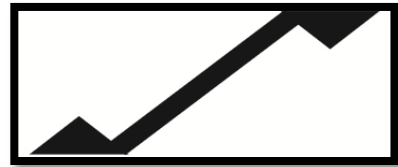
b

c

d

e

Şekil 57. 19 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler; a ve b. 19 nolu örnek sağ ve sol kanat; c. Yüzey şeması; d. Akrep; e. Çengel (Demiral 2014)

Çizelge 19. 19 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

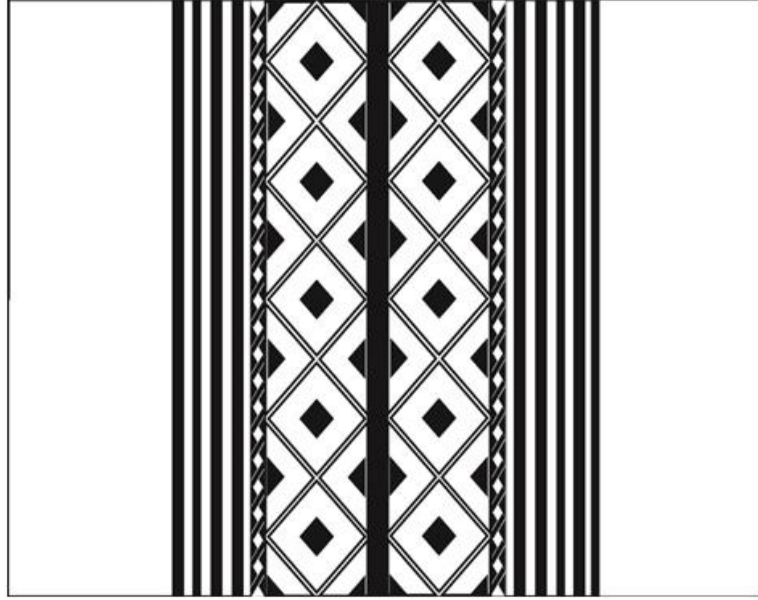
Örnek No	19
Envanter No	14-2-83
Şekil No	57
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo, D14R/5
Müzeye Geliş Tarihi	07.09.1983
Müzeye Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	120X146
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Sumak, atkı yüzü kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	4
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzü dokuma bölümünde)	13
Motif İpi Sayısı	8
Dokuma kalitesi (10cm²)	40x80
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün, pamuk
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Kırmızı, sarı, yeşil, turuncu, siyah, krem, bordo
Çözgüde	Siyah
Motifte	Bordo, gri, beyaz, yeşil, sarı
Dokumanın Durumu	Dokuma sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma kompozisyonu iki kalın bant ve ikisi motifli, otuz ince banttandır. İki kalın bant, ince ve motifsiz bir bant ile birbirinden ayrılmaktadır. Kalın bantlar akrep motifi ve bu motifler içerisinde göz motiflerinden oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bantların yanındaki motifli bantlar çengel motifi ile oluşturulmuştur. Diğer ince bantlar değişik renklerde olup, üzerlerinde herhangi bir motif bulunmamaktadır.	

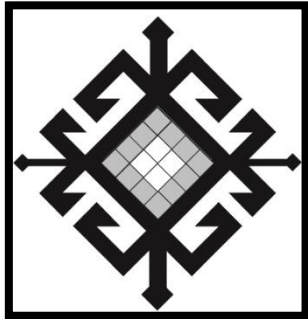
a

b

c

d

e

Şekil 58. 20 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler; a ve b. 20 nolu örnek sağ ve sol kanat; c. Yüzeşeması d. Elibelinde; e. Çengel (Demiral 2014)

Çizelge 20. 20 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

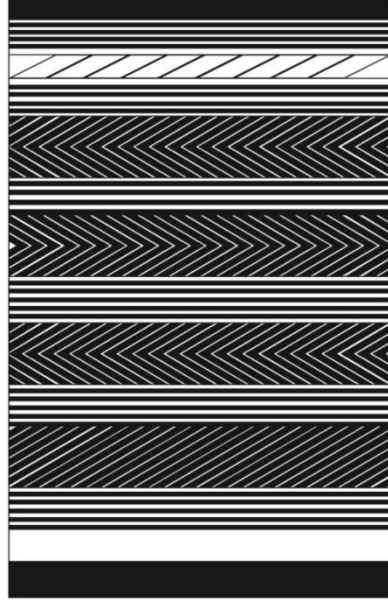
Örnek No	20
Envanter No	14-3-83
Şekil No	58
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo
Müze Geliş Tarihi	07.09.1983
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	112cm X 156cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Sumak, atkı yüzü kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	5
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzü dokuma bölümünde)	14
Motif İpi Sayısı	6
Dokuma kalitesi (10cm²)	50x60
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Yün
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Sarı, mavi, kırmızı, krem
Çözgüde	Krem
Motifte	Sarı, kırmızı, lacivert, beyaz
Dokumanın Durumu	Örneğin düz dokuma kısmında, çuvalın ağız kısmına yakın yerinde yırtık varır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon özellikleri: Dokuma kompozisyonu iki kalın bant ve ikisi motifli, yirmi bir ince banttandır oluşmaktadır. İki kalın bant, ince ve motifli bir bant ile birbirinden ayrılmaktadır. Kalın bantlar elibelinde motifli ve bu motifler içerisinde göz motiflerinden oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bantların yanındaki motifli bantlar çengel motifli ile oluşturulmuştur. Diğer ince bantlar değişik renklerde olup, üzerlerinde herhangi bir motif bulunmamaktadır.	

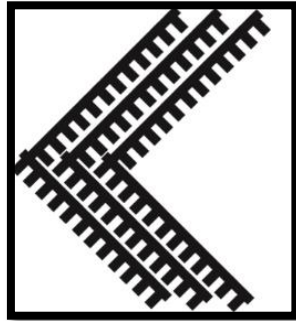
a

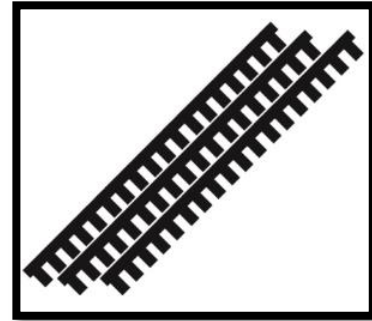
b

c

d

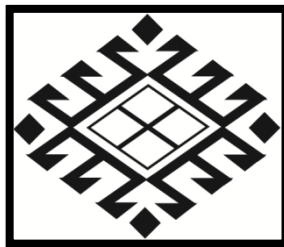
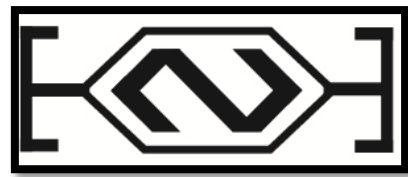
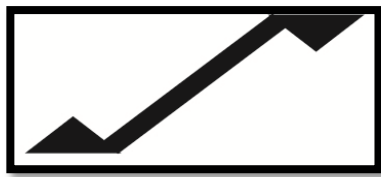
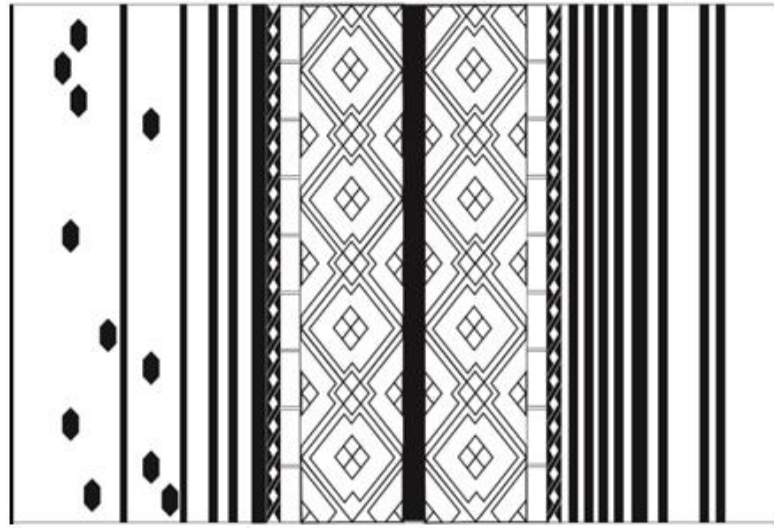

e

Şekil 59. 21 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler; a. 21 Nolu örnek ön yüz; b. 21 Nolu örnek arka yüz; c. Yüzey şeması; d. ve e. Tarak (Demiral 2014)

Çizelge 21. 21 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

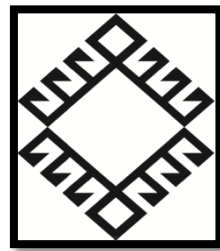
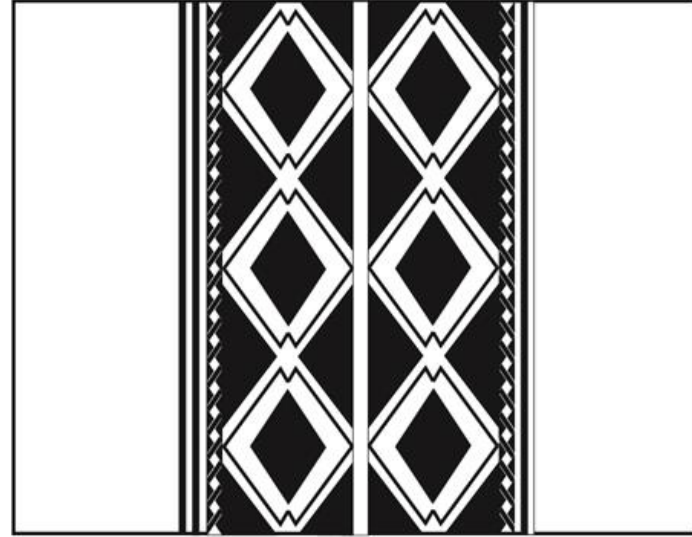
Örnek No	21
Envanter No	14-4-83
Şekil No	59
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo
Müze Geliş Tarihi	07.09.1983
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	72cm X 130cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Cicim, Atkı Yüzlü kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	5
Atkı Sayısı (Dokumanın atkı yüzlü dokuma bölümünde)	11
Motif İpi Sayısı	6
Dokuma kalitesi 10cm²	50x60
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Kıl
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Sarı, siyah, krem, kırmızı, beyaz
Çözgüde	Siyah
Motifte	Kırmızı, pembe, turuncu, yeşil,
Dokumanın Durumu	Ön yüzün motifsiz ince bantlarında yer yer sökülmeler vardır. Arka yüzde deri yama vardır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon özellikleri: Dokumanın ön yüzü; beş motifli yatay bant ve bunların aralarındaki çeşitli renk ve kalınlıklardaki ince yatay bantlardan oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bordürler, sırasıyla birinde sağa birinde sola yatık “V” şeklinde tarak motiflerinden oluşturulmuştur. Dokumanın arka yüzü; siyah zemin üzerinde beyaz motifsiz ince bantlardan oluşmaktadır. Beyaz ince bantlar altı gruptan oluşmaktadır. Bu gruplar beşer adet banttandır.	

Şekil 60. 22 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler; a ve b. 22 nolu Örnek sağ ve sol kanat; c. Yüzey şeması; d. Çengel; e. Çengel; f. Akrep (Demiral 2014)

Çizelge 22. 22 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

Örnek No	22
Envanter No	14-5-83
Şekil No	60
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo
Müze Geliş Tarihi	07.09.1983
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	108X140
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Sumak, atkı yüzü kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	4
Atkı Sayısı (Dokumanın atkı yüzü dokuma bölümünde)	14
Motif İpi Sayısı	8
Dokuma kalitesi 10cm²	40x80
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Yün
Motifte	Yün, pamuk
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Krem, yeşil, kırmızı, turuncu, siyah
Çözgüde	Krem
Motifte	Turuncu, siyah, beyaz, yeşil
Dokumanın Durumu	Dokuma sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma kompozisyonu iki kalın bant ve dördü motifli, yirmi beş ince banttandır. İki kalın bant, ince ve motifsiz bir bant ile birbirinden ayrılmaktadır. Kalın bantlar akrep motifli ve bu motifler içerisinde göz motiflerinden oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bantların yanındaki motifli bantlar çengel motifleri ile oluşturulmuştur. Çengel motifli bantlar yanında yine farklı bir formdaki çengel motiflerinden oluşan iki ince bant vardır. Diğer ince bantlar değişik renklerde olup, üzerlerinde herhangi bir motif bulunmamaktadır. Dokumanın her iki tarafında, atkı yüzü kilim dokuma bölümlerinde dağınık şekilde çengel motifleri vardır.	

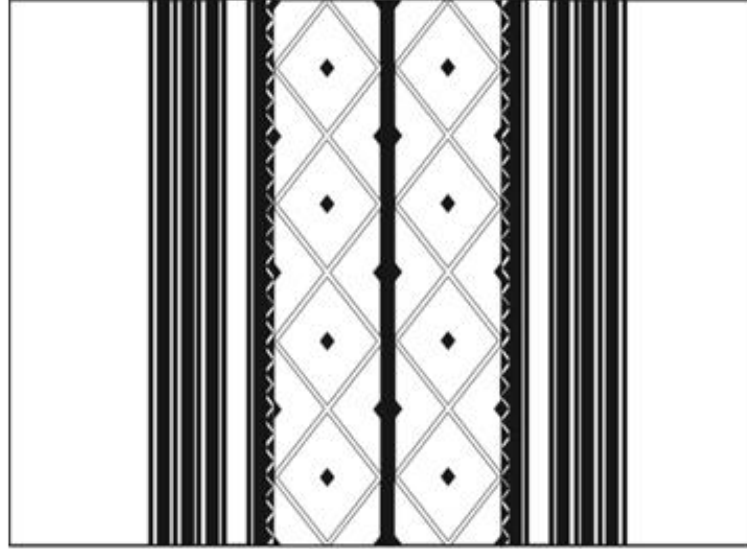
Şekil 61. 23 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler; a ve b. Örnek sağ ve sol kanat; c. Yüzey şeması; d. Akrep; e. Kurtizi; f. Çengel (Demiral 2014)

Çizelge 23.23 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

Örnek No	23
Envanter No	14-6-83
Şekil No	61
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo
Müze Geliş Tarihi	07.09.1983
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	109cm X 156cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Sumak, Atkı yüzü kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	4
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzü dokuma bölümünde)	14
Motif İpi Sayısı	8
Dokuma kalitesi 10cm²	40x80
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Yün, Kıl
Motifte	Yün, Pamuk
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Krem, kırmızı, lacivert, yeşil,
Çözgüde	Krem
Motifte	Yeşil, kırmızı, beyaz, lacivert
Dokumanın Durumu	Dokumada kalın motifli bantlardan birinin üzerinde sökük vardır. Bu bölge yamalıdır. Dokuma her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma kompozisyonu iki kalın bant ve ikisi motifli, sekiz ince banttandır. İki kalın bant, ince ve motifsiz bir bant ile birbirinden ayrılmaktadır. Kalın bantlar akrep motifi ve bu motifler içerisinde kurt izi motiflerinden oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bantların yanındaki motifli bantlar karagöz motifi ile oluşturulmuştur. Diğer ince bantlar değişik renklerde olup, üzerlerinde herhangi bir motif bulunmamaktadır.	

a

b

c

d

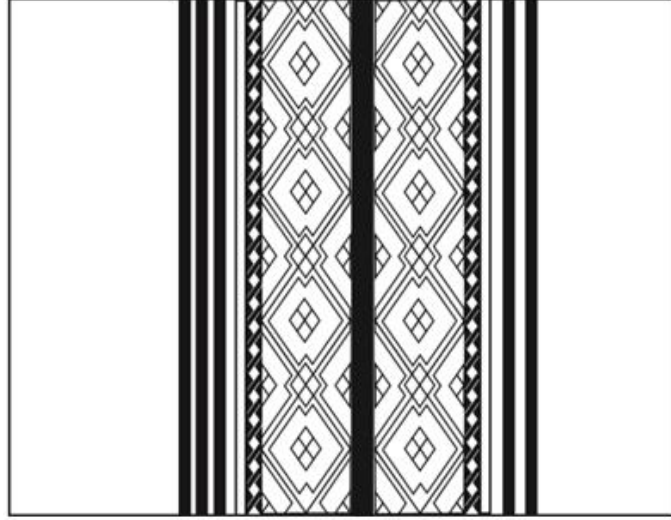
Şekil 62. 24 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler; a. 24 Nolu örnek; b. Yüzey şeması; c. Elibelinde; d. Suyolu (Demiral 2014)

Çizelge 24. 24 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

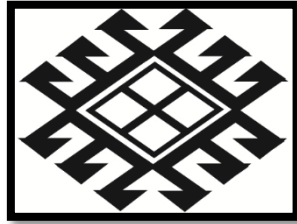
Örnek No	24
Envanter No	14-7-83
Şekil No	62
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo
Müze Geliş Tarihi	07.09.1983
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	113cm X 166cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Sumak, Atkı Yüzlü Kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	4
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzlü dokuma bölümünde)	9
Motif İpi Sayısı	8
Dokuma kalitesi (10cm²)	40x80
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Kıl, Yün
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün, Pamuk
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Lacivert, sarı, kırmızı, gülkurusu, krem
Çözgüde	Siyah
Motifte	Beyaz, kırmızı, kırmızı, lacivert, sarı
Dokumanın Durumu	Dokuma sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir. Dokuma çuval olarak kullanılacak şekilde dikilmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma kompozisyonu iki kalın bant ve ikisi motifli, otuz iki banttan oluşmaktadır. İki kalın bant, ince ve motifsiz bir bant ile birbirinden ayrılmaktadır. Kalın bantlar elibelinde motiflerinden oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bantların yanındaki motifli bantlar su yolu motifi ile oluşturulmuştur. Diğer ince bantlar değişik renklerde olup, üzerlerinde herhangi bir motif bulunmamaktadır.	

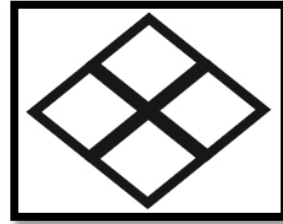
a

b

c

d

e

Şekil 63. 25 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler; a. 25 nolu örnek; b. Örneğin yüzey şeması; c. akrep; d. Göz; e. Çengel (Demiral 2014)

Çizelge 25. 25 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

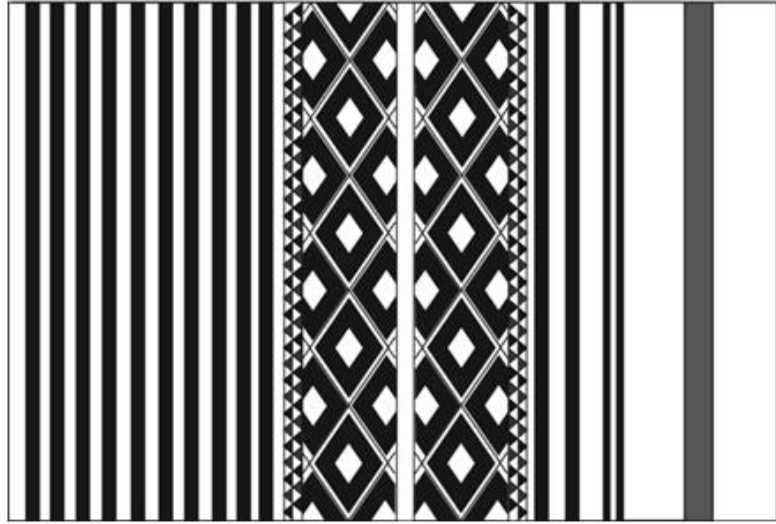
Örnek No	25
Envanter No	14-8-83
Şekil No	63
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo
Müze Geliş Tarihi	07.09.1983
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	120cm X 144cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Sumak, Atkı Yüzlü Kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	4
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzlü dokuma bölümünde)	16
Motif İpi Sayısı	6
Dokuma kalitesi 10cm²	40x60
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Krem, yeşil, kırmızı, turuncu, lacivert
Çözgüde	Siyah
Motifte	Krem, yeşil, kırmızı, turuncu, lacivert, beyaz
Dokumanın Durumu	Dokuma sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir. Dokuma çuval olarak kullanılacak şekilde dikilmemiştir ya da daha sonra sökülmüştür.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma kompozisyonu iki kalın bant ve ikisi motifli, on iki ince banttandır. İki kalın bant, ince ve motifsiz bir bant ile birbirinden ayrılmaktadır. Kalın bantlar Akrep motifi ve bu motifler içerisinde göz motiflerinden oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bantların yanındaki motifli bantlar çengel motifi ile oluşturulmuştur. Diğer ince bantlar değişik renklerde olup, üzerlerinde herhangi bir motif bulunmamaktadır.	

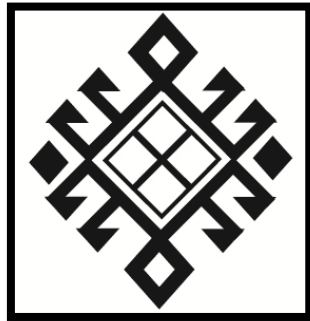
a

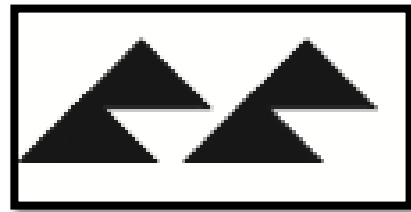
b

c

d

e

Şekil 64. 26 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler, a. ve. b. 26 nolu örnek sağ ve sol kanat; c. Yüzey şeması; d. Bereket; e. Canavar ayağı (Demiral 2014)

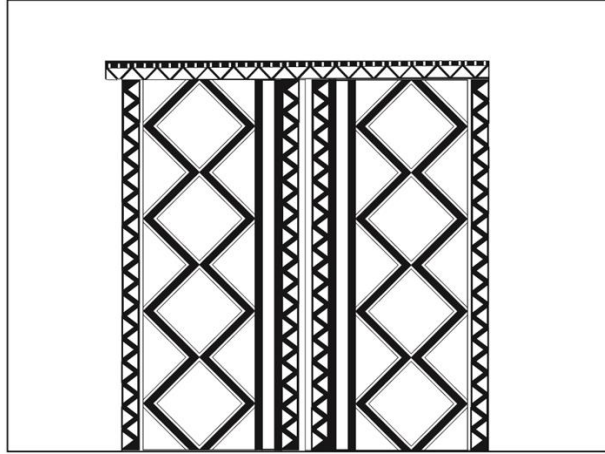
Çizelge 26. 26 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

Örnek No	26
Envanter No	14-9-83
Şekil No	64
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo
Müze Geliş Tarihi	07.09.1983
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	110 cm X 146cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Sumak, Atkı Yüzlü Kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	4
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzü dokuma bölümünde)	12
Motif İpi Sayısı	6
Dokuma kalitesi 10cm²	40x60
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Lacivert, turuncu, yeşil, beyaz, kırmızı, siyah
Çözgüde	Siyah
Motiflerde	Lacivert, turuncu, yeşil, beyaz, kırmızı, siyah
Eserin Durumu	Dokuma sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma kompozisyonu iki kalın bant ve ikisi motifli, otuz ince banttandır. İki kalın bant, ince ve motifsiz bir bant ile birbirinden ayrılmaktadır. Kalın bantlar bereket motifli ve bu motifler içerisinde göz motiflerinden oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bantların yanındaki motifli bantlar canavar ayağı motifli ile oluşturulmuştur. Diğer ince bantlar değişik renklerde olup, üzerlerinde herhangi bir motif bulunmamaktadır.	

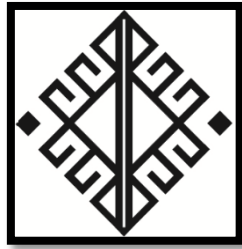

a

b

c

d

e

f

Şekil 65. 27 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler, a. ve b. Örnek sağ ve sol kanat; c. Yüzey şeması; d. Bereket; e. El; f. Suyolu (Demiral 2014)

Çizelge 27. 27 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

Örnek No	27
Envanter No	14-10-83
Şekil No	65
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo
Müzeeye Geliş Tarihi	07.09.1983
Müzeeye Geliş Şekli	Satın Alınma
Ölçüleri (En X Boy)	65cm X 208cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Cicim, Bezayağı
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	4
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzü dokuma bölümünde)	4
Motif İpi Sayısı	4
Dokuma kalitesi 10cm²	40x40
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Kıl
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün, pamuk
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Siyah
Çözgüde	Siyah
Motifte	Kırmızı, sarı, turuncu, beyaz
Dokumanın Durumu	Dokuma sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir. Dokuma boyuna ikiye katlanıp, çuvalın ağız kısmı dışında kalan kenarların dikilmesiyle oluşturulmuştur.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma, dikine altı ince bantlardan ve iki kalın banttandır oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bantlar bereket motifi ile oluşturulmuştur. Kalın bantın iki yanında dikine ince bantlar üzerinde su yolu motifi vardır. Enine ince bant üzerinde ise El Parmak motifi vardır.	

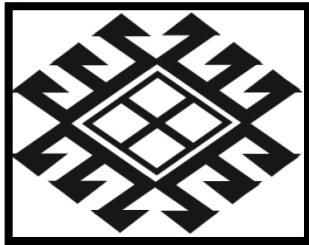
a

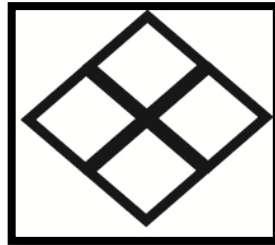
b

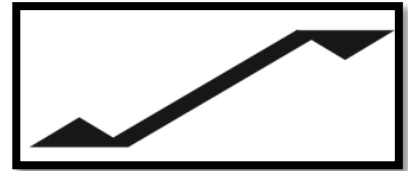
c

d

e

f

Şekil 66. 28 Nolu Örnek ve örneğe ait çizimler, a. ve b. 28 nolu örnek; c. yüzey şeması; d. Akrep; e. Göz; f. Çengel (Demiral 2014)

Çizelge 28. 28 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

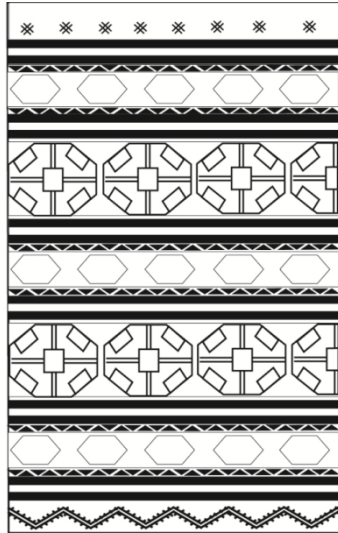
Örnek No	28
Envanter No	14-11-83
Şekil No	66
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Etnografya Bölümü, Çadır içi
Müze Geliş Tarihi	07.09.1983
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	150 cm X 131cm
Dokuma Yöresi	Burdur
Dokuma Dönemi	20.yy
Dokuma Teknikleri	Sumak, Atkı Yüzlü Kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	4
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzlü dokuma bölümünde)	16
Motif İpi Sayısı	7
Dokuma kalitesi 10cm²	40x70
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Yün
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Krem, kırmızı, bordo, sarı, yeşil, lacivert
Çözgüde	Krem
Motifte	Beyaz, kırmızı, bordo, sarı, yeşil, lacivert
Dokuma Durumu	Dokuma sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokuma kompozisyonu iki kalın bant ve ikisi motifli, yirmi sekiz banttandır. İki kalın bant, ince ve motifsiz bir bant ile birbirinden ayrılmaktadır. Kalın bantlar Akrep motifli ve bu motifler içerisinde göz motiflerinden oluşan bir kompozisyona sahiptir. Kalın bantların yanındaki motifli bantlar çengel motifli ile oluşturulmuştur. Diğer ince bantlar değişik renklerde olup, üzerlerinde herhangi bir motif bulunmamaktadır.	

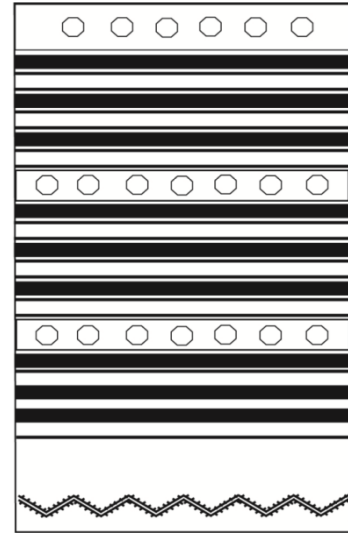
a

b

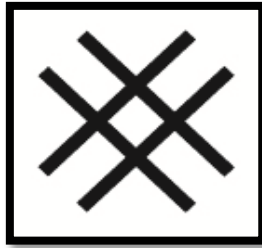
c

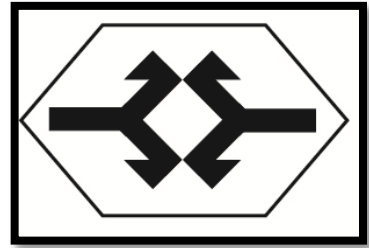
d

e

f

g

h

i

i

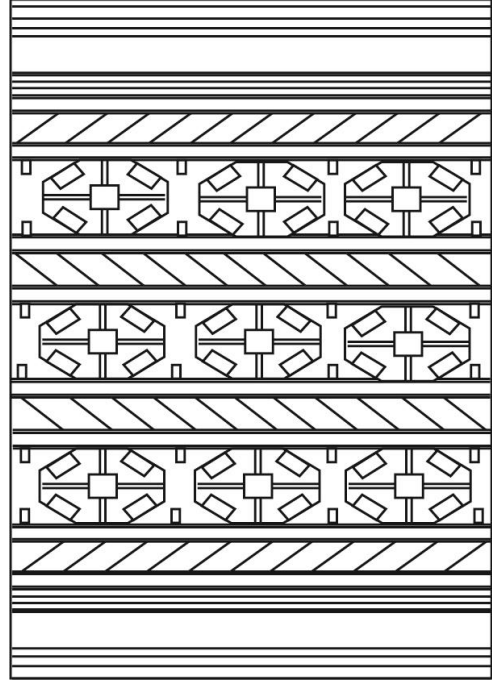
Şekil 67. 29 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler, a. Örnek ön yüz; b. Örnek arka yüz; c. Ön yüz yüzeşması; d. Arka yüz yüzeşması; e. Deve tabanı; f. Pıtrak; g. koç boynuz; h. Su yolu; i. Su yolu; i. Çengel (Demiral 2014)

Çizelge 29. 29 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

Örnek No	29
Envanter No	15-28-83
Şekil No	67
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Depo
Müze Geliş Tarihi	17.10.1983
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	70cm X 240cm
Dokuma Yöresi	-
Dokuma Dönemi	-
Dokuma Teknikleri	Sumak, Cicim Atkı Yüzlü Kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	4
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzlü dokuma bölümünde)	16
Motif İpi Sayısı	6
Dokuma kalitesi 10cm²	40x60
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Kıl
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Kırmızı, yeşil, krem, lacivert, sarı
Çözgüde	Siyah
Motifte	Kırmızı, yeşil, krem, lacivert, sarı, beyaz
Dokumanın Durumu	Dokumanın alt kısmında bulunan, pıtrak motifli bant üzerindeki motif ipleri yer yer dökülmüştür. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokumanın ön yüzü; enine yirmi motifsiz ince bant ve enine motifli beş kalın bantlardan oluşan bir kompozisyona sahiptir. İnce motifsiz bantlar kalın bantlar arasında üçer adettir. Diğer kalın banda göre biraza daha kalın olan, kalın motifli bantta Deve Tabanı motifli vardır. Bu kalın bantların altında ve üstünde koçboynuzu motifinden oluşan bantlar vardır. Devetabanı motifinin altında ve üstündeki ince motifli bantlarda canavar ayağı motifli vardır. Koçboynuzu motifli ile oluşturulmuş kalın bantın, altında ve üstündeki ince motifli bantlarda, suyolu motifli vardır. Dokumanın en altında pıtrak motifli ile oluşturulmuş suyolu motifli vardır. Dokumanın arka yüzünde; pıtrak ve suyolu motifli vardır.	

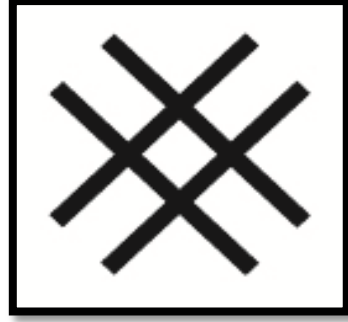
a

b

c

d

Şekil 68. 30 Nolu örnek ve örneğe ait çizimler, a. 30 nolu örnek; b. Yüzey şeması; c. Devetabanı; d. Pıtrak (Demiral 2014)

Çizelge 30. 30 Nolu Örnek Envanter Bilgileri

Örnek No	30
Envanter No	17-2-87
Şekil No	68
İnceleme Tarihi	18.12.2013
Müzedeki Yeri	Halı salonu vitrin 8
Müze Geliş Tarihi	15.09.1987
Müze Geliş Şekli	Satın Alınma
Boyutları (En X Boy)	73cm X 110cm
Dokuma Yöresi	Isparta
Dokuma Dönemi	19.YY
Dokuma Teknikleri	Sumak, Cicim, Atkı Yüzlü Kilim
Dokuma Sıklığı (1cm deki çözgü tel sayısı, atkı sırası, motif ipi sırasını belirtir)	
Çözgü Sayısı	-
Atkı Sayısı (dokumanın atkı yüzlü dokuma bölümünde)	-
Motif İpi Sayısı	-
Dokuma kalitesi 10cm²	-
Kullanılan Malzeme	
Atkıda	Yün
Çözgüde	Yün
Motifte	Yün
Kullanılan Renkler	
Atkıda	Kırmızı, yeşil, krem, turuncu
Çözgüde	-
Motifte	Beyaz, lacivert, yeşil, kahverengi, sarı, turuncu
Eserin Durumu	Eser sağlam durumdadır. Her hangi bir onarım görmemiştir.
Motif ve Kompozisyon Özellikleri: Dokumada üç kalın bant içinde devetabanı motifleri vardır. İnce bantlar içerisinde pıtrak motifi vardır. Motifsiz bantlar dokumanın alt ve üst kısmında kırmızı, mavi yeşil renklindedir. Dokuma vitrinde olduğu için arka yüzü fotoğrafı çekilememiş ve herhangi bir inceleme yapılamamıştır.	

3.1. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvalların Müzedeki Yeri Müzeye Geliş Şekli Yöresi ve Dönemi

Müzedede bulunan düz dokuma çuvalların dokuz adedi teşhirde sergilenmektedir. Yirmi bir adet dokuma ise depoda bulunmaktadır. Çuvalların hepsi satın alınma yoluyla müzeye kazandırılmıştır. Beş adet dokuma Isparta yöresine, yirmi üç adet Burdur yöresine aittir. Dokumalardan bir adedi 19.yy'a aittir. İki adet dokumanın dönemi belirlenememiştir. Yirmi yedi adet dokuma 20.yy'a aittir.

Çizelge 31. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvalların Müzedeki Yeri Müzeye Geliş Şekli Yöresi ve Dönemi

Örnek No	Envanter No	Müzedeki Yeri	Müzeye Geliş Şekli	Yöresi	Dönemi
1	1-1-2004	Depo	Satın Alınma	Burdur	20.YY
2	2-12-91	Depo	Satın Alınma	-	20.YY
3	3-1-86	Depo	Satın Alınma	Isparta	20.YY
4	3-6-83	Depo	Satın Alınma	Burdur	20.YY
5	3-7-83	Depo	Satın Alınma	Burdur	20.YY
6	3-8-84	Depo	Satın Alınma	Isparta	20.YY
7	3-9-84	Depo	Satın Alınma	Isparta	20.YY
8	7-4-87	Depo	Satın Alınma	Isparta	20.YY
9	11-8-85	Teşhir	Satın Alınma	Burdur	20.YY
10	11-9-85	Teşhir	Satın Alınma	Burdur	20.YY
11	11-10-85	Teşhir	Satın Alınma	Burdur	20.YY
12	11-11-85	Teşhir	Satın Alınma	Burdur	20.YY
13	11-12-85	Depo	Satın Alınma	Burdur	20.YY
14	11-13-85	Teşhir	Satın Alınma	Burdur	20.YY
15	11-14-85	Teşhir	Satın Alınma	Burdur	20.YY
16	11-15-85	Teşhir	Satın Alınma	Burdur	20.YY
17	11-16-85	Depo	Satın Alınma	Burdur	20.YY
18	13-3-82	Depo	Satın Alınma	Burdur	20.YY
19	14-2-83	Depo	Satın Alınma	Burdur	20.YY
20	14-3-83	Depo	Satın Alınma	Burdur	20.YY
21	14-4-83	Depo	Satın Alınma	Burdur	20.YY
22	14-5-83	Depo	Satın Alınma	Burdur	20.YY
23	14-6-83	Depo	Satın Alınma	Burdur	20.YY
24	14-7-83	Depo	Satın Alınma	Burdur	20.YY
25	14-8-83	Depo	Satın Alınma	Burdur	20.YY
26	14-9-83	Depo	Satın Alınma	Burdur	20.YY
27	14-10-83	Depo	Satın Alınma	Burdur	20.YY
28	14-11-83	Teşhir	Satın Alınma	Burdur	20.YY
29	15-28-83	Depo	Satın Alınma	-	-
30	17-2-87	Teşhir	Satın Alınma	Isparta	19.YY

3.2. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Kullanılan Dokuma Teknikleri

Müzedeki çuvallarda bezayağı, atkı yüzlü kilim, cicim, zili ve sumak dokuma tekniklerinden biri veya bir kaçı bir arada kullanılmıştır. 1, 5, 18, 27 nolu örneklerde Bezayağı dokuma kullanılmıştır. Bezayağı dokuma yanında bu örneklerde cicim tekniği kullanılmıştır. Bez ayağı tekniği kullanılan örnekler dışında kalan diğer örneklerin hepsinde atkı yüzlü kilim tekniği kullanılmıştır. On altı örnekte cicim tekniği kullanılmıştır. Beş örnekte zili ve cicim tekniği beraber kullanılmıştır. On dokuz örnekte sumak kullanılmıştır. Üç örnekte ise sumak ile cicim bir arada kullanılmıştır.

Çizelge 32. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Kullanılan Dokuma Teknikleri

Örnek No	Bez Ayağı	Atkı yüzlü Kilim	Cicim	Zili	Sumak
1	X		X		
2		X	X		X
3		X			X
4		X			X
5	X		X		
6		X			X
7		X			X
8		X			X
9		X	X	X	
10		X	X	X	
11		X	X		
12		X	X	X	
13		X	X		X
14		X			X
15		X	X	X	
16		X	X	X	
17		X	X		X
18	X		X		
19		X			X
20		X			X
21		X	X		
22		X			X
23		X			X
24		X			X
25		X			X
26		X			X
27	X		X		
28		X			X
29		X	X		X
30		X	X		X

3.3. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Kullanılan Malzemeler

Müzedeki düz dokuma çuvallardan atkı ipliklerinde sadece yün kullanılan örnekler 2, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 25, 26, 28, 29 Nolu örneklerdir. Atkı ipliklerinde sadece kıl kullanılan örnekler 1, 5, 18, 21, 24, 27 Nolu örneklerdir. 3 Nolu örneğin atkısında yün ve pamuk kullanılmıştır. 13 ve 14 Nolu örneklerin atkılarında Yün ve kıl kullanılmıştır. 30 Nolu örneğin incelemesi, müze yönetiminin bu türden bir incelemenin, teşhir düzenini bozacağı gerekçesiyle izin vermemesinden dolayı yapılamamıştır ama motif ve atkıda yün kullanıldığı tahmin edilmektedir.

Çizelge 33. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Kullanılan Hammaddeler

Örnek No	Atkı İpliği			Çözümlü İpliği			Motif İpliği		
	Yün	Kıl	Pamuk	Yün	Kıl	Pamuk	Yün	Kıl	Pamuk
1		X			X		X		
2	X			X			X		X
3	X		X	X			X		
4	X			X			X		
5		X			X		X		
6	X			X			X		
7	X			X			X		
8	X			X			X		
9	X				X				X
10	X				X		X		
11	X				X		X		
12	X				X		X		
13	X	X			X		X		
14	X	X			X		X	X	
15	X				X		X		
16	X				X		X		
17	X				X		X		
18		X			X		X		
19	X				X		X		X
20	X			X			X		
21		X			X		X		
22	X			X			X		X
23	X			X	X		X		X
24		X			X		X		X
25	X				X		X		
26	X				X		X		
27		X			X		X		X
28	X			X			X		
29	X				X		X		
30									

3.4. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Görülen Renkler

Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda en fazla kullanılan renk kırmızıdır. Kırmızıdan sonra en fazla kullanılan renkler sarı, yeşil ve beyazdır. Kahverengi sadece bir örnekte kullanılmıştır. Bordo, mavi ve mor, az kullanılan renklerdir.

Çizelge 34. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Görülen Renkler

Örnek No	Kırmızı	Mavi	Yeşil	Sarı	Turuncu	Lacivert	Beyaz	Siyah	Bordo	Krem	Kahverengi	Mor	
1	X			X	X		X	X					
2	X		X	X		X	X						
3	X		X				X				X		
4	X		X	X						X			
5	X	X	X	X					X				
6		X		X	X		X			X			
7		X		X	X		X			X			
8	X	X	X	X			X						
9	X	X	X	X	X		X	X					
10	X			X	X		X	X				X	
11			X		X		X	X				X	
12	X		X		X		X	X					
13	X				X		X	X					
14	X	X	X	X	X		X						
15		X	X	X	X		X	X					
16	X		X	X	X		X	X				X	
17	X		X	X	X		X	X					
18	X			X		X		X					
19	X		X	X	X			X	X				
20	X			X		X				X			
21	X		X	X	X		X	X		X			
22	X		X		X		X	X		X			
23	X		X			X	X			X			
24	X			X		X	X			X			
25	X		X		X	X	X	X		X			
26	X		X		X	X	X	X					
27	X			X	X		X	X					
28	X		X	X		X			X	X			
29	X		X	X		X	X	X		X			
30	X		X	X	X		X			X			
Toplam	26	7	21	23	19	9	24	17	3	12	1	3	

3.5. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Görülen Motifler

Müzedeki Çuvallarda en fazla görülen motifler çengel, pıtrak, akrep ve elibelinde motifidir. Tarak ve göz motifi altı örnekte görülmektedir. Suyolu motifi, sekiz örnekte kullanılmıştır. Devetabanı üç örnekte kullanılmıştır. Tarak motifi altı örnekte kullanılmıştır. En az görülen motif yıldız motifidir.

Çizelge 35. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Görülen Motifler

Örnek No	Akrep	Bereket	Çengel	Elibelinde	Koçboynuzu	Göz	Pıtrak	Suyolu	Yıldız	Muska	Hayat Ağacı	Deve Tabanı	Tarak	İm
1							X			X	X		X	
2	X			X			X						X	
3			X	X		X								
4	X		X											
5							X			X	X		X	
6	X		X				X							
7	X		X				X							
8			X				X					X		
9			X	X	X	X	X	X						
10				X				X						
11			X				X	X						
12				X	X		X			X				
13				X	X									
14			X	X	X		X							
15			X	X	X	X	X	X						
16			X	X										
17	X				X				X				X	
18								X		X				
19	X		X											
20			X	X										
21													X	
22	X		X											
23	X		X											
24				X				X						
25	X		X			X								
26		X				X								
27		X						X					X	
28	X		X			X								
29			X		X		X	X				X		
30							X					X		
Toplam	10	2	17	10	7	6	13	8	1	4	2	3	6	

3.6. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Görülen Kompozisyonlar

Müzedede bulunan çuvallardan on beş adedinde zeminin dikey bantlara ayrılmasıyla oluşturulan kompozisyon görülmektedir. Zeminin yatay bantlara ayrılmasıyla oluşturulan kompozisyon ise on iki örnekte kullanılmıştır. 4, 12, 18 nolu örneklerde ise zemini sonsuz kaydırma ilkesine göre oluşturulan kompozisyon kullanılmıştır.

Çizelge 36. Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallarda Görülen Kompozisyonlar

Örnek No	Zeminin Dikey Bantlara Ayrılmasıyla Oluşturulan Kompozisyon	Zeminin Yatay Bantlara Ayrılmasıyla Oluşturulan Kompozisyon	Zemini Sonsuz Kaydırma İlkesine Göre Oluşturulan Kompozisyon
1	X		
2		X	
3	X		
4			X
5	X		
6	X		
7	X		
8	X		
9		X	
10		X	
11		X	
12			X
13		X	
14		X	
15		X	
16		X	
17		X	
18			X
19	X		
20	X		
21		X	
22	X		
23	X		
24	X		
25	X		
26	X		
27	X		
28	X		
29		X	
30		X	
Toplam	15	12	3

IV. BÖLÜM

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Araştırma konusu çuvallar, Isparta Müzesi'nde korunma altına alınmış ve satın alma yoluyla toplanmış otuz adet örnektir.

Müzedede bulunan çuvalların dokuz adedi teşhirde sergilenmektedir. Yirmi bir adet dokuma ise depoda bulunmaktadır. Çuvalların hepsi satın alınma yoluyla müzeye kazandırılmıştır. Beş adet dokuma Isparta yöresine, yirmi üç adet Burdur yöresine aittir. Dokumalardan bir adedi 19.yy'a aittir. İki adet dokumanın dönemi belirlenememiştir. Yirmi yedi adet dokuma 20.yy'a aittir.

Müzedede bulunan çuval örnekleri; bezayağı, düz atkı yüzlü dokuma, kilim, cicim, sumak, zili teknikleri kullanılarak dokunmuştur. Dokumaların çözgü iplerinde yün, kıl ya da pamuk ipliği, atkı iplerinde ise yün ipin kullanıldığı tespit edilmiştir. Müzedeki çuvallarda Bezayağı, atkı yüzlü kilim, cicim, zili ve sumak dokuma tekniklerinden biri veya bir kaçını bir arada kullanılmıştır. 1, 5, 18, 27 nolu örneklerde Bezayağı dokumanın yanı sıra cicim tekniği de kullanılmıştır. Bez ayağı tekniği kullanılan örnekler dışında kalan diğer örneklerin atkı yüzlü kilim tekniği kullanılmıştır. On altı örnekte cicim tekniği, beş örnekte ise zili ve cicim tekniği beraber kullanılmıştır. On dokuz örnekte sumak, üç örnekte ise sumak ile cicim bir arada kullanılmıştır.

Örneklerde zeminin dikey, yatay bantlara bölündüğü ve zeminin sonsuz kaydırma prensibine göre doldurulduğu kompozisyonlar görülmektedir. Çuvallardan on beş adedinde zeminin dikey bantlara ayrılmasıyla oluşturulan kompozisyon görülmektedir. Zeminin yatay bantlara ayrılmasıyla oluşturulan kompozisyon ise on iki örnekte kullanılmıştır. Üç örnekte ise zemini sonsuz kaydırma ilkesine göre oluşturulan kompozisyon kullanılmıştır.

Müzedeki Çuvallarda görülen motiflerin çoğunluğunu çengel, pıtrak, akrep ve elibelinde motifleri oluşturmaktadır. Tarak ve göz motifi altı örnekte görülmektedir. Suyolu motifi, sekiz örnekte, devetabanı üç örnekte, tarak motifi altı örnekte kullanılmıştır. En az görülen motif yıldız motifidir.

Isparta Müzesi'ndeki düz dokuma çuvallarda en fazla kullanılan renk kırmızıdır. Kırmızıdan sonra en fazla kullanılan renkler sarı, yeşil ve beyazdır. Kahverengi sadece bir örnekte görülmektedir. Bordo, mavi ve mor, az kullanılan renklerdir.

Araştırmada, farklı kaynakların taranması sonucunda, düz dokuma çuvalların öteki yöre örnekleri ile çeşitli yönlerden benzerlikler taşıdıkları görülmüştür. Isparta Müzesi'ndeki düz dokuma çuvalları, Anadolu'nun farklı yörelerinde dokunmuş olan çuvallarla motif ve kompozisyon gibi yönlerden karşılaştıracak olursak;

Isparta Müzesi'ndeki 1 ve 5 Nolu Burdur yöresine ait örnekler ile Konya yöresi seccade örnekleri arasında motif ve kompozisyon açısından büyük benzerlik görülmektedir (Hidayetoğlu, 2007:). Isparta müzesindeki 1 ve 5 nolu örnekler Aynı şekilde İzmir yöresi seccade örneği ile de benzerlik göstermektedir (Deniz, Ürer, 1999:256).

Isparta müzesindeki 6, 7, 19, 22, 25, 28 nolu örneklerde hem kompozisyon hem de motif açısından birbirleri arasında benzerlik vardır.

Isparta müzesindeki 6, 7, 19, 22, 25, 28 örnekler ile Anamur Müzesi'ndeki 4.3.87, 3.1.88, E 568, E 579 envanter numaralı çuval örneklerinde görülen akrep motifi benzerdir. Anamur Müzesi'nde bulunan 4.1.87 envanter numaralı örnek ile Isparta müzesinde bulunan 9 ve 15 nolu örnekler motif ve kompozisyon bakımından benzer özelliklerdedir. Anamur Müzesi'ndeki E 506, E 655, E 651, E 842 Envanter numaralı çuval örneklerinde görülen devetabanı motifi Isparta Müzesi'ndeki 8, 29, 30 nolu Örneklerde de görülmektedir. Anamur Müzesi'nde bulunan E 842 nolu örnekteki yıldız motifi Isparta Müzesi'nde bulunan 17 nolu örnekte de görülmektedir. Anamur Müzesi'nde bulunan E 842 ve 6.1.87 envanter numaralı örneklerdeki elibelinde motifli bantlar ile Isparta Müzesi'ndeki 20, 24 nolu örneklerdeki motifli bantlar benzer motiflidir (Ülkü, 2011:130-133). Anamur yöresine ait örnekler ile motif ve kompozisyon bakımından benzerlikler çok fazla olduğu gözlenmiştir.

Antalya Döşemealtı dikine kompozisyonlu alaçuval örneği (Atlıhan, 2011:8), ile Isparta Müzesi'ndeki 6, 7, 19, 22, 25, 28 nolu örnekler ile motif ve kompozisyon bakımından benzerdir.

Gazipaşa yöresine ait çuval örneği (Aydın, 2011:22) ile Isparta Müzesi'ndeki 14, 12 ve 17 nolu örnekler, Onuk (2011:88)'a göre koçboynuzu olarak isimlendirilen motif ve el parmak motifi benzerliği görülmektedir.

Antalya Manavgat ilçesindeki devetabanı ve koçboynuzu motifli ve koçboynuzu motifli çuval örnekleri ile Isparta Müzesi'ndeki 8, 29, 30, 14, 17 nolu örnekler motif ve kompozisyon özellikleri bakımından benzerlik göstermektedir (Pişkin, 2012:105-106).

Isparta Müzesi'ndeki 14 nolu çuval örneğinde görülen çarpı (X) motifi, Manavgat yöresi çuval örneğinde de görülmektedir (Pişkin, 2012:106).

Çankırı yöresine ait iki çuval örneği (Çelik, 2012:88-90) ile Isparta Müzesi'ndeki 18 ve 12 nolu örnekler motif ve veya kompozisyon özellikleri bakımından benzerlik görülmektedir.

İzmir Selçuk civarındaki sumak dokuma teknikli çuval örneği (Deniz, Ürer, 1998:260) ile Isparta Müzesi'ndeki 25, 28, 19 numaralı örnekler büyük benzerlik gösterirken, Isparta Müzesi'ndeki 6, 7, 22 nolu örnekler ile Selçuk civarına ait çuvalın kalın bantlarındaki akrep motifi ve ince bantlardaki çengel motifleri benzerlik göstermektedir.

Muğla yöresine ait bir çuval örneği (Etikan, Ölmez, 2013:259) ile Isparta Müzesi'ndeki 11 nolu örnek üzerindeki kalın bantlarda bulunan pıtrak motifi benzerdir.

Sarız yöresi çuval örneğinde (Şahin, 2004: 205), bulunan devetabanı motifi motifi Isparta Müzesi'ndeki 8, 29, 30 nolu örnekler ile benzeşmektedir. Şahin (2004:205)'e göre karagöz olarak isimlendirilen çengel motifi Isparta Müzesi'ndeki 6, 7, 19, 20, 22, 25, 28 nolu örneklerde görülmekte ve Sarız yöresi çuval örneği ile benzerlik göstermektedir.

Antalya yöresi çuval dokuma örneği (Eren, 1984:13) ile Isparta Müzesi'ndeki 17 nolu örnekte görülen koç boynuzu ve akrep motifleri benzerlik göstermektedir.

Antalya müzesindeki düz dokuma çuval örneği (Kırzioğlu, 2001:216), ile Isparta Müzesi'ndeki, 17 nolu kompozisyonunda yıldız motifi bulunan örnek benzerdir.

Antalya yöresine ait çuval örneği (Atlıhan, 2012:132) ve Urfa yöresine ait örnek (Görgünay, 2002:72) ile Isparta Müzesi'ndeki 20 ve 24 nolu örnekler motif açısından benzerlik göstermektedir. Aynı şekilde Karakeçili Yörüklerine ait olan çuval (Hart, 2012:160) da da aynı motif görülmektedir.

Isparta Müzesi'ndeki 30 nolu örnek ile yöresi belirtilmemiş örnek (Akan, 2007:42), ve Mut yöresine ait alaçuval örneği (Genç, 1999:147), motif ve kompozisyon açısından benzerdir. Ayrıca devetabanı motifi benzerliği olarak Isparta Müzesi'ndeki 8 ve 29 nolu örnekler, Mut yöresine ait örneklerle benzerdir.

Ardahan yöresine ait çuval örneğinde (Hatipoğlu, 2013:49) kullanılan motif ile Isparta Müzesi'nde bulunan 27 nolu örnekte bulunan motif benzerdir.

Josephine Powell'ın fotoğraf koleksiyonunda bulunan ve Karakeçililere ait olduğu belirtilen, çuval örneğinde görülen koçboynuzu motifi (Hart, 2007:162), Isparta Müzesi'nde bulunan 29 nolu örnekte görülmektedir. Yine aynı koleksiyonda bulunan bir diğer çuval örneğinde bulunan çengel motifi ve elibelinde motifi (Hart, 2007:232), Isparta Müzesi'nde bulunan 20 ve 24 nolu örneklerle benzerlik göstermektedir. Aynı koleksiyonda bulunan düz dokuma Karakeçililere ait düz dokuma çuval örneği (Hart, 2007:276), ile Isparta Müzesi'nde bulunan 24 nolu örnek motif ve kompozisyon bakımından büyük benzerlikler göstermektedir. Isparta Müzesi'nde bulunan düz dokuma çuvallarda görülen koçboynuzu, elibelinde, suyolu, canavar ayağı, çengel gibi motifler, aynı koleksiyonda bulunan diğer örneklerde de görülmektedir (Hart, 2007:162-278).

Sonuç olarak; Isparta Müzesi envanterine kayıtlı düz dokuma çuvallar Türkiye'nin değişik bölgelerinde ve yörelerindeki çuval dokumalar özellikle motifler açısından büyük oranda benzerlik göstermektedir. Bu da Yörük yaşamının Türkiye'nin değişik bölgelerinde yaşatıldığı zamanlardan günümüze gelen dokuma ürünlerin, birbirleri ile etkileşim içinde olduğu anlamına gelmektedir. Bu benzerliklere ve etkileşimlere göre, değişik yörelerde yaşayan Yörük toplulukları

birbirlerine yabancıymış gibi görülseler de aynı kültürü paylaştıklarını söyleyebiliriz. Bu benzerlikler Yörük guruplarının birbirleri ile kız alıp vermesi, göç yerlerinde birbirleri ile etkileşime girmeleri gibi etkenlerden kaynaklanmış olabilir.

Isparta Müzesi'nde bulunan Düz dokuma çuval örneklerinin, envanter kayıtlarında eksiklikler görülmektedir. Özellikle motif ve kompozisyon özellikleri yeterince verilmemiştir. Diğer özellikler envanter kartlarında bulunmaktadır ancak dokumaların kalite ve dokuma teknikleri bu açıklamalarda verilmemiştir. Ek I, Ek II, Ek III, Ek IV, Ek V'de görüldüğü gibi desenlerin dijital yada elde çizimleri yapılması ve bunların müzelerdeki envanter bilgilerine dahil edilmesi, müzede bulunan örneklerin kompozisyon, motif ve renk bilgilerinin geleceğe aktarılmasında faydalı olacak bir yöntemdir.

Isparta Müzesi'nde bulunan dokuma örnekleri ve diğer eserlerin envanter kayıtlarının elektronik ortama aktarılması önerilmektedir. Daha sonra müzede yapılacak çalışmalar için müzede bulunan örneklerin, fotoğraflarının ve envanter kayıtlarının yer alacağı bir elektronik arşiv oluşturulması gerekmektedir. Bu türden bir çalışma zamandan, işgücünden ve maliyetten tasarruf sağlaması bakımından önemlidir.

Isparta Müzesi'nde bulunan düz dokumaların, teşhirde bulunanlar dışında kalan kısmının bulunduğu depo koşulları yetersizdir. Dokumaların korunma koşullarının yetersizliği bazı dokumaların zarar görmüş olmasından anlaşılmaktadır. Müzede, özellikle depo şartlarının çağdaş koruma teknolojileri ile donatılması gerekmektedir. Aksi halde birçok tekstil ürünü mevcut koşullarda zarar görebilir. Müzede yapılan araştırma sırasında depolardaki nem ve sıcaklık ortamının bazı makineler ile sağlandığı görülmüştür. Ancak bu sistemler daha önceki yıllarda bu alanlarda kullanılmamasından dolayı depoda bulunan özellikle tekstil ürünleri zarar görmüştür.

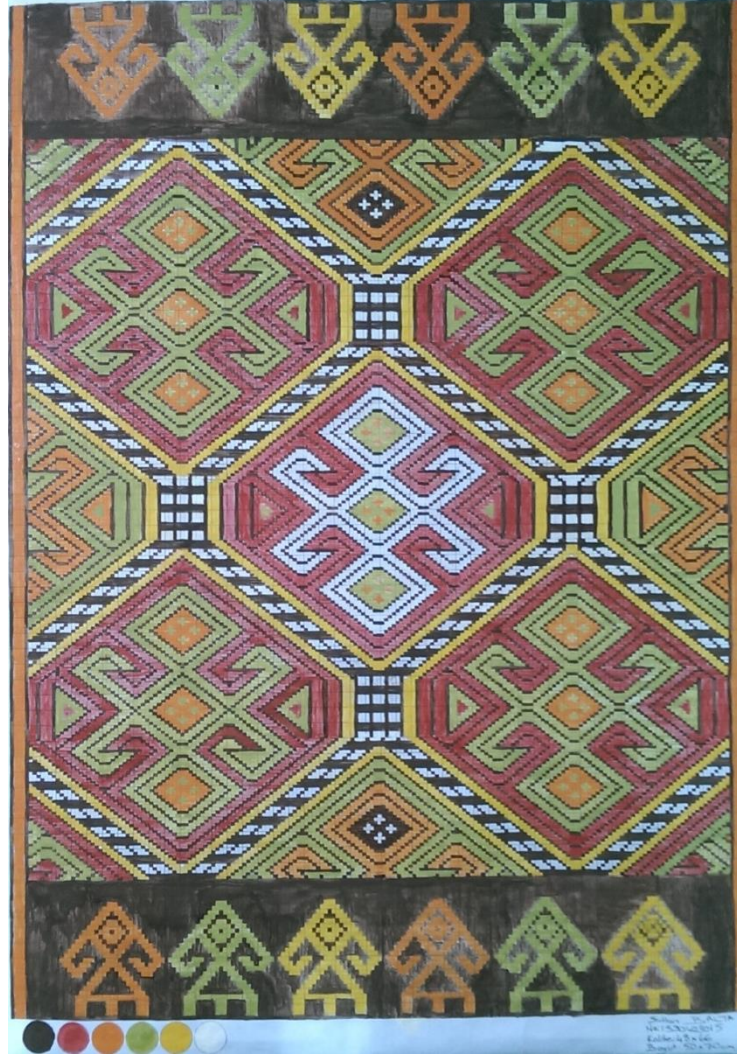
Geçmiş sosyal yaşamdaki kullanım araçlarından olan ve kültürün temel dokularını içinde barındıran, Türk toplumunun kültürel etkinlik ürünlerinden olan çuvalların her ne kadar günümüz kullanımında yer almasa da kültür hazinesi olarak korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması toplumsal bir görevdir. Bu hazinelere

gereken önem ve değeri verilerek sanat eğitimi veren okullar aracılığı ile geliştirilip çoğaltılması, sanat ürünleri olarak tanıtılması, müzeler aracılığı ile de korunması ve yaşatılması dileğiyle.

EK I. S.D.Ü Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 3. Sınıf öğrencileri tarafından Isparta Müzesi'ndeki çuval örneklerinden esinlenerek yapılmış zili tasarımı.

EK II. S.D.Ü Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı 3. Sınıf öğrencileri tarafından Isparta Müzesi'ndeki çuval örneklerinden esinlenerek yapılmış çapraz zili tasarımı.

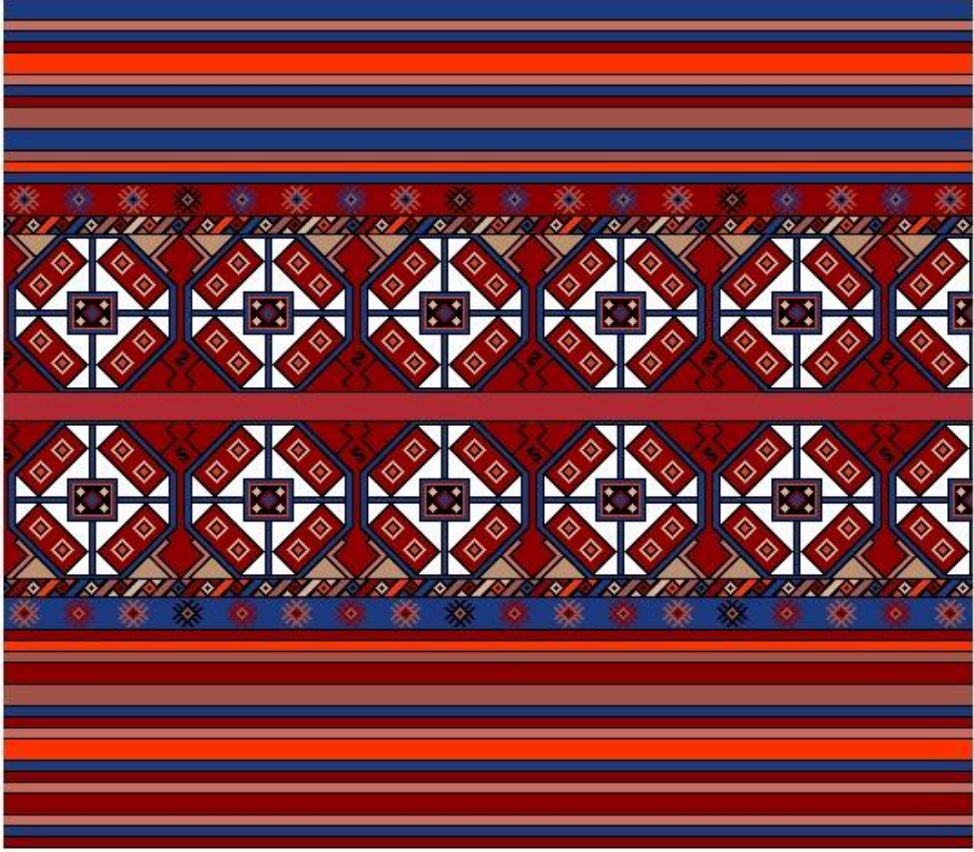
EK III. 3-6-83 envanter nolu çuval restitüsyonu (Orijinali için Bkz Şekil 42)

EK IV. 3-8-84 envanter nolu çuval restitüsyonu (Orijinali için Bkz Şekil 44)

EK V. 7-4-87 envanter nolu çuval restitüsyonu (Orijinali için Bkz Şekil 46)

KAYNAKÇA

Kitap

ACAR, Belkıs Balpınar (1982). **Kilim, Cicim, Zili, Sumak Türk Düz Dokuma Yayımları**, Eren Yayıncılık, İstanbul

AKDEMİR M. Sadık (2008). **VIII. Yüzyılın İlk Yarısında Isparta**, TC. Isparta Valiliği İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü, ISPARTA

ANONİM (1996). **Isparta İl Yıllığı** Isparta

ANONİM (2005). **Isparta Müzesi**, Kültür Ve Turizm Bakanlığı Yayınları Ankara

ATEŞ, Mehmet (1992). **Türk Halıları, Motiflerin-Sembollerin Dili**, Ema Kâğıtçılık matbaacılık

AYTAÇ, Ahmet (2006). **Geleneksel Türk El Dokumacılığı Sanatı**, Anka Basım Yayın, Konya

AYTAÇ, Çetin (1997). **El Dokumacılığı**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul

AYVERDİ, İlhan (2006). **Misalli Büyük Türkçe Sözlük**, Kubbe Altı Neşriyat, İstanbul

DEMİRGİL, Selçuk (2007). **Mazideki Isparta**, Isparta Belediyesi Kültür Yayını Isparta

DENİZ, Bekir (2000) **Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yayımları**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara

DENİZ, Bekir (1998). **Ayvacık Yöresi Düz Dokuma Yayımları (kilim-cicim-zili)**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara

DOĞAN, Cihangir, Said (2005). **Yörüklerin Sosyal Ve Kültürel Hayatı**, Kızılelma Yayıncılık, İstanbul

ERBEK, Mine (2002). **Çatalhöyük'ten Günümüze Anadolu Motifleri**, Dösım Yayınları, Ankara

ERBEK, Güran (1995). **Anatolian Kilims – I**, Ankara

ERBEK, Güran, (1995). **Anatolian Kilims – II**, Ankara

EREN, Naci (1984). **Türk Dokuma Sanatından Örnekler ‘Yörük Çuvalları’**, Ak Yayınları

ERÖZ, Mehmet (1991). **Yörükler**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul

ETİKAN Sema, ÖLMEZ Filiz Nurhan (2013). **Muğla Ve Yöresi Kırkitli Dokumalarının Sanatsal Ve Bazı Teknolojik Özellikleri Üzerine Bir Belgelendirme ve Katalog Çalışması**, Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi Yayınları, Muğla

FİNK, Gerhard (2004). **Antik Mitolojide Kim Kimdir**, İlya İzmir Yayınevi, İzmir

GERÇEK, Ferruh (1999). **Türk Müzeciliği**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara,

GÖRGÜNAY, Neriman (2002). **Oğuz Damgaları Ve Göktürk Harflerinin El Sanatlarımızdaki İzleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara

GÖRGÜNAY-KIRZIOĞLU, Neriman (2001). **Altaylar’dan Tuna Boyu’na Türk Dünyası’nda Ortak Yanışlar**, Kültür Bakanlığı Yayınları

HART, Kimberly (2012). **Josephine’nin Gördüğü**, Koç Üniversitesi Yayınları, İstanbul

HART, Kimberly (2007). **Giving Back To Colours**, Sadberk Hanım Müzesi, İstanbul

KOÇ, Mustafa, (1983) **Baris-Hamit-Hamitabat Tüm Yönleriyle Isparta**, Türk Köyü Yayınları,

ÖNDER, Mehmet (1995). **Antika Ve Eski Eserler Kılavuzu**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara

ÖLÇER, Nazan (1988), **Kilimler**, İstanbul

BÖCÜZADE, Süleyman Sami (1983). **Kuruluşundan Bu Güne Kadar Isparta Tarihi**, Serenler Yayını, İstanbul

SU, Kamil (1965). **Osman Hamdi Bey'e Kadar Türk Müzesi**, ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları, İstanbul

YÜCEL, Erdem (1999). **Türkiye'de Müzecilik**, Arkeoloji Ve Sanat Yayınları, İstanbul

Makale

AKAN, Meral (2007). “Yörüklerde Taşımada Kullanılan Dokumalar” **37. ICANAS Bildiriler**, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara

ANONİM, (2007). El Sanatları Teknolojisi “Sumak Dokuma” **Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi**, Ankara

ATLIHAN, Şerife (2011). “Antalya Döşemealtı'nda Kirkitli Dokumalar” **Arış Dergisi Sayı 6**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara

ATLIHAN, Şerife (2012) “Antalya ve çevresinde kolanlar”, **1. Uluslararası Moda Ve Tekstil Tasarımı Sempozyumu Bildirileri Özel Sayı I.**, Antalya

AYDIN, Öznur (2011). “Gazipaşa (zili-cicim-sumak) heybe, torba ve çuval dokumaları” **Arış Dergisi, Sayı 6**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara

ÇELİK, Adem (2012). “Çankırı Merkez Yüzey Araştırmalarında Tespit Edilen Düz Dokuma Yaygılar” **Arış Dergisi, Sayı 8**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara

DENİZ, Bekir (2007). “Tekstil Ürünlerini Saklamada Kullanılan Halı Ve Düz Dokumalar” **Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi “Sanat” Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi**, ERZURUM

DENİZ, Bekir (2008). “Gazipaşa (Antalya) Yöresi Kirkitli Dokumaları” **Güzel Sanatlar Etkinlikleri Sempozyumu Bildirileri**, Antalya

DENİZ, Bekir, ÜRER, Harun (1999). “Selçuk (İzmir) Civarında Yaşayan Tekeli Yörüklerinde Halı ve Düz Dokuma Yaygılar” **Erdem Dergisi Halı Özel Sayısı**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara

DURUL, Yusuf (1982). “Kilim Motifleri Üzerine Bir Araştırma”, **Sanat Dünyamız, Sayı 24**, İstanbul

DURUL, Yusuf (1956). “Halı ve Kilimlerde Kız Motifleri”, **Türk Etnografya Dergisi, Sayı 1**, Ankara

GENÇ, Mustafa (1999). “**Yörük Dokumaları**” **Art Dekor Dergisi**, İstanbul

HATİPOĞLU, Hurisel (2013). “Ardahan İli Damal İlçesi Düz Dokumalarından Örnekler” **Arış Dergisi Sayı 9**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara

ONUK, Taciser, FERİHA Akpınarlı, (2011). “İçel Yöresi Düz Dokuma Yaygılarında Motif ve Kompozisyon Özellikleri” **Arış Dergisi Sayı 6**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara

OYMAN, BÜKEN, N.Rengin (2005). “El Dokumacılığının Ve El Dokuma Tezgahının Tarihçesi, El Dokuma Tezgahı Çeşitleri”, **Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi “Sanat” Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi**, ERZURUM

ÖZTÜRK-PIŞKİN, Fatma (2012). “Manavgat İlçesi ve Köylerindeki Düz Dokumalar” **ARIŞ Dergisi, Sayı 7**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara

PEKİN Ersu, (1976). “Yörüklerde Yük Çulu” **Kültür ve Sanat Dergisi**” Kültür Bakanlığı Yayınları, Tifdruk Matbaacılık Sanayii A.Ş. İstanbul

SEYİRCİ, Musa (1997). “Bahşiş Yörükleri ve Dokumaları” **Türkiye İş Bankası Kültür ve Sanat Dergisi Sayı 33**, Ankara

ŞAHİN, Zahide (2004). “Sarız (Kayseri) Yöresi Düz Dokumaları” **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı 17**, Kayseri

UĞURLU, Ahmet (1997). “Dokuma”, **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi Cilt 1**, İstanbul

UĞURLU, Ahmet (1997). “Kilim”, **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Cilt 2**, İstanbul,

ÜLKÜ, Candan (2011). “Anamur Müzesi’nde Bulunan Çuvallar” **Arış Dergisi, Sayı 5**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara

YILMAZ, Nuray ve KOYUNCU, Ayşegül (2009). “Yörük Yaşam Biçiminin Geleneksel Dokumalara Yansıması” **Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, 10. Ulusal El Sanatları Sempozyumu Bildiriler**, Printer Ofset, İzmir

Tez

HİDAYETOĞLU, H. Melek (2007). “**Konya Yöresi Düz Dokuma Yaygıları (Kilim, Cicim, Zili, Sumak)**” Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Konya

ÇENET, Emel (Kürtüloğlu) (2009). **Osmaniye İli Toprakkale ve Düziçi Yöresinde Kiritli Dokuma Geleneği**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Geleneksel Türk El Sanatları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara

TAŞ, Ela (2009). **Malatya Müzesi’nde Bulunan Düz Dokumalar** Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Van

EROĞLU, Mehmet Ali (2013). **Akseki Çevresinde Tespit Edilen Çuval ve Heybe Dokumalar** Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalı Sanatta Yeterlik Tezi, İzmir

İnternet

Isparta İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, (t.y.), <http://www.ispartakulturturizm.gov.tr/TR,70957/isparta-muzesi.html>, (02.03.2014).

Büyük Türkçe Sözlük, (t.y.), “**Çuval**”, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.536cc677349e77.01812375, (05.12.2013).

Büyük Türkçe Sözlük, (t.y.), “**Dokuma**”, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.531a282f480ff5.48939531,(05.12.2013).

<http://www.turkiye-rehberi.net/isparta-haritasi.asp> (05.04. 2014).